

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AVRUPA BİRLİĞİ PROJELERİNİN TÜRKİYE'DEKİ YEREL
YÖNETİMLERİN BİRLİĞE ENTEGRASYONUNA ETKİSİ: KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muzaffer SABUR

Enstitü Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sibel AKGÜN

HAZİRAN - 2015

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

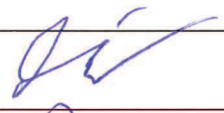
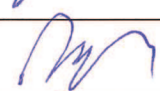
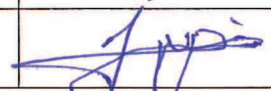
AVRUPA BİRLİĞİ PROJELERİNİN TÜRKİYE'DEKİ YEREL
YÖNETİMLERİN BİRLİĞE ENTEGRASYONUNA ETKİSİ: KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muzaffer SABUR

Enstitü Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler

Bu tez 10.1.2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Doç. Dr. Sibel AKGÜN	BAŞARILI	
Doç. Dr. Zeynel Abidin KEMİŞ	BAŞARILI	
Yrd. Doç. Dr. İSMAİL EDİZ	BAŞARILI	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu,başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Muzaffer SABUR

10/06/2015

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden ve süreç boyunca yanımda olan danışmanım Doç. Dr. Sibel Akgün'e değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca tezimin hazırlık aşamasında, talep ettiğim bilgileri bana sağlayan başta Kocaeli Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Müdürü Bilal Barış olmak üzere birim personelleri H. Zeynep Yurtoğlu Tetik, Fatih Durmuş, Arzu Yiğit, Uğur Işık, Mine Pir Kazan'a ve bu zorlu süreçte bana sabırla destek olan eşim Aysun Sabur'a şükranlarımı sunarım.

Muzaffer SABUR

10/06/2015

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: AVRUPA BİRLİĞİ VE AB FONLARI	6
1.1. Tarihte Avrupa Birliği	6
1.2. Kurumsal Yapı ve Karar Yapım Süreci	13
1.2.1. Avrupa Birliği'nin Kurumları	13
1.2.2. Karar Alma Süreci	21
1.3. AB Fonları.....	22
1.3.1. AB Mali Yardımları	23
1.3.1.1 AB'nin Türkiye'ye Mali Yardımları	24
1.3.1.2. Adaylık Öncesi Mali Yardımlar (1964-1999)	24
1.3.1.3. Adaylık Sonrası Dönem (2000-2006).....	25
1.3.1.4. 2007-2013 Yardımları ve Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)	26
1.3.2. Avrupa Birliği'nin Yerel Yönetimlere Mali Desteği ve Birlik Fonları	33
BÖLÜM 2: YEREL YÖNETİMLER VE AB ENTEGRASYONU	43
2.1. Türkiye'de Yerel Yönetimler	43
2.2. Belediyelerin Türk Yerel Yönetim Sistemindeki Konumu.....	46
2.3. Yerel Yönetimlerin AB'ye Entegrasyonu	47
2.4. Avrupa Kentsel Şartı	50
2.5. Yerel Yönetimlere Yönelik AB Fonları	55
2.6. Türkiye'deki Yerel Yönetimlerin Fonlardan Yararlanma Durumu	55
2.7. AB Ülkelerinin Yerel Yönetimleriyle Yapılan İşbirlikleri	57
2.8. Yerel Düzeyde "Avrupahılaşma"	59

BÖLÜM 3. KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN AB FON KULLANIM DENEYİMİ VE ÇALIŞMALARININ AB ENTEGRASYONUNA KATKILARI.69

3.1.Kocaeli, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve AB	69
3.1.1. Bugünkü Kocaeli	69
3.1.2. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nde AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ...	70
3.2.Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Avrupa Birliği Fon Çalışmaları.....	71
3.2.1. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Yer Aldığı Mesleki Eğitim ve Eğitime Yönelik AB Projeleri	71
3.2.1.1. Proje Adı: Artık Benim de Bir İşim Var	71
3.2.1.2. Proje Adı: Model Olarak Yerel Yönetimlerin Mesleki Eğitimdeki Rolü	73
3.2.1.3. Proje Adı: Gazaltı Kaynakçılığında Yeni Yaklaşımlar	75
3.2.1.4. Proje Adı: Yenilenebilir Enerji (ALPER)	76
3.2.1.5. Mesleki Eğitim ve Eğitim Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları	77
3.2.2. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin Yer Aldığı Çevresel Kalkınmaya Yönelik AB Projeleri	79
3.2.2.1. Proje Adı: Çevreyi Seviyorum Kaynağında Ayırıştırıyorum	79
3.2.2.2. Çevresel Kalkınmaya Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları	80
3.2.3. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin Yer Aldığı Engellilere Yönelik AB Projeleri.....	81
3.2.3.1. Proje Adı : Bir Engelle de Gülebilmek.....	81
3.2.3.2. Proje Adı: Müzik Engel Tanımaz.....	81
3.2.3.3. Proje Adı: M-NET EOP	82
3.2.3.4. Proje Adı: Gülen Yüzler Sera Kurulumu	83
3.2.3.5. Engellilere Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları	84
3.2.4. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin Yer Aldığı Gençlere Yönelik AB Projeleri.....	84
3.2.4.1. Proje adı: Avrupa Birliği ve Ortak Geleceğimiz	84
3.2.4.2. Proje Adı: Çocuklar Geleceğimizdir	85
3.2.4.3. Proje adı: 7 Kültür 1 Yaşam	86
3.2.4.4. Proje adı: Gençliğin Gelecek Arayışı	86

3.2.4.5. Gençlere Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları	87
3.2.5. K.B.B.'nin Yer Aldığı Yetişkin Eğitime Yönelik AB Projeleri.....	87
3.2.5.1. Proje Adı: Yerel ve Bölgesel Ağlarla Yaşam Boyu Öğrenime Daha İyi Erişim-BELLA	87
3.2.5.2. Proje Adı: Öğrenme Evreleri	89
3.2.5.3. Proje Adı: Hayalimdeki Kütüphane	89
3.2.5.4. Proje Adı: Kocaeli’de Tarımsal Sulama Yöntemlerinin Modernizasyonu	90
3.2.5.5. Yetişkin Eğitime Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları	91
3.2.6. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin Yer Aldığı Demokrasi ve İnsan Hakları Temelli AB Projeleri.....	91
3.2.6.1. Proje Adı: Anne Çocuk El Ele, Haydi Çocuk Bahçesine	91
3.2.6.2. Proje Adı: Kocaeli’de Roman Çocuklarının Eğitim Hayatına Entegrasyonu	92
3.2.6.3. Proje Adı: Irkçılığa Karşı Hep Birlikte.....	93
3.2.6.4. Demokrasi ve İnsan Hakları Temelli AB Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları	93
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	95
ÖZGEÇMİŞ.....	106

KISALTMALAR

AAET	:Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AB	:Avrupa Birliği
ABA	:Avrupa Birliği Antlaşması
ABD	:Amerika Birleşik Devletler
ABKF	:Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu
AET	:Avrupa Ekonomik Topluluğu
AKÇT	:Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AP	:Avrupa Parlamentosu
AT	:Avrupa Topluluğu
AYB	:Avrupa Yatırım Bankası
BŞB	:Büyükşehir Belediyesi
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
DPÜ	:Dumlupınar Üniversitesi
GKRY	:Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
GMES	:Çevre ve Güvenlik İçin Küresel İzleme
GNSS	:Global Navigasyon Uydu Sistemi
GPS	:Küresel Konumlandırma Sistemi
GSYİH	:Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
IPA	:Katılım Öncesi Yardım Aracı
ISPA	:Üyelik Öncesi Yapısal Politika Aracı
IULA-EMME	:Uluslar arası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı
İİBF	:İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İKA	:İpekyolu Kalkınma Ajansı
KBB	:Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
KOMEK	:Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme ve Sanat Kursları
KOÜ	:Kocaeli Üniversitesi
MEDA	:Mediterranean Economic Development Area
MFİB	:Merkezi Finans ve İhale Birimi
NAO	:Ulusal Yetkilendirme Görevlisi
NIPAC	:Ulusal IPA Koordinatörü
NUTS	:İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması
OTP	:Ortak Tarım Politikası
SAPARD	:Tarım ve Kırsal Gelişme İçin Özel Katılım İzlenesi
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
TBB	:Türkiye Belediyeler Birliği
TKDK	:Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TÜBİTAK	:Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
Vd.	:Ve diğerleri
Yay.	:Yayınları

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Avrupa Parlamentosunda üye devletlere göre üye sayısı

Tablo 2: Nice Antlaşması Sonrası 27 Üye Devletin Konsey’de Oy Dağılımları

Tablo 3: 2002-2006 Döneminde Türkiye Tarafından Kullanılan AB Mali Yardımları (milyon EURO)

Tablo 4: IPA Dönemi (2007-2013) Türkiye Mali Yardım Miktarları (milyon EURO)

Tezin Başlığı: Avrupa Birliği Projelerinin Türkiye'deki Yerel Yönetimlerin Birliğe Entegrasyonuna Etkisi: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği

Tezin Yazarı: Muzaffer SABUR   **Danışman:** Doç. Dr. Sibel AKGÜN

Kabul Tarihi: 10 Haziran 2015   **Sayfa Sayısı:** vii(ön kısım)+98 (tez)

Anabilimdalı: Uluslararası İlişkiler   **Bilimdalı:**

AB Fonları, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin ekonomik koşullar açısından bütünleşmesini sağlamayı ve birlik içinde yer alan bütün bölgelere gelişmeleri ve kalkınmaları için fırsat eşitliği vermeyi amaçlamaktadır. Bu durum, Birliğin çeşitli uygulamalarla zengin bölgelerin yoksul bölgeleri, ekonomik etkinlik ve güç bakımından, desteklemesi ile gerçekleşmektedir.

AB'nin yerel yönetimlere yönelik fon politikasını kavrayabilmek için öncelikle Avrupa Birliği'nin kuruluşunun, genişleme politikasının ve yeni üye ve aday ülkelere, proje bazlı fon verme politikasının irdelenmesi gerekmektedir. Bu tezin amacı, AB'nin yerel yönetimlere vermiş olduğu fonları ve bu fonların hangi amaçlar ile verildiğini incelemek, AB Projelerinin ve AB Fonlarının entegrasyona katkılarını analiz etmektir.

Türkiye'nin AB'ye entegrasyonunda mahalli idarelere de büyük sorumluluklar düşmektedir. Birlik, hem kendi mahalli idarelerini hem de aday ülke mahalli idarelerini ilgilendiren fonlar çıkarmaktadır. Aday ülke statüsündeki Türkiye de bu fonlardan azami yararlanmaktadır.

Önemli bir tarihi geçmişi olan ve günümüzde Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya en büyük katkı veren illerden olan Kocaeli, AB Projeleri hazırlama yoluyla AB Fonlarından faydalanmaya çalışmaktadır. Yapılan projelerle Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Birliğe üye ve aday devletlerin farklı kurumlarıyla proje ortaklıkları kurmakta ve bu ortaklar ile deneyim paylaşımında bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler , AB Projeleri , AB Fonları , Avrupa Birliği

Title of the Thesis: The Effect of European Union Projects during the process of Integration of the Local Administrations in Turkey to the Union: Model of Kocaeli Metropolitan Municipality

Author: Muzaffer SABUR

Supervisor: Assoc. Prof. Sibel AKGÜN

Date: June 10th, 2015

Nu.of pages: vii(pretext)+98(main body)

Department: International Relations

Subfield:

EU Funds aim at the integration of the member countries in the context of economic conditions and providing equal opportunities to the each region of the member countries for improvement and development. Current state can be realized with support of rich regions with respect to the economical effectiveness and power to the poor regions through the several of applications.

In this context, it is needed to address founding process, expansionary policy of EU and its funding policy for the candidate and new members at first. The main aim of this thesis is to investigate the funds provided by EU to the local administrations, to express the purpose of the funding policy and to analyze the contribution of EU Projects and EU Funds for the integration.

Having wide responsibilities, Local Authorities during the process of EU integration of Turkey. The Union releases funds related its own local authorities and candidate countries. Turkey, being a candidate country has been benefited in maximum level from these funds.

Kocaeli which has an important historical heritage and is one of the greatest contributors of the National Gross Product has been trying to gain profit from the EU Funds via different kind of EU Projects. Through the projects, Kocaeli Metropolitan Municipality gets into partnerships with the member countries or candidate countries' various organizations and has experience sharing with them.

Keywords: Local Administrations, EU Projects, EU Fund, European Union

GİRİŞ

Avrupa Birliği, aday ve üye ülkelerin AB'ye entegrasyonunu sağlamak ve ülkelerin AB standartlarına uyumunu sağlamak amacıyla çeşitli hibe çağrılarına çıkmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'deki birçok yerel yönetim de bu konuda önemli çalışmalar yapmaktadır.

Kocaeli, kişi başına düşen yıllık milli gelir açısından son 10 yıldır ülke genelinde birinci sırada yer almaktadır. Bu değer, Türkiye ortalamasının yaklaşık iki buçuk katıdır. Genel bütçe ve vergi gelirlerine katkı bakımından da Kocaeli yüzde 17,41 ile Türkiye sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin önemli sanayi şehirlerinden Kocaeli'nin, tüm şehir sınırlarına hizmet eden yerel yönetimi olan Kocaeli Büyükşehir Belediyesi de kentin bir "Avrupa şehri" olmasına yönelik önemli çalışmalar yapmakta, Avrupa şehirleri ile işbirlikleri yaparak ve AB projeleri geliştirerek Türkiye'deki birçok belediyeye örnek olmaktadır.

Çalışmanın Önemi

- AB'nin kuruluş ve genişleme sürecinin irdelenmesi
- Türkiye'nin AB'ye adaylık sürecinin kazanımlarının ortaya konması
- AB Projeleri ve fonlarının, Türkiye'deki yerel yönetimlerin birliğe entegrasyonundaki etkisinin incelenmesi
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi örneğinde kazanılan ve yürütülen AB Projelerinin incelenmesi ve entegrasyona ne kadar katkı sağlandığının ortaya çıkarılması açısından bu çalışma önem arz etmektedir.

Çalışmanın Amacı

Tezin amacı, Türkiye'nin AB üyelik sürecinde, AB'nin yerel yönetimlere vermiş olduğu fonları ve bu fonların hangi amaçlar ile verildiğini irdelemek, AB Projelerinin ve AB Fonlarının bu üyelik sürecinde yerel yönetimlerin Birliğe entegrasyonundaki kazanımlarını analiz etmektir.

Çalışmanın Yöntemi

Bu tez çalışmasında AB'nin kuruluşuna ve organlarının karar alma sürecine, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinde meydana gelen olayların nasıl geliştiğine ve AB Fonları ve

projelerinin neden doğduğuna ve hangi kurumlara verildiğine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye'de yerel yönetimlere verilen AB Fonlarının hangileri olduğu araştırılmış, Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin yürütmüş olduğu AB Fonları detaylı bir şekilde incelenmiş ve bu fonların Birliğe entegrasyon konusunda katkıları ele alınmıştır. Sonuç olarak bu çalışma gözlem ve veri analizine dayanan nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı belirtmesi bir çalışmadır.

2005 yılının Haziran ayından itibaren Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'nde AB projelerinin hazırlanması ve yürütülmesinden sorumlu olarak çalışmaktayım. Uzun yıllar AB Projeleri'nin içerisinde yer almam ve AB Projelerine akademik bir gözle bakma isteğim, tezimi bu alanda yazmama vesile olmuştur.

Tezin hazırlık sürecinde, tezin konusu hakkında yazılan kitapları, makaleleri, dergileri incelemiş, gazete arşivlerinden ve yerli yabancı internet kaynaklarından yararlanmış bulunmaktayım.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Tezin ilk bölümünde AB'nin kuruluş süreci, Türkiye'nin adaylık yolu ve AB tarafından Türkiye'ye sağlanan mali yardımlar konusu işlenmiştir.

Tezin içerisinde ayrıntılı açıklandığı üzere, Türkiye'nin AB ile ilişkileri, Ortaklık Başvurusu'nun yapıldığı 1959 yılından günümüze kadar sürmektedir. Bu dönem içerisinde ilişkiler, önemli bir süreç olan 1999 yılında gerçekleşen Helsinki Zirvesi ile başlamıştır. Bu Zirve'de Türkiye adaylık statüsü kazanmıştır. 2005 yılında da Türkiye ile müzakereler başlamıştır. 1959 yılında başlayan Türkiye-AB ilişkileri zor ve karmaşık yollardan geçerek günümüze dek ulaşmış ve önemsenmeye değer bir şekilde AB konuları arasında önemli bir yere sahip olmuştur. Geçmiş yıllarda daha düz bir çizgide ilerleyen bu ilişkiler zamanla daha değişmiş, küreselleşmenin de etkisiyle değişik bir hal almıştır. Teknolojik, sosyo-ekonomik, kültürel vb. gelişmeler AB'yi olduğu kadar Birliğe aday ülkelere de etki etmiş ve onların sorumluluklarını arttırmıştır.

AB'nin kurumları Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi, Konsey, Komisyon, AB Adalet Divanı, Avrupa Merkez Bankası ve Sayıştay'dır. Her kurum yetkilerini anlaşmalarda öngörülen amaçlara, koşullara ve usullere uygun olarak kullanabilir. Her

bir kurum, anlaşmaların kendisine verdiği görev ve yetkiler çerçevesinde bir serbestiye sahiptir. Kısaca, kurumların “sınırlı yetki ilkesi”ne uygun olarak faaliyette bulunmaları gerektiği belirtilebilir.

Günümüzde AB Anlaşması ve AB'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma ile, kurumlara karar alma, icra ve denetim süreçlerinde önemli yetkiler verilmektedir. Avrupa Parlamentosu'na(AP)Konsey ile birlikte karar alma sürecine katılma yetkisi vermektedir. AP'nin karar alma sürecindeki yetkileri arttırılmaktadır. Ortak karar alma usulü, olağan karar alma usulü olarak kabul edilir. Anlaşmada aksine bir hüküm bulunmaması durumunda, Parlamento karar alma sürecine Konsey ile birlikte ortak karar alma usulüne uygun olarak katılır. Ortak karar alma usulünün uygulama alanının genişletilmesi, AB'nin demokratik meşruiyetini güçlendirmektedir.

AB Fonları, Birliğe üye ülkelerin ekonomik koşullar açısından bütünleşmesini sağlamayı ve birlik içinde yer alan bütün bölgelere gelişmeleri ve kalkınmaları için fırsat eşitliği vermeyi amaçlamaktadır. Bu durum, Birliğin çeşitli uygulamalarla zengin bölgelerin yoksul bölgeleri, ekonomik etkinlik ve güç bakımlarından, desteklemesi ile gerçekleşmektedir.

AB mali yardımları, aday ülkelere geçiş dönemi desteği olarak tahsis edilen fonları ifade etmektedir. Söz konusu fonlar iki ayrı kaynaktan sağlanmaktadır: Bunlardan birincisi Avrupa Yatırım Bankası (AYB) kaynaklarından sağlanan düşük faizli, uzun vadeli kredilerdir. İkincisi ise, Birlik bütçesinden proje bazlı tahsis edilen karşılıksız hibeleri içermektedir.

AB, Avrupa'da birlik ve barışın tesis edilmesi, sosyal ve ekonomik uyumun sağlanması ve bölgesel farklılıkların en aza indirilmesi gibi amaçlar taşıyan uluslararası arenada etkili bir aktördür. Bu bağlamda AB, hem üye ülkeleri hem de aday ve potansiyel aday ülkeleri pek çok bakımdan etkileyen düzenlemeler çıkarmaktadır. Türkiye de AB'ye aday bir ülke olarak, AB müktesebatına uyum çalışmaları için pek çok faaliyette bulunmaktadır. Türkiye, gerçekleştirdiği faaliyetler konusunda mali yardımlar almakta ve uyum çalışmaları bağlamında yeni aktörler oluşturulmaktadır. Bununla birlikte, AB mali yardımları üniversitelerden yerel yönetimlere, derneklerden meslek örgütlerine kadar geniş bir yelpazeye yayılan sivil toplum örgütlerinin kuruluş amaçlarını

gerçekleştirmeleri ve faaliyet alanlarında gerçekleştirdikleri projeler için önemli finansal kaynaklar sağlamaktadır.

Tezin ikinci bölümünde yerel yönetimler ve yerel yönetimlerin AB'ye entegrasyonu konu edinmiştir. Yerel yönetimler demokrasi açısından önemli olduğu kadar, yerel hizmetlerin yürütülmesinde verimliliği ve etkinliği sağlamada da vazgeçilmez kurumlardır. Bunun yanında yerel yönetimler, tarihi süreç içerisinde özgürlük, eşitlik, temsil, katılma gibi değerleri yaşatma kurumları olmuşlardır. Yerel yönetimlerin bu önemi bugünde artarak devam etmektedir. AB açısından yerel yönetimler oldukça önemlidir. Çünkü modern anlamda yerel yönetim geleneği Avrupa'da oluşmuştur. Burjuvazinin yükselişiyle birlikte kendini yöneten kentler, hatta kent devletleri Avrupa içerisinde farklı coğrafyalarda Avrupa'nın bugünkü kimliğinin gelişmesine damga vurmuşlardır. Dolayısıyla Avrupa'nın siyasal-toplumsal geçmişinde ister bölge, isterse kent ölçeğinde olsun yerel yönetimlerin yeri oldukça güçlüdür.

Bugün giderek artan şehirleşme olgusu ile birlikte artık ülkemiz nüfusunun yaklaşık yüzde 80'i belediye sınırları içinde yaşamaktadır. Belediyelerin hizmet alanlarında kaydedecekleri her türlü iyileşme doğrudan halkın refahı ve mutluluğu üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle, her geçen gün daha fazla hız kazanan teknolojik ilerleme, kentleşme ve küreselleşme olgusu ile yerinden yönetim anlayışının gündemimizin başına geçmesi ile birlikte ortaya çıkan değişim ihtiyacı artık elle tutulur hale gelmiştir. İşte bu hızlı değişime ayak uydurma gereği bir yandan, AB ile bütünleşme sürecinde yapılması gereken hazırlıklar diğer yandan, belediyelerimizi kurumsallaşma ve kapasite geliştirme yönündeki çabalarını artırmaya zorlamaktadır. Bu bilinç ile yola çıkan Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kocaelilerin ihtiyaçları doğrultusunda projeler hazırlamaktadır.

Tezin üçüncü bölümünde ise AB fon kullanım deneyimi ve çalışmaların AB'ye entegrasyonu katkıları incelenmiştir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi etkin bir şekilde AB'ye uyum politikalarına adapte olmaktadır. Bu bağlamda Birlik fonlarından yararlanmaya yönelik önemli projeler yürütmekte ve bu konuda önemli çalışmalara imza atmaktadır. Bu bölümde önceki bölümlerde temelleri sağlanmış olan "Yerel Düzeyde Avrupalılaştırma" olgusunun Kocaeli bazında irdelenmesi yapılmıştır. Örnek çalışma üzerindeki analizi daha anlaşılabilir kılmak amacıyla öncelikle Kocaeli ve

Çalışmanın temelindeki ve Birlik fonlarından yararlanmaya yönelik projeler yürütmekte kurum olan Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Ardından da Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen AB projeleri konu sıralı bir şekilde sıralanmış ve ayrıntıları ile bu projeler açıklanmıştır.

BÖLÜM 1:AVRUPA BİRLİĞİ VE AB FONLARI

1.1. Tarihte Avrupa Birliği

AB oluşturma düşüncesinin gerilere giden bir tarihi vardır. “Avrupa” terimi 17.yüzyılda kullanılmaya başlamıştır. Aynı yüzyılda ulus-devletin ortaya çıkışından sonra Avrupa federasyonu düşüncesi de gelişmeye başlamıştır. Immanuel Kant sürekli bir barışı sağlayacak düzen arayışına girdiğinde Avrupa Birleşik Devletleri düşüncesini ortaya atmıştır. Bu düşünce hiçbir zaman ortadan kalkmamış olsa da, İkinci Dünya Savaşı'nın büyük acılara neden olan deneyiminden sonra, Avrupa'nın gündeminde o zamana kadar görülmemiş düzeyde etkili olmaya başlamıştır. (Tekeli ve İlkin, 2003:22)

Siyasi alandaki yenilikçi fikirlerin benimsenerek geliştirilmesine rağmen, Avrupa kıtasındaki bütünleşme çabaları ancak XVIII. yüzyılın sonlarında Sanayi Devrimi ile hız kazanmıştır. Bu dönemde üretilen sanayi mallarına Pazar yaratma düşüncesiyle, ilk olarak, Fransa ile İngiltere 1786 yılında bir ticaret anlaşması imzalanmıştır. 1815 Viyana Kongresi sonrasında, Avrupa haritasını yeniden şekillendirmeye yönelik olarak Prusya, “Maassen Tarifesi” ile iç gümrükleri kaldırmış ve Avrupa'da kalıcı bir barışın tesis edilmesi için önemli adımlar atmıştır. XX. yüzyılda Avrupa'da daha somut bütünleşme modelleri ortaya atılmıştır.1924 yılında Kont Kalergi tarafından geliştirilen Pan-AB projesi “ülkelerin yıkımına yol açan savaşları önlemek dünyanın diğer ülkeleri ile rekabet edebilmek için” Avrupa'nın birleşmesini savunmuş, bu amaçların gümrük birliği ve bir Avrupa konfederasyonu veya birliğinin oluşturulmasıyla gerçekleşebileceğini öngörmüştür. I.Dünya Savaşı'na kadar, ülkeler arasında gümrükler konusunda yapılan çok sayıda anlaşma vardır. Bu döneme damgasını vuran dışa açılmacı ve yayılmacı politikalar, Avrupa'nın I.Dünya Savaşı'nı çıkarmasına neden olmuştur. Savaş sonrasında, Avrupa'daki birlik akımı güçlenmiştir.(Karaca, 2006:4)

Avrupa bütünleşmesini hazırlayan koşullar incelendiğinde, Avrupa'daki bütünleşme çabalarının; savaşların, çatışmaların ve ekonomik krizlerin sonrasında hız kazandığı görülmektedir.

1. Schuman Planı

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Avrupalı devlet adamlarının Avrupa'da kalıcı bir barış oluşturma çabaları hız kazanmıştır. Dönemin Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman,

Eski Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri Jean Monnet'in tasarısına dayanarak, 9 Mayıs 1950 tarihinde, Avrupa Devletlerini, kömür ve çelik üretiminde alınan kararları bağımsız ve uluslar üstü bir kuruma devretmeye davet etmiştir. Schuman Planına göre, Avrupa'da bir barışın kurulabilmesi için Fransa ve Almanya arasında yüzyıllardır süregelen çekişmenin son bulması gerekiyordu. Bunun yolu ise, söz konusu kurumun gözetiminde, ortak kömür ve çelik üretimini sağlamak ve bu örgütlenmeyi tüm Avrupa devletlerinin katılımına açık tutmaktı. (abgs.gov.tr)

Avrupa ülkelerine yapılan çağrıda, savaş sanayinin ana maddeleri olan kömür ve çeliğin üretim ve kullanımının uluslar üstü bir organın sorumluluğunda yönetilmesi teklif edilmiştir. Schuman Planı esas alınarak yapılan görüşmeler sonucunda Topluluk, Federal Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Belçika ve Fransa arasında 18 Nisan 1951 tarihinde Paris'te bir antlaşma imzalanmıştır.(Berksoy ve Işık, 2006:17)

2. *Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)*

1951 tarihli Paris Antlaşması ile kurulan AKÇT'nin asıl amacı; Avrupa'daki güçler ve bunlar arasındaki ihtilafları ve Fransa ile Almanya arasındaki anlaşmazlıkları çözmek, bunların sahip oldukları kömür ve çelik gibi stratejik endüstri alanlarını ortak kontrol altına almak ve savaş olasılığını ortadan kaldırmaktır. Ekonomik entegrasyon, siyasi entegrasyona giden yolda en önemli basamak olduğu düşünüldüğünde; AKÇT'yi oluşturan asıl nedenin siyasi olduğu sonucunu çıkarmak olasıdır. (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2004:15)

AKÇT'nin oldukça başarılı olması, soğuk savaş ortamı, savaş sonrası ekonomik büyümenin devam etmesi, AKÇT'ye üye olan devletlerin Avrupa bütünleşmesi yönünde bir adım daha atmalarına neden olmuş ve Topluluğun kurucu antlaşması olan Roma Antlaşması imzalanmıştır. Temel olarak ortak bir pazarın oluşturulması hedeflenmiş; neo-klasik ekonomi teorisine göre de, bu hedefin başarılması ölçüsünde sosyal sorunların çözümünün kendiliğinden geleceği kabul edilmiştir. (Özşuca, 2003:327)

AKÇT'nin kurulmasından sonra AKÇT'ye taraf olan ülkeler; ekonomik bütünleşmeyi gerçekleştirmeden siyasi bütünleşme çabalarının başarısızlığa uğrayacağını anlamışlardır. (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2004:17-18)Bu doğrultuda ekonomik bütünleşme çabaları yoğunluk kazanmıştır.

3. *Roma Antlaşması*

AB'nin AKÇT'den sonra ikinci kilometre taşı olan Roma Antlaşması 1957'de AKÇT üyeleri arasında yapılmıştır. Roma Antlaşması'nın 2. Maddesi'ne göre Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun hedefi şu şekilde özetlenebilir: *“Topluluğun görevi, bir ortak pazarın kurulması ve üye ülkelerin ekonomi politikalarının zamanla yaklaştırılması yoluyla, Topluluğun tümü içinde ekonomik etkinliklerin uyumlu olarak gelişmesini, sürekli ve dengeli yayılmasını, istikrarın artmasını, hayat seviyesinin hızla yükseltilmesini sağlamak ve birleştirdiği devletlerarasında daha sıkı bir işbirliğini gerçekleştirmektir”*. AET'nin nihai hedefinin ise Avrupa'nın siyasal bütünlüğe ulaşması olduğu belirtilmiştir. Bu hedefe varmak için ekonomik dengenin sağlanması ve ekonomik dengenin sağlanması için de ilk araç olarak üye ülkeler arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve emeğin serbestçe dolaştığı bir “ortak pazar” kurulması öngörülmüştür. (Aktan Vd. canaktan.org.)

Bu antlaşma ile iki yeni topluluk oluşturulmuştur. Bu toplulukların ilki Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) diğeri ise Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET)'dur. Roma Antlaşması 1 Ocak 1958'de yürürlüğe girmiştir. Bu üç topluluk (AKÇT, AET, AAET),1967 yılında yönetsel organlarını bir araya getirerek “Avrupa Toplulukları” çatısı altında birleşmişlerdir. (Karaca, 2006:4-5) Bugünkü AB'nin temelinde, kuruluşlarından kısaca söz ettiğimiz bu üç Avrupa Topluluğu vardır. Gerçi bu toplulukların nihai hedefi, Avrupa halkları arasında sürekli olarak daha sıkı bir birliğin tesisi idi. Ancak hedeflenen birliğin tesisi o kadar kolay olmamıştır. Avrupa Topluluklarından AB'ye giden süreçte çeşitli aşamalardan geçilmiş, Avrupa bütünlüşmesine yürekten destek verenler kadar çekinceli yaklaşanlar hatta karşı koyanlarda olmuştur. Avrupa bütünlüşmesiyle ilgili önde gelen tartışma konularından birisi, kurulacak AB'de yetki ve görev alanlarının Birlik ile üye devletlerarasında nasıl paylaşılacağı konusudur. Özellikle AB sadece ekonomik bir birlik olmaktan çıkıp siyasal bir birlik haline gelmeye başladıkça Birlik ile üye devletler ve devlet-altı yönetsel ya da siyasal birimler arasındaki yetki bölüşümü önem kazanmaya başlamıştır.(Canatan, 2001:73-74)

Kurucu üye devletlerarasında varılan mutabakatla,1 Temmuz 1967 yılında yürürlüğe giren Füzyon Anlaşması,18 Nisan 1951 yılında kurulan AKÇT,25 Mart 1957 de kurulup 1 Ocak 1958 yılında yürürlüğe giren Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) ve AET'nin yürütme organları olan Avrupa Komisyonu ve Konseyleri'nin her topluluk için

ayrı ayrı mütalaa edilmeyip, üç Topluluk için çalışmalarında tek Komisyon ve tek Konsey olarak hizmet veren kurumlara dönüştürüldüğü bir anlaşmadır.(Bulut, 2005:15) 8 Nisan 1965 tarihinde Brüksel’de üç AET kurumlarının birleştirilmesine ilişkin bir antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşma sonucunda, AKÇT, AET ve AAET birleştirilerek halihazırda kullanılan tek bir AET Konseyi, AET Komisyonu ve AET Parlamentosu ihdas edilmiştir.Bu antlaşma ile ayrıca, Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER-I, COREPER-II) kurulmuştur. Bu kurum, AET Konseyinin çalışmalarına son şeklinin verilmesi görevini sürdürmektedir.(Coşkun, 2001:62)

1974 ve 1979’da yaşanan petrol şokları, öte yandan bu büyüme karşısında eğer yeni kamusal düzenlemeler yapılmazsa idi, AT daha da durağan hale gelecekti. Bu sorunlar karşısında AT ilk adımlarını 1984 yılında atmaya başlamıştır. Bu yılda Avrupa’nın bunalımdan çıkması için birleşmenin daha da derinleşmesine dayanan bir strateji benimsenmiştir. Bu amaçla 1985 yılında kabul edilen Tek Avrupa Senedi 1987 yılı ortasında uygulamaya girmiştir. Tek pazara geçişle ilgili düzenlemeler 1992’ye kadar uygulamaya konulmuştur. Ama bir yandan böyle derinden bütünleşen bir pazarın ayrı ayrı ulus-devletlerin kararlarıyla yönlendirilmesi eskisinden daha güç hale geliyordu, öte yandan 1989 yılında Sosyalist Blok’un çözülmesinden ve soğuk savaşın ortadan kalkmasından sonra hem kendisini tanımlamak bakımından, hem de kendi gücüyle uyumlu, yeni uluslararası siyasal roller edinme yönünden yeni arayışlar içine giriyordu. Bu gereksinimler 1992’de AT’nin oluşumu bakımından üçüncü aşamayı oluşturan Maastricht Antlaşması’nın yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. (Tekeli ve İlkin, 2003:27-29)

4. *Maastricht Antlaşması*

Berlin Duvarı’nın yıkılmasının ardından, 3 Kasım 1990’da iki Almanya’nın birleşmesi, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin Sovyet denetiminden kurtulmaları ve demokratikleşmeleri, Aralık 1991’de de Sovyetler Birliği’nin çözülmesi Avrupa’nın siyasi yapısını baştan aşağı değiştirmiştir. Üye Devletler bağlarını güçlendirme kararlılığıyla, temel özellikleri 9-10 Aralık 1991’de Maastricht’te toplanan AB Zirvesi’nde kararlaştırılan yeni bir Antlaşmanın müzakerelerine başlamışlardır. Maastricht Antlaşması, diğer adıyla AB Antlaşması, 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşma ile 1999’a kadar parasal birliğin tamamlanmasına, Avrupa vatandaşlığının oluşturulmasına ve ortak dış ve güvenlik ile adalet ve içişlerinde

işbirliği politikalarının meydana getirilmesine karar verilmiştir. (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2004:29-30)

Maastricht Antlaşması ile üç sütunlu AB yapısı oluşturulmuştur. Bu yapının ilk sütununu Avrupa Toplulukları (AKÇT, AET ve AAET), ikinci sütununu “Ortak Dışişleri Güvenlik Politikası”, üçüncü sütununu ise “Adalet ve İçişleri” oluşturmaktadır. (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2004:29-30)

Maastricht Antlaşması’na göre AB vatandaşlığını kazanabilmek için üye devlet vatandaşlığına sahip bulunmak (bağımlılık ilkesi) gerekli ve yeterlidir. Bu antlaşmanın md 17(1)’in ikinci cümlesinde “*Birlik vatandaşlığı, ulusal vatandaşlığı tanımlar, fakat onun yerine geçmez*” şeklinde ifade edilmiştir. Bu ilke, AB vatandaşlığının; bağımsız nitelikte olmadığını, ulusal vatandaşlıktan soyutlanmış Birlik vatandaşlığının mümkün olmadığını, yani sadece AB vatandaşlığına sahip olunamayacağını göstermektedir.

AB vatandaşlığı ile kişilere;

- Üye ülkeler arasında serbestçe dolaşma ve başka ülkeye yerleşme hakkı (md. 18)

- Başka ülkelerde yaşayanlara, yerel ve AP seçimlerinde ev sahibi ülke vatandaşları ile aynı koşullarda aday olma ve oy kullanma hakkı. (Md. 19)

- AB vatandaşı olan bir kişinin yaşadığı veya bulunduğu ülkede; kendi ülkesinin diplomatik temsilcisi yoksa, o ülkedeki herhangi bir üye ülkenin diplomatik veya konsolosluk korumasından yararlanma hakkı (m. 20). Bu hak tüzel kişileri de kapsamaktadır.

- Toplulukla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin doğrudan menfi etkilendiği durumlarda, AP Ombudsmanı’na başvuru hakkı getirilmiştir. (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2004:29-31)

5. *Kopenhag Kriterleri*

21-22 Haziran 1993 tarihinde Kopenhag’da yapılan AB Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi sonrasında yayımlanan Sonuç Bildirisi’nde, AB’nin genişlemesinin Merkezi Doğu Avrupa Ülkelerini kapsayacağı kabul edilmiş ve aynı zamanda adaylık için başvuruda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önce karşılaması gereken

“kriterler” de belirtilmiştir. Bu kriterlerin aday ülkeler tarafından karşılanıp karşılanmadığına AB Komisyonu karar vermektedir. Zira AB'nin bu kriterlere uyan bütün aday ülkelerle, derhal tam üyelik müzakerelerini başlatma zorunluluğu yoktur. Yapısının kaldırabileceği ölçüde yeni üyeler almak için uygun zamanlamayı yapmak AB'nin karar vereceği bir konudur. (Dinçkol, 2006:31)

1993 Kopenhag Zirvesi'nde kararlaştırılan ve aday ülkelerin Birliğe üye olabilmek için yerine getirmeleri gereken kriterler şunlardır:

- Demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlıklara saygı ve azınlıkların korunmasını teminat altına alan kurumların istikrarlı biçimde işlemesi (siyasi kriterler),
- İşleyen bir pazar ekonomisine sahip olmanın yanı sıra AB içerisindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleri ile baş edebilme kapasitesi (ekonomik kriterler) ve
- Üyelikten kaynaklanan yükümlülükleri üstelenebilme yeteneğidir (AB müktesebatına uyum).

1995 Madrid Zirvesi'nde, aday ülkelerce uyum sağlanan AB müktesebatının, gerekli idari yapıların oluşturularak etkili biçimde uygulanması hususu da üyelik kriterlerine eklenmiştir. (AB Bakanlığı, no:10 s.33-34) Böylece Türkiye gibi AB'ye üye olmak isteyen aday ülkelerin uygulaması gereken kurallar da ortaya çıkmıştır.

6. *Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan Avrupa Birliği'ne Genişleme*

Avrupa Toplulukları'nın kuruluşundan itibaren göstermiş oldukları başarılı gelişim; başlangıçta AT'ye girmek istemeyen ülkelerin, daha sonra Topluluklara üyelik başvurusunda bulunmalarına yol açmıştır. İngiltere Başbakanı Macmillan, AET'ye giriş müzakerelerine başlanacağını 31 Temmuz 1961'de ilan etmiş ve Roma Antlaşması'nın 237'nci maddesine göre İngiltere, başvurusunu yapmıştır.

İngiltere, AT'ye ikinci başvurusunu 10 Mayıs 1967'de İrlanda ile beraber yapmış, akabinde 11 Mayıs 1967'de Danimarka'da AT'ye başvuruda bulunmuştu. Aynı yıl, 21 Temmuz 1967 tarihinde Norveç'te Avrupa Topluluğu'na başvurmuştur. (Dura ve Atik, 2003:207)

Fransa Cumhurbaşkanı de Gaulle; bu ülkelerin katılımlarını veto etmediğini, fakat İngiltere'nin AT'ye katılmasıyla Topluluğun yapısal bir değişikliğe uğrayacağını

belirtmiştir. De Gaulle'e göre, İngilizlerin Topluluğa katılması; AT'nin niteliğini değiştirerek bir serbest ticaret alanına dönmesine yol açacaktır. De Gaulle, 27 Kasım 1967'de yaptığı açıklamada İngiltere'nin ikinci başvurusunu da reddetmiştir. (Dura ve Atik, 2003:207) Ancak yine de 30 Haziran 1970'te Lüksemburg'ta AT'ye katılma müzakereleri başlamıştır. Katılım Anlaşması ise 22 Ocak 1972'de Brüksel'de imzalanmıştır. İrlanda, Danimarka ve Norveç ile de benzer antlaşmalar imzalanmıştır. 1 Ocak 1973'te yürürlüğe giren Katılım Antlaşmaları ile AT'ye üye ülkelerin sayısı 6'dan 9'a yükselmiş ve Norveç Topluluğun dışında kalmıştır. (Karluk, 2002:14)

Yunanistan ile görüşmeler, 27 Temmuz 1976'da başlamış ve 28 Mayıs 1979'da Atina'da Yunanistan'ın tam üyeliği ile ilgili Katılım Anlaşması imzalanmıştır. Böylece, Yunanistan, 1 Ocak 1981'den itibaren AT'nin 10'ncü üyesi olmuştur. (Karluk, 2002:16)

12 Haziran 1985 tarihinde Madrid'te imzalanan Katılım Antlaşması ile; İspanya 1 Ocak 1986'da AT'ye tam üye olmuştur. (Karluk, 2002:16-17) Portekiz de İspanya ile birlikte 1 Ocak 1986'da Topluluğun tam üyesi olmuştur. İspanya ve Portekiz'in katılımı ile, AT'nin başlangıçtaki üye sayısının iki katına çıkması; oybirliği ile karar alınması sürecini güçleştirirken, bu ülkelerin ekonomilerindeki tarım sektörünün payının yüksek olması da Topluluğun Ortak Tarım Politikasında uyum sorununu gündeme getirmiştir. Ortaya çıkan bu problemler nedeniyle; AT'nin genişleme politikasının yerini, derinleşme politikası almıştır. (Dura ve Atik, 2003:212-213)

AP, 4 Mayıs 1994 tarihinde almış olduğu tarihi karar ile; Avusturya, Finlandiya, Norveç ve İsveç'e yeşil ışık yakmış ve AB'nin kapısını bu dört ülkeye açmıştır. 24-25 Haziran 1994'deki Korfu Zirve'sinde; dört yeni üyenin Katılım Antlaşmaları imzalanmıştır. (Karluk, 2002:19-20)

İsveç, Finlandiya ve Avusturya'nın ekonomik gelişmelerini tamamladıktan sonra AB'ye katılmaları; dördüncü gelişmeye en sorunsuz gelişme özelliği kazandırmıştır. İsveç'in EURO Alanı'na girmekten kaçınması bu gelişmenin tek pürüzü olmuştur. (Dura ve Atik, 2003:214)

Başlangıçta 6 üyeden (Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa, Almanya, İtalya) oluşan Topluluğun üye sayısı; dördüncü genişlemeyle birlikte 15 üye devlete ulaşmış oluyordu. Bu küme A-15 olarak adlandırılmıştır.(abgs.gov.tr)

1 Mayıs 2004'te Litvanya, Letonya, Çek Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti, Macaristan, Slovakya, Slovenya, Polonya, Estonya, Malta'nın katılımıyla üye sayısı 25'e yükselmiş ve beşinci genişleme süreci sona ermiştir.18 Haziran 2004 tarihinde AB üyesi ülkelerce AB Anayasası kabul edilmiştir.(Karaca, 2006:6). 2007 yılında, Bulgaristan ve Romanya'nın katılımıyla AB'nin üye sayısı 27'ye yükselmiştir. 2013 yılında Hırvatistan'ın katılımıyla AB üye devlet sayısı 28'e ulaşmıştır. (abgs.gov.tr)

1.2. Kurumsal Yapı ve Karar Yapım Süreci

AB Anlaşması'nın(ABA) 13. maddesinin 1. bendine göre, AB'nin kurumları Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi, Konsey, Komisyon, AB Adalet Divanı, Avrupa Merkez Bankası ve Sayıştay'dır. Aynı maddenin 2. bendine göre, her kurum yetkilerini anlaşmalarda öngörülen amaçlara, koşullara ve usullere uygun olarak kullanabilir. Her bir kurum, anlaşmaların kendisine verdiği görev ve yetkiler çerçevesinde bir serbestiye sahiptir. Kısaca, kurumların "sınırlı yetki ilkesi"ne uygun olarak faaliyette bulunmaları gerektiği belirtilebilir.(Görsel ve Önüt, 2009:60)

1.2.1. Avrupa Birliği'nin Kurumları

AB, üye devletlerin kendisine verdiği yetkileri ne ulusal ne de uluslararası düzeyde bir benzeri olmayan kurumları aracılığı ile kullanır. AB'nin temel kurumları şunlardır:

1. Avrupa Parlamentosu

Avrupa Parlamentosu, AB kurumları içinde doğrudan halk tarafından seçilen organdır. AB üyesi devletlerin vatandaşları olan Avrupa vatandaşları beş yılda bir yapılan AP seçimlerinde oy kullanabilmektedirler. Bir önceki parlamento seçimi 2009 yılında yapılmıştı. Parlamento, bu seçimde AB'ye üye 27 devletin toplamda 736 temsilcisinden oluşuyordu. Bu rakam, 2013 yılında Birliğe Hırvatistan'ın da dahil olmasıyla 28 devletin 2014 seçimleri sonrası 750 üye ve bir Başkanı içerecek şekilde 751 olarak belirlenmiştir. Hangi üye devletin kaç parlamenter ile temsil edileceği üye devletlerin nüfuslarına göre tespit edilmektedir. (AB Bakanlığı, no:2 s.6-7)

Tablo 1
Avrupa Parlamentosunda üye devletlere göre üye sayısı(2009-2014)

Üye Devlet	2009	2014
Almanya	99	96
Fransa	72	74
Birleşik Krallık	72	73
İtalya	72	73
İspanya	50	54
Polonya	50	51
Romanya	33	32
Hollanda	25	26
Belçika	22	21
Çek Cumhuriyeti	22	21
Yunanistan	22	21
Macaristan	22	21
Portekiz	22	21
İsveç	18	20
Avusturya	17	18
Bulgaristan	17	17
Danimarka	13	13
Finlandiya	13	13
Slovakya	13	13
Hırvatistan	-	11
İrlanda	12	11
Litvanya	12	11
Letonya	8	8

Tablo 1'in devamı

Slovenya	7	8
Estonya	6	6
Lüksemburg	6	6
GKRY	6	6
Malta	5	6
TOPLAM	736	751

Kaynak: (europarl.europa.eu)

AP, üye devlet vatandaşlarının demokratik menfaatlerini ve siyasi görüşlerini temsil eden bir organdır. Bundan dolayı, AP'de üyeler ülkelerine göre değil, siyasi görüşlerine göre grup oluştururlar. Parlamenterler ülkelerini değil, kendilerine oy veren Avrupa vatandaşlarının siyasi görüşlerini temsil ederler. AP'de, bugün için 7 siyasi parti grubu ve bağımsız üyeler yer almaktadır.

Parlamento Genel Kurulu kural olarak Strazburg'da toplanır. Parlamento'nun siyasi grupları ve komiteleri Brüksel'de toplanır, sekretaryası ise Lüksemburg'dadır. Parlamento'ya görüşülmek üzere gelen konular öncelikle farklı görev alanlarına sahip 24 adet komiteden konuyla ilgili olanında tartışılır ve ulaşılan sonuç, bir raporla Genel Kurul'a sunulur. Genel Kurul'daki görüşmeler de bu çerçevede yapılır.

AP, Konsey ile birlikte yaşama yetkisini paylaşır. Üye devletleri bağlayacak hukuki düzenlemelerin kabul edilebilmesi genel kural olarak hem AP hem de Konsey'in onayı ile mümkün olur. Bazı konularda ise sadece danışma organı niteliğindedir, görüşleri bağlayıcılık taşımaz. Bu alanların en önemlisi dış politika konularıdır. AB bütçesini Konsey ile birlikte yapan AP'nin diğer AB kurumları üzerinde siyasi denetim yetkisi vardır. Parlamento Komisyon'a sözlü ve yazılı soru sorabilir, soruşturma komiteleri kurabilir, şikayet dilekçesi kabul edebilir, Komisyonu güvensizlik oyuyla ve 2/3 çoğunlukla heyet halinde istifaya zorlayabilir. Komisyon Başkanı'nın ve heyet halinde Komisyon'un göreve atanmasında da güvenoyu aranır. Avrupa Ombudsmanı'nın atanması ve sunduğu raporlar aracılığıyla da Birliğin kurumları üzerindeki denetim yetkisini kullanabilir.(AB Bakanlığı, no:2 s.6-8)

2. *Avrupa Birliği Zirvesi*

AB Zirvesi, AB'nin siyasi kanadıdır. Genel siyasi yönü ve bu yönde ilerlemek için izlenmesi gereken öncelikleri belirler. Üye devletler ile birlikte Avrupa entegrasyonunun seyrini belirler.(Toksöz, 2011:24)

AB Zirvesi, AB'ye üye devletlerin başbakanları veya devlet başkanları ile AB Zirvesi Başkanı ve Avrupa Komisyonu Başkanı'nın katılımı ile meydana gelir. Yılda dört defa toplanan Zirve, Birliğin gelişmesi ve Avrupa'nın bütünleşmesi doğrultusunda öncelikleri ve temel politikaları belirleyen kararlar alır. AB Zirvesi'nin herhangi bir yasama yetkisi yoktur. Buna rağmen, AB üyesi tüm devletlerin en üst düzey yetkililerinin bir araya geldiği ve temel politikaları belirlediği kurum olmasından dolayı siyasi bir ağırlık ve yönlendirme gücü taşır. Çoğu durumda uzlaşıyla, istisna olarak nitelikli çoğunlukla karar alır.(AB Bakanlığı, no:2 s.6-8)

Zirveye, üye devletler tarafından 2,5 yıllığına atanan ve görev süresi bir defa uzatılabilecek olan AB Zirvesi Başkanı başkanlık eder. Zirve Başkanı, Birlik Dışışleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin yetkileri saklı kalmak kaydıyla, Birliği uluslararası alanda temsil etmekle görevlidir. Zirve Başkanı, aynı anda herhangi bir ulusal görevde bulunamaz. (AB Bakanlığı, no:2 s.6-8)

3. *Konsey (“Bakanlar Konseyi” ya da “AB Konseyi”)*

Konsey, AB üyesi devletlerin hükümetlerinde görev yapan bakanlardan oluşan bir organ konumundadır. Konsey, AB içinde üye devletlerin ulusal çıkarlarının temsil edildiği organdır. Konsey toplantılarına, karara bağlanacak konu doğrultusunda üye devletleri temsilen ilgili bakanlar katılır. Örneğin toplantının konusu ekonomi veya para politikası ile ilişkili ise, üye devletlerin ekonomi ve maliye bakanları toplantıya katılır. Konsey başkanlığı 18 aylık süre için görev yapacak 3 üye devletten oluşan, devamlılığı ve tutarlılığı sağlamaya yönelik takımlar tarafından yürütülür. Böylece Başkanlık 6 aylık dönemlerle üye devletler arasında el değiştirir.

Konsey'e çalışmalarında yardımcı olmak üzere başta, üye devletlerin Birlik nezdindeki Büyükelçilerinden oluşan Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) olmak üzere çeşitli komiteler ve çalışma grupları mevcuttur. (AB Bakanlığı, no:2 s.9)

Birçok konuda tüm üye devletleri bağlayan yasal düzenlemeleri kabul etme yetkisini AP ile paylaşan Konsey, yine AP ile birlikte bütçeyi onaylar.

Konsey üç değişik usul çerçevesinde karar almakta olup bunlar; oybirliği, oy çokluğu ve nitelikli çoğunluktur. 18-19 Ekim 2007 tarihinde Lizbon'da yapılan zirvede alınan kararların, tüm AB ülkelerinde referandum onayı alması sonucu Lizbon Anlaşması 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Lizbon Antlaşması sonrasında Konsey'de esas oylama usulü nitelikli çoğunluk olarak düzenlenmiş; oybirliği ve basit oy çokluğunun istisna niteliği taşıdığı ortaya konmuştur. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası bugün hala büyük ölçüde üye devletlerin oybirliği ile karar aldığı en önemli istisna alanını oluşturur. Yeni üyelerin katılımı da yine Konsey'de oybirliği aranan bir alandır.

Lizbon Antlaşması öncesi geçerli olan düzenleme çerçevesinde, nitelikli çoğunluk yönteminde her üye devletin nüfusuna, fiziki ve ekonomik büyüklüğüne göre belirli oranda oyu bulunmakta olup, sistem ağırlıklı oy esasına dayanır. Nitelikli çoğunluk yöntemine göre karar alınabilmesi için toplamı 345 olan oyların 255'inin olumlu olması gerektiği gibi üye devletlerin yarıdan fazlasının da olumlu görüş bildirmesi gerekir. Konsey'de nitelikli çoğunlukla karar alınırken, herhangi bir üye devlet gerekli görürse, alınan karara olumlu oy verenlerin, Birlik nüfusunun %62'sine karşılık gelip gelmediğinin kanıtlanmasını talep edebilir. Bu durumda %62 oranına ulaşılamamışsa söz konusu karar kabul edilmemiş sayılır. (AB Bakanlığı, no:2 s.10)

Tablo 2

Nice Antlaşması Sonrası 28 Üye Devletin Konsey'de Oy Dağılımları

Üye Devlet	Oy Ağırlıkları
Almanya	29
Fransa	29
Birleşik Krallık	29
İtalya	29
İspanya	27
Polonya	27

Tablo 2'nin devamı

Romanya	14
Hollanda	13
Yunanistan	12
Çek Cumhuriyeti	12
Belçika	12
Macaristan	12
Portekiz	12
İsveç	10
Avusturya	10
Bulgaristan	10
Hırvatistan	7
Slovakya	7
Danimarka	7
Finlandiya	7
İrlanda	7
Litvanya	7
Letonya	4
Slovenya	4
Estonya	4
Lüksemburg	4
GKRY	4
Malta	3
Toplam	345

Kaynak: (consilium.europa.eu)

4. *Avrupa Komisyonu*

Avrupa Komisyonu, yasama sürecini başlatan, ayrıca Birliğin yürütme organı olarak AB müktesebatını, bütçeyi ve programları uygulamaktan ve idari denetimden sorumlu kurumdur. Avrupa Komisyonu, her üye devletten bir kişinin yer aldığı 28 üyeden oluşur. Bu kişilere “komiser” adı verilir. Her komiser bir veya daha fazla AB politikasının yürütülmesinden sorumludur. Komisyon adeta bir Bakanlar Kurulu gibi faaliyet gösterir. Komisyon’da komiserlerin yanı sıra, AB görevlilerinden oluşan 25.000 kişilik bir idari teşkilat da mevcuttur.

Komisyon bünyesinde, herhangi bir konuda idari düzenlemelerin yapıldığı idari yönetim birimleri olan Genel Müdürlükler bulunur. Her Genel Müdürlük, çalışmalarının siyasi ve yönetim sorumluluğunu üstlenen Komisere karşı sorumlu bir Genel Müdür tarafından yönetilir. Genel Müdürlükler müdürlüklere (direktörlük), müdürlükler bölüm ya da birimlere, bölüm ya da birimler ise, masa şefliklerine ayrılmıştır. Her masada, masanın ilgili konusuna uygun sayıda uzman bulunur. (AB Bakanlığı, no:2 s.12)

5. *Avrupa Birliği Adalet Divanı*

AB’nin yargı organı olan AB Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve uzmanlık mahkemeleri olmak üzere üçlü bir yapıdan oluşur. Adalet Divanı’nın temel amacı, AB hukukunun AB içerisinde her yerde aynı şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Divan, Birlik hukukunun yorumlanmasında ve uygulanmasında hukuka saygıyı sağlama, ulusal hukuk düzenleri ile AB hukuk düzeni arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi, hukuki denetim, yorum, uyuşmazlık çözme, hukuk yaratma ve boşluk doldurma işlevlerini yerine getirir.

Divan, her üye devletten bir yargıçtan, Genel Mahkeme ise yine her üye devletten en az bir yargıç olmak üzere 28 yargıçtan oluşur. Divan’a ve Genel Mahkeme’ye 8 adet Hukuk Sözcüsü, davalar hakkında görüş hazırlayarak yardımcı olur. Yargıçlar, üye devlet hükümetlerinin mutabakatı ile altı yıl için atanırlar ve yeniden atanmaları mümkündür. Divan yargıçlarının bağımsızlıkları, statülerini düzenleyen çeşitli hükümler aracılığıyla güvence altına alınmıştır. Ayrıca Divan müzakereleri gizli olup açıklanmaz, kararlar oy çokluğuyla alınsa da tüm yargıçlar tarafından imzalanır ve karşı oylar açıklanmaz.

AB Adalet Divanı AB hukukundan kaynaklanan bir takım davalara bakmaya yetkilidir. Bunlar genel olarak üye devletlerin ve AB kurumlarının AB hukukuna uyup uymadığının denetlenmesine yönelik davalar ile ulusal mahkemelerde görülmekte olan davaların çözüme bağlanması için gerekli olduğunda AB hukukunun yorumlanmasına ilişkin davalardır. AB Adalet Divanı Lüksemburg'da faaliyet göstermektedir. (AB Bakanlığı, no:2 s.14-15)

6. *Avrupa Sayıştayı*

Avrupa Sayıştayı, Birliğin tüm gelir ve giderlerini inceler, işlemlerinin hukuka ve usule uygunluğunu temin eder. Sayıştay denetimi, gelir ve giderlerin hukuka uygunluğu ile düzenliliğini ve iyi bir mali idareyi sağlamaya yöneliktir.

Avrupa Sayıştayı her bir üye devletten birer üye olmak üzere 28 üyeden oluşmaktadır. Üyeler, Konsey tarafından Parlamento'ya danışıldıktan sonra, 6 yıllık bir süre için tayin edilir. Bu üyeler, kendi ülkelerinde denetim kurumlarında çalışan veya çalışmış ve bu görev için özel niteliğe sahip kişilerin arasından seçilir. Sayıştay üyelerinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı güvence altına alınmıştır. (AB Bakanlığı, no:2 s.15)

Sayıştay, AB fonlarını kullanan her kurumu ya da organı mali yönden denetler. Her yıl, fonların yönetimi ile ilgili gözlemlerini, sunduğu bir raporla Topluluğun Resmi Gazetesi'nde yayımlar. Raporda, iyileştirilmesi gereken alanlara dikkat çeker. (Dura ve Atik, 2003:170-171)

7. *Avrupa Merkez Bankası*

Avrupa Merkez Bankası tüzel kişiliğe sahip bağımsız bir AB organıdır. Görevi, para birimi olarak Euro'yu kullanan AB üyesi devletlerden oluşan Euro bölgesinde fiyat istikrarını sağlamaktır. Bu görevini üye devletlerin merkez bankaları ve Avrupa Merkez Bankası'ndan oluşan Avrupa Merkez Bankaları Sistemi içinde yerine getirir. Bu çerçevede AB'nin para politikasının tespiti ve uygulanması, döviz işlemlerinin yürütülmesi, üye devletlerin resmi döviz rezervlerinin tutulması ve yönetilmesi, ödeme sistemlerinin düzgün işleminin sağlanması görevlerini yerine getirir. Avrupa Merkez Bankası Euro bölgesi dahilinde kağıt para basımına izin verme konusunda tek yetkilidir.

Merkezi Almanya'nın Frankfurt kentinde olan Banka'nın karar alma organları, Yürütme Kurulu, Yönetim Konseyi ve Genel Kurul'dur. (AB Bakanlığı, no:2 s.16)

1.2.2. Karar Alma Süreci

Birlik kurumları, Antlaşmalarda kendilerine verilen yetkiler çerçevesinde ve belirlenen usul, şart ve amaçlara uygun olarak hareket eder. Dolayısıyla, Birlik sınırlı yetki ilkesine tabi olup, ancak üye devletler tarafından açıkça yetkilendirildiği alanlarda düzenleme yapıp bağlayıcı kural koyabilir, tedbir alabilir. AB kurumsal yapısı içerisinde yasama faaliyeti, ayrı ayrı görevleri bulunan üç temel kurum olan; Komisyon, Parlamento ve Konsey'in işbirliği ile gerçekleşir. Yasama sürecinde her bir kurumun görevi, yetkisi ve sorumluluğu birbirinden farklıdır. (AB Bakanlığı, no:2 s.17)

Özellikle Maastricht Antlaşması ve "Ortak Karar Usulü"nün kabulü sonucunda Parlamento'nun yasama alanındaki rolü gittikçe güçlenmiştir. (Dura ve Atik, 2003:168)

1997 Amsterdam ve 2001 Nice Anlaşmaları ile AP, hızla danışma meclisinden, ulus-devletlerde mevcut bulunan yasama meclisine doğru ilerlemektedir. Ortak Karar Alma Prosedürü kapsamındaki yasaların kabulü konusunda Konsey ile eşit statüye gelmiştir. (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2004:29-31)

Günümüzde ABA ve AB'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma ile, kurumlara karar alma, icra ve denetim süreçlerinde önemli yetkiler verilmektedir. ABA'nın 14. maddesi; AP'ye, Konsey ile birlikte karar alma sürecine katılma yetkisi vermektedir. AP'nin karar alma sürecindeki yetkileri arttırılmaktadır. AB'nin İşleyişine İlişkin Anlaşma'nın 289. maddesine göre; ortak karar alma usulü, olağan karar alma usulü olarak kabul edilir. Anlaşmada aksine bir hüküm bulunmaması durumunda, Parlamento karar alma sürecine Konsey ile birlikte ortak karar alma usulüne uygun olarak katılır. Ortak karar alma usulünün uygulama alanının genişletilmesi, AB'nin demokratik meşruiyetini güçlendirmektedir. AP ortak dış işleri ve güvenlik politikasına ilişkin karar alma sürecine ise; ABA'nın 36. maddesi uyarınca, yalnızca danışılan bir kurum olarak dahil olabilmektedir. (Görsel ve Önüt, 2009:60-61)

Karar alma sürecini başlatan öneri yetkisinin, kural olarak Komisyonun tekelinde olduğu anlaşılmaktadır. Komisyon, ABA'nın 17. maddesi uyarınca kendi girişimiyle teklif hazırlayabileceği gibi, Avrupa Topluluğunun İşleyişine İlişkin Anlaşma'nın 241. maddesi uyarınca Konseyin veya aynı anlaşmanın 225. maddesi uyarınca AP'nin daveti üzerine de teklif hazırlayabilir. Ortak dış işleri ve güvenlik politikasına ilişkin karar alma sürecinde, Komisyonun doğrudan öneri yetkisine sahip olmadığı belirtilebilir.

ABA'nın 30. maddesinin 1. bendine göre, ortak dışışleri ve güvenlik politikasına ilişkin konularda üye devletlerden biri veya "yüksek temsilci" Konseye öneri sunma yetkisine sahiptir. ABA'nın 18. maddesine göre; yüksek temsilci hem Komisyonun başkan yardımcısı, hem de dış işlerden sorumlu Konseyin başkanıdır. Karar alma sürecinde yetkili tek bir kurumun varlığından söz etmek olanaksızdır.(Görsel ve Önüt, 2009:61)AP, Konsey ve Komisyon her biri antlaşmaların kendilerine verdiği yetki ile sınırlı olarak karar alma sürecinde birlikte rol oynamaktadır.

ABA'nın 17/1. maddesi, AB'de icra yetkisinin kullanımını düzenlemektedir. Bu düzenlemeye göre; Komisyon icra yetkisini anlaşmalarda öngörülen şartlara uygun olarak kullanır. AB'nin İşleyişine İlişkin Anlaşmanın 291. maddesine göre ise; Birliğin hukuken bağlayıcı nitelikte olan tasarruflarının yürürlüğe konulması için gerekli ulusal önlemler üye devletler tarafından alınır. Ancak yeknesak uygulama şartlarının gerekli olması durumunda, icra yetkisi söz konusu tasarruflar ile Komisyon'a, bazı istisnai durumlarda ise Konseye verilir. Ortak dış işleri ve güvenlik politikasına ilişkin icra yetkisinin kullanımında ise, ABA'nın 26/3 maddesi uyarınca yüksek temsilci ve üye devletler yetkilidir. Ancak bu politikanın yürürlüğe konulması için gerekli kararları Konsey alır. Dolayısıyla; ortak dış işleri ve güvenlik politikasının yürürlüğe konulmasında Konsey yetkili olup, Konseyin aldığı kararı uygulama yetkisi yüksek temsilci ve üye devletlere aittir. (Görsel ve Önüt, 2009:61)

1.3. AB Fonları

AB Fonları, Birliğe üye ülkelerin ekonomik koşullar açısından bütünleşmesini sağlamayı ve Birlik içinde yer alan bütün bölgelere gelişmeleri ve kalkınmaları için fırsat eşitliği vermeyi amaçlamaktadır. Bu durum, Birliğin çeşitli uygulamalarla zengin bölgelerin yoksul bölgeleri, ekonomik etkinlik ve güç bakımlarından, desteklemesi ile gerçekleşmektedir. Yapısal Fonlar, AB Komisyonu tarafından belirlenen ekonomik bütünleşmeyi sağlamaya yönelik amaçları gerçekleştirmek için oluşturulmuştur. Bundan dolayı bu amacı gerçekleştirmeye yönelik alt yapı, ekonomik kalkınma, eğitim ve istihdam, turizmi geliştirme gibi konularla ilgili program ve projelere mali yardımda bulunur.(Köseçik ve Yıldırım, 2001:41)

AB fonlarından yararlanmak devletlerin yanı sıra pek çok kurum ve kuruluş için projelerini gerçekleştirebilmenin yolunu açmaktadır. AB fonlarından yararlanabilmek

için bazı aşamalardan geçmek gerekmektedir. Tezimizin son bölümünde Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin deneyimlerinden bahsedilecektir.

1.3.1. AB Mali Yardımları

AB'de devlet yardımları AT kurucu anlaşmasının 36, 73, 86, 87, 88 ve 89. maddelerinde toplanmaktadır. Özellikle 36. madde de rekabet kurallarına ilişkin hükümler ile yapısal ya da doğal şartlar sebebiyle gelişmemiş işletmelerin korunması ve ekonomik kalkınma programı çerçevesinde işletmelere yardım yapılmasına izin verilebilir hükmünü içermektedir. 86. madde de ise, genel ekonomik çıkarlara yönelik hizmetleri yürütmekle görevli veya mali nitelikteki tekel özelliğine sahip işletmeler kendilerine verilmiş olan belirli görevlerin ifasını hukuken rekabet ile ilgili kurallara tabi olarak yaparlar denmektedir. 87. madde de ise, üye devletler tarafından devlet kaynakları vasıtasıyla herhangi bir şekilde yapılan belirli teşebbüsleri ya da belirli malların üretimini kayıarak yapılan rekabeti bozucu her türlü yardımı üye devletlerarasındaki ticareti etkilediği ölçüde ortak pazarla bağdaşmaz hükmüne yer verilmiştir.(Kutlu ve Hacıköylü, 2011:369)

28 üyeli AB, insan hakları ve pazar ekonomisi konusunda ortak değerleri paylaşan ülkelerden oluşmaktadır. Gerek bu ülkelerin iç ekonomik ve sosyal gelişmelerine destek olmak gerekse ülkelerarası gelişmişlik düzeyini dengelemek amacıyla hibe ya da kredi şeklindeki çeşitli mali araçlar halinde, önemli miktarlarda kaynak harcamaktadır. AB, aynı zaman gerekli gördüğü hallerde, üçüncü ülkelere de mali yardımlarda bulunmaktadır.

Bunların yanı sıra, AB'ye üye olmak için başvuran ve resmi olarak adaylığı tanınmış ülkelere de özel mali destekler verilmektedir. 1999 yılı Helsinki Zirvesinde adaylık statüsü kazanan Türkiye ile birlikte mevcut beş aday (İzlanda, Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Türkiye) ve 1 katılımcı (Hırvatistan) ülke, katılım öncesi yardım adı verilen artırılmış bir mali yardımdan faydalanmaktadır. Ayrıca henüz adaylık statüsü kazanmamış olup Avrupa'da yer alan ve adaylığı çok kısa vadede muhtemel görülen üç potansiyel aday ülke de (Arnavutluk, Bosna Hersek ve Kosova) aynı mali yardım kapsamına girmektedir. Söz konusu yardımlar, ülkelere AB üyeliği sürecinde AB müktesebatına uyum ve uygulama yönünde ülke tarafından alınması gereken siyasi, ekonomik, yasal ve idari tedbirler için mali kaynak sunmaktadır.(Akkahve, 2006:162)

AB mali yardımları, aday ülkelere geçiş dönemi desteği olarak tahsis edilen fonları ifade etmektedir. Söz konusu fonlar iki ayrı kaynaktan sağlanmaktadır: Bunlardan birincisi Avrupa Yatırım Bankası (AYB) kaynaklarından sağlanan düşük faizli, uzun vadeli kredilerdir. İkincisi ise, Birlik bütçesinden proje bazlı tahsis edilen karşılıksız hibeleri içermektedir.(Aykın ve Gürsoy, 2011:160)

1.3.1.1 AB'nin Türkiye'ye Mali Yardımları

Türkiye-AB arasındaki mali işbirliği ilişkisi adaylık öncesi ve sonrası olmak üzere iki ayrı süreçte değerlendirilebilir.

1.3.1.2. Adaylık Öncesi Mali Yardımlar (1964-1999)

Türkiye'ye yönelik AB mali yardımlarının geçmişi taraflar arasında ortaklık ilişkisini tesis eden Ankara Antlaşması'nın yürürlüğe girdiği 1964 yılına kadar gitmekle birlikte, tasarlandığı günden bu yana önemli yapısal değişiklikler göstermiştir. (Aykın ve Gürsoy, 2011:160)

1964-1995: 1963 tarihli Türkiye-AT Ortaklık Anlaşmasından 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği'ne kadar geçen süre Türkiye'nin mali yardımlardan mali protokoller aracılığıyla yararlandığı bir dönemdir. Bu dönemde çoğu kredi niteliğinde toplam 1 milyar Euro kullanılmıştır.

1996-1999: Türkiye ile AT arasında bir Gümrük Birliği tesis edilmesinden adaylık statüsü kazandığımız 1999 yılına kadar olan dönemde Gümrük Birliği'ne bağlı yeni ihtiyaçların karşılanmasına yönelik yardımları içermektedir. Bu dönemde çoğu kredi şeklinde kullanılan toplam yardım 755,3 milyon Euro tutarındadır.

Bununla birlikte, Türkiye 90'lı yıllarla beraber Avrupa-Akdeniz ortaklığı bünyesinde finanse edilen MEDA (Mediterranean Economic Development Area) programı altındaki hibe nitelikli fonlardan yararlanmıştır. 1996–1999 dönemine yönelik MEDA-I Programı kapsamında destek sağlanan 55 proje için Türkiye'ye 376 milyon Euro taahhüt edilmiştir. Bunun yanı sıra, Birlik üyesi olmayan Akdeniz ülkelerine Avrupa Yatırım Bankasından kredi sağlanması amacıyla oluşturulan EUROMED sistemi altında, Türkiye'ye 1997-1999 dönemi için 205 milyon Euro tutarında kredi sağlanmıştır. (abgs.gov.tr)

1996-1999 döneminde Şanlıurfa Belediyesi İçme Suyu Temini Projesi, İzmit Büyükşehir Belediyesi Sınai Atık Su Toplama ve Arıtma, Adana Atık Su Arıtma Kanalizasyon Sistemini Genişletme ve Arıtma Tesisi, Fatih Belediyesi İstanbul'un Fener Balat Tarihi Yörelerinin Restorasyonu Projeleri 7 milyon ile 21 milyon Euro arasında hibe almıştır. MEDA-II kapsamında Bursa BŞB Atık Su İşlemesi Projesi 16 milyon, İçişleri Bakanlığı'nın uygulayıcı olduğu Yerel Yönetimler Reformu Projesi de 3,5 milyon Euro hibe almıştır. (Köseçik, 2008b:267)

1.3.1.3. Adaylık Sonrası Dönem (2000-2006)

12-13 Aralık 1997 tarihleri arasında gerçekleştirilen Lüksemburg Zirvesi sonrasında Türkiye tarafından siyasi ilişkiler askıya alınmıştı. 11 Aralık 1999 tarihli Helsinki Zirvesi Başkanlık Bildirgesi'nde Türkiye'nin "diğer aday devletlere uygulanan aynı kriterler temelinde Birliğe katılmaya yönelmiş bir aday devlet" olarak resmen ilan edilmesiyle birlikte yepyeni bir zemine oturtulmuştur. (Aykın ve Gürsoy, 2011:162)

1999 yılında aday ülke konumuna gelen Türkiye, 2001 sonu itibarıyla hibe nitelikli fonlardan tek bir çerçeve altında yararlanmaya başlamıştır. Buna göre, Türkiye'ye adaylık sürecindeki yasal ve kurumsal düzenlemeleri yapabilmesi için projeler yoluyla yıllık 177 milyon Euro verilmesi öngörülmüştür. 2002-2006 döneminde Türkiye yaklaşık 1,3 milyar Euro'luk fonu toplam 164 proje için kullanmıştır.(abgs.gov.tr)

AB, 2005 yılı Aralık ayı itibarıyla 27'ler Avrupa'sının 2007-2013 dönemi hedef ve bütçe kaynaklarını belirlemiştir. Giderek genişleyen AB için 2007-2013 dönemi öncelikleri, "sürdürülebilir gelişme", "Avrupa vatandaşlığı" ve "küresel ortak olarak AB" olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Buna göre; sürdürülebilir gelişme hedefi doğrultusunda ekonomi politikası, sosyal politika ve çevre politikası uygun bir şekilde yapılandırılarak iç pazar tamamlanacak, rekabet gücü arttırılacak, kıtasal uyum gözetilecek, doğal kaynaklar korunarak sürdürülebilir kullanımı sağlanacaktır. Avrupa vatandaşlığı kavramı, özgürlük adalet ve güvenlik alanının tamamlanması ve temel kamu mallarına ulaşımın teminat altına alınması bağlamında daha da güçlendirilecektir. AB, sahip olduğu değerler çerçevesinde, bölgesel sorumlulukları ile sürdürülebilir gelişme gereklerini de gözeterek, küresel aktör olarak sivil halkın güvenliği ve stratejik güvenlik konularına katkıda bulunmak üzere daha tutarlı bir rol üstlenecektir. (Aykın ve Gürsoy, 2011:164-165)

Tablo 3

2002-2006 Döneminde Türkiye Tarafından Kullanılan AB Mali Yardımları (milyon Euro)

Yıl	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
Bütçe	126	144	250	300	500	1.320
Proje adedi	18	28	38	35	45	164

Kaynak: <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=5> (01.03.2015)**1.3.1.4. 2007-2013 Yardımları ve Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)**

Katılım Öncesi Yardım Aracı – IPA (Instrument for Preaccession Assistance), 7 yıllık bir bütçe döneminde (2007-2013) aday ülkeler(Türkiye, Hırvatistan, Makedonya) ile potansiyel aday ülkelere(Arnavutluk, Bosna Hersek, Karabağ, Sırbistan, Kosova) AB tarafından yapılacak mali yardımların kapsamının belirlendiği bir programdır.(Aykın ve Gürsoy, 2011:167)

Yaşanan gelişmelere paralel olarak, AB 2007-2013 yıllarına ait bütçe dönemiyle birlikte aday ülkelere sağladığı mali yardım mekanizmasında değişikliğe gitmiştir. Buna göre aday ve potansiyel aday ülkelere yapılan mali yardımlar Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) adı altında birleştirilmiştir.(abgs.gov.tr)

Tablo 4

IPA Dönemi (2007-2013) Türkiye Mali Yardım Miktarları (milyon Euro)

BİLEŞEN	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOPLAM
I.Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma	256,7	256,1	239,6	217,8	231,3	227,5	238,5	1.667,5
II. Sınır Ötesi İşbirliği	2,1	2,9	3,0	3,1	5,1	2,2	2,2	20,6

Tablo 4'ün devamı

III. Bölgesel Kalkınma	167,5	173,8	182,7	238,1	293,4	356,1	366,9	1.778,4
IV. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	50,2	52,9	55,6	63,4	77,6	83,2	91,2	474,1
V. Kırsal Kalkınma	20,7	53,0	85,5	131,3	172,5	187,4	204,2	854,6
TOPLAM:	497,2	538,7	566,4	653,7	779,9	856,3	903,0	4.795,2

Kaynak: <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=5> (26.02.2015)

AB, 1085/2006 sayılı IPA Tüzüğü'nün 1. maddesiyle, üyelik perspektifi çerçevesinde aday ve potansiyel aday ülkelere AB müktesebatını üstlenmeleri ve Birlik norm ve politikalarına uyum sağlamaları konusunda destek olma taahhüdünde bulunmuştur. AB mali yardımlarının aday ülkeler için Katılım Ortaklığı, potansiyel aday ülkeler için de Avrupa Ortaklığı belgeleriyle çerçevesi çizilen politik önceliklere uygun olarak yapılandırılacağı söz konusu Tüzüğün 6. maddesiyle hükme bağlanmıştır. Ayrıca, Kopenhag kriterlerinin karşılanması ve AB müktesebatının üstlenilmesi hususunda kaydedilen ilerlemeler ile bölgesel işbirliği gerekleri de göz önünde bulundurularak mali yardımların planlanacağı hükmü getirilmiştir. (Aykın ve Gürsoy, 2011:167)

Beş bölüm halinde yapılandırılan IPA, geçiş dönemi ve kurumsal yapılanma desteği yanı sıra çevre, ulaştırma, bölgesel rekabet, insan kaynakları kalkınması ve kırsal kalkınma olarak belirlenen yeni alanlarda katılım öncesi mali destek sağlamaktadır. Ayrıca aday ülkeler, katkı payları kısmen IPA altında finanse edilmekte olan Birlik Programlarına katılmaya devam etmektedir.(abgs.gov.tr)

IPA Bileşenleri:

- I. Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma
- II. Sınır Ötesi İşbirliği
- III. Bölgesel Kalkınma
- IV. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
- V. Kırsal Kalkınma (IPARD)

IPA kapsamında 2007-2013 yılları itibarıyla ülkelere tahsis edilen fon yaklaşık 9.9 milyar Euro tutarındadır. Bu tutarın yaklaşık yarısını oluşturan 4,8 milyar Euro, nüfus ve yüzölçümü büyüklüğü dikkate alınarak Türkiye için ayrılmış durumdadır.(İKA, 2011:3)

Türkiye, bu yeni mali yardım mekanizmasının işleyişini düzenlemek üzere Avrupa Komisyonu ile 2008 yılında bir IPA Çerçeve Anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma gereğince ayrıca, Merkezi Olmayan Yapılanmanın IPA düzenlemelerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi amacıyla 2011/15 sayılı bir Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

Genelge uyarınca Türkiye’de oluşturulan yapı ve fonksiyonlar şöyledir:

Ulusal IPA Koordinatörü (NIPAC): Katılım Öncesi Yardımın genel koordinasyonunu sağlamak üzere AB Müsteşarı görevlendirilmiştir. Koordinatörün sekretarya hizmetlerini AB Bakanlığı yürütür.

Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Bileşenleri için Stratejik Koordinatör: Stratejik Uyum Çerçeve Belgesini hazırlamak üzere Kalkınma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı görevlendirilmiştir. Koordinatörün sekretaryasını Kalkınma Bakanlığı yürütür.

Yetkili Akreditasyon Görevlisi: Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve Ulusal Fonun akredite edilmesi, izlenmesi, akreditasyonun askıya alınması ve kaldırılmasından sorumlu olan, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan’dır.

Ulusal Yetkilendirme Görevlisi (NAO): Ulusal Fon’un başı olarak Türkiye’de AB fonlarının mali yönetiminden; bu çerçevede yapılan işlemlerin mevzuata ve usule uygunluğundan ve ilgili yönetim ve kontrol sistemlerinin etkin işleyişinden sorumludur. Görev, Hazine Müsteşarı’na verilmiştir.

Ulusal Fon: Sağlanan yardımların mali yönetiminden sorumlu fon Hazine Müsteşarlığında Ulusal Fon Daire Başkanlığı altında örgütlenmiştir.(abgs.gov.tr)

IPA bileşeni veya programı itibarıyla bir Program Otoritesi: IPA programlarının, sağlıklı mali yönetim prensibine uygun olarak yönetiminden ve uygulanmasından sorumludur; ihaleye çıkma, sözleşme yapma, ödeme ve raporlama yapmakla görevlidir. Türkiye’de IPA 3. Bileşeni ‘Bölgesel Kalkınma’ alanında yetkili program otoriteleri Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’dır. IPA 4. Bileşeni olan ‘İnsan Kaynaklarının

Geliştirilmesi' ile ilgili program otoritesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak belirlenmiştir.

Beşinci bileşen Kırsal Kalkınma ile ilgili program otoriteleri ise Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'dur. (Aykın ve Gürsoy, 2011:169)

Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB) ve Program Yetkilendirme Görevlisi: MFİB ihalelere ilişkin AB kural, düzenleme ve usullerine bağlı kalınmasını ve uygun bir raporlama sisteminin işlemlerini sağlar. Birimin başkanı Program Yetkilendirme Görevlisi olarak belirlenmiştir.

AB fonlarının ihale edilmesinde rekabet ortamının yaratılması, AB kamu satın alma kurallarına göre yapılmaktadır. Başarılı başvuru/teklif sahipleriyle, projelerin uygulanması için üstlendikleri aktiviteler kapsamında, sözleşmeler imzalanır. Sözleşmeler beş çeşit olabilir; hizmet, mal alımı, inşaat işleri, hibeler, eşleştirme. Şeffaflık ve eşit muamelenin sağlanması için ihaleler ve teklif çağruları düzenli olarak aşağıdaki web sayfalarında yayımlanır:

www.mfib.gov.tr;

www.avrupa.info.tr;

<https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?ADSSChck=1306761231084&do=publi.welcome&userlanguage=en>

Projelerin zamanında, doğru ve başarılı biçimde uygulanmasını takiben, yüklenicilere MFİB tarafından ödemeleri yapılır. Bu ödemeler ancak yüklenicilerin yükümlülüklerini yerine getirmeleri ve AB satın alma kurallarına uymaları koşuluyla yapılır.

Tüm ihale sürecinde AB prosedürlerinin izlenmesini sağlamak üzere AB Türkiye Delegasyonu, her projenin ihale ve sözleşme aşamasında önceden onay verir. Türkiye, AB fonlarının uygulamasında, AB kural ve prosedürlerine göre sağlam finansman yönetim tecrübesine sahip olduğunda “önceden onay” mekanizması “sonradan kontrol” mekanizması ile değişecektir. MFİB faaliyetleri Türkiye içerisinde Denetim Otoritesi ve Sayıştay denetimindedir. AB Sayıştay'ı da MFİB üzerinde denetleme yetkisine sahiptir.(abgs.gov.tr)

Denetim Otoritesi: Bu alanda Hazine Kontrolörleri Kurulu görevlendirilmiş olup, mali yardım aracının yönetimi ile kontrol sistemleri ve faaliyetlerini denetler, rapor eder.

1. *IPA-I Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma*

IPA uygulamasının en önemli bileşenlerinden biri olan Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma bileşeninden kamu kurum/kuruluşları faydalanmaktadır.

Müktesebat uyumu, kamu yönetimi reformu, adalet ve içişleri reformu, sivil toplumun gelişimi ve temel haklar, çevre politikası, eğitim ve sağlık sistemi reformu, yolsuzluğa karşı daha verimli ve etkili bir mücadele yürütülmesi ve mali kontrol gibi konular projeler yoluyla bu bileşen altında finanse edilmektedir.

2. *IPA-II Sınır Ötesi İşbirliği*

Türkiye bu bileşen altında Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı ve Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) Karadeniz Havzası Programı'na katılım sağlamaktadır. AB Bakanlığı, Haziran 2010 tarihinden itibaren Sınır Ötesi İşbirliği Programlarının Ulusal Otoritesi olarak görev yapmaktadır.

3. *IPA-III Bölgesel Kalkınma*

Bölgesel Kalkınma bileşeni Çevre, Ulaştırma ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik ana başlıklarından oluşmaktadır. Bu alanlardaki projelerin ülkemizde yürütülmesinden sırasıyla Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlıkları sorumludur. Büyük yatırımlar içeren bu bileşen, aday ülke için bir anlamda üyelik sonrası yapısal fonlara hazırlık niteliğini taşır.(abgs.gov.tr)

4. *IPA –IV İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi*

Bu alanda ülkemiz diğer aday ülkeler gibi, Birlik uyum politikalarının uygulanması ve idaresine yönelik hazırlıklar, özellikle de Avrupa İstihdam Stratejisi çerçevesinde Avrupa Sosyal Fonu'na uyum hazırlıkları konularında desteklenmektedir.

IPA-IV bileşeni iki şekilde uygulanmaktadır:

- *Operasyonlar (Şemsiye Projeler):* Ulusal düzeyde faaliyetlerin yürütülmesi, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve ulusal politikaların belirlenmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu; Sosyal Güvenlik Kurumu gibi merkezde yer alan kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla “operasyon” olarak adlandırılan “şemsiye projeler” dir.(abgs.gov.tr)

- *Hibe Programları*: Operasyonların (şemsiye projelerin) en önemli ayağını, yerel düzeyde ilgili tarafların kullanacağı hibe programları oluşturmaktadır. Hibe programları ile yereldeki kurumlara, sosyal taraflara, sivil toplum kuruluşlarına, üniversitelere, belediyelere, valiliklere, mevcut sorunlarını belirleme, söz konusu sorunlar için ortak çözüm önerileri geliştirme ve bunları hayata geçirme olanağı sunulur.

5. *IPA-V Kırsal Kalkınma*

Kırsal Kalkınma Bileşeni Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın sorumluluğundadır. Bileşenin amacı tarım, balıkçılık ve gıda alanındaki müktesebata uyum sağlamak ve alternatif istihdam alanları açmak üzere kırsal alanı yeniden yapılandırarak modernleştirmektir. Tarım, balıkçılık ve gıda sektörlerinin AB norm ve standartlarına uyumu, “Leader” örneğinde olduğu gibi agro-çevre programlarının uygulanması için hazırlık desteklerinin verilmesi, kırsal alanda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi öncelikli alanlar olarak belirlenmiştir. Çiftliklerin modernleştirilmesi, üretici birliklerinin oluşturulması, çevrenin korunması, kamu-özel işbirliği ekseninde kırsal kalkınma stratejisinin yürütülmesi, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilerek geliştirilmesi ve eğitimin iyileştirilmesi başlıca faaliyet alanlarını oluşturmaktadır. (Aykın ve Gürsoy, 2011:170)

Söz konusu hibe programlarının Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından, toplam 42 ili kapsayacak şekilde uygulanması planlanmıştır.(abgs.gov.tr)

AB, 2007-2013 bütçe döneminde aday ve potansiyel ülkelere IPA kapsamında 11.468.000.000 Euro tutarında mali yardımda bulunmayı öngörmüştür. (Aykın ve Gürsoy, 2011:170)

Katılım Öncesi Mali Yardımlardan önce mali destek alan önemli yerel yönetim projeleri de olmuştur. 1995-1996 döneminde Antalya BŞB Kanalizasyon, Ankara BŞB Kanalizasyon, İzmit BŞB Endüstriyel Atık Projeleri, 1997-1999 döneminde ASKI Adana Kanalizasyon ve Su Arıtma, Diyarbakır BŞB Kanalizasyon ve Arıtma, Tarsus Belediyesi Kanalizasyon ve Arıtma Projeleri 32 bin ile 50 bin Euro arasında değişen destekler almıştır. (Köseçik, 2008b:267)

Katılım Öncesi Mali Yardımlar Çerçevesinde Desteklenen Çerçeve Projelerden yerel yönetimlerin/yönetim birliklerinin finansman desteği aldığı önemli projeler vardır. 2005 ve 2006 yılı Çerçeve Programları kapsamında yerel yönetimlerin “Çevre Yatırımı” alanında kabul edilen Çanakkale Bölgesel Katı Atık Yönetimi Projesi (Çanakkale Belediyeler Birliği), Kuşadası Bölgesel Katı Atık Yönetimi Projesi (Kuşatak Birliği), Nevşehir Atık Su Arıtma Tesisi Projesi (Nevşehir Belediyesi), Tokat Atık Su Arıtma Tesisi Projesi (Tokat Belediyesi) önemli örneklerdir. Büyük miktarda finansman gerektiren altyapı projelerine kaynak bulamayan yerel yönetimlerin AB fonlarını kullanarak büyük altyapı ve çevresel yatırımları gerçekleştirebilmeleri mümkündür. Katılım Öncesi Mali Yardımlar döneminde (2002-2006) desteklenen çerçeve projelerin, kendi alt bileşenleri ya da konularında verdikleri hibeler kapsamında belediyelerin, belediye birliklerinin, il özel idarelerinin, köylerin, köylere hizmet götürme birliklerinin sunduğu çok sayıda proje vardır. Örneğin, 2002 Aktif İşgücü Piyasası Stratejisine Destek Sağlanması Çerçeve Programı altında devam eden projeler, 2003, 2004 ve 2005 yılları Bölgesel Kalkınma Çerçeve Programları ve 2004 yılı Bulgaristan ile Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Programı (Bulgaristan’da Haskova, Yambol ve Burgas, Türkiye’de Edirne ve Kırklareli illerini kapsamaktadır) kapsamında hibe olarak yerel yönetimler tarafından yürütülen 300’ün üzerinde mikro proje vardır. Bunların 11 tanesi altyapı projeleri, 49 tanesi yerel kalkınma projeleri, 105 tanesi turizm ve çevre altyapısı projeleri, 9 tanesi de Bulgaristan ile Sınır Ötesi İşbirliği Projeleri’dir ve diğerleri de aktif işgücü piyasası stratejisine destek sağlanmasına yönelik projelerdir. Bütçeleri, 10 bin-1 milyon Euro arasında değişen (aşağıda parantez içindeki rakamlar Euro olarak alınan hibe miktarlarını göstermektedir. Bu hibe miktarlarının toplam proje bütçesine oranı genel olarak %90’dır) bu projeler arasında yer alan Bornova Belediyesi “Kula Belediyesi’nin Tarihi Kula Evlerinin Restorasyonunda Çalışacak Nitelikte İş Gücünün Yetiştirilmesi” (104.318), Bornova Belediyesi “Kadınlar İçin Hasta ve Yaşlı Bakımı Eğitimi” (97.088), Diyarbakır BŞB “Genç Kızlara Çocuk Bakıcılığı Kursu” (83.872), Kars Belediyesi “Turizmde İstihdam Yaratmaya Odaklı Eğitim Projesi” (81.980), Samsun Belediyesi “Doğalgaz İç Tesistatçılığı Kursu” (119.241), Reşadiye (Tokat) Köylere Hizmet Götürme Birliği’nin “Geleneksel Kültürümüzü Canlandırma ve Sürdürülebilir İstihdam Olanakları Yaratma” (233.161), Bursa Valiliği İl Özel İdaresi “Bursa Dağ Yöresi Tarımsal Verimliliği Ve İstihdamı Arttırmaya Yönelik Eğitim

Projesi” (67.700), Yeniköy (Erzurum) Belediyesi’nin “Establishing Milk Collective Unit For Collecting Milk in Hygenic Conditions” (73.506), Büyükhırka (Çorum) Belediyesi “Büyükhırka Municipality Sewerage System Project” (267.521), Şabanözü (Çankırı) Belediye Başkanlığı “Sani Deresi Rehabilitation and Waste Treatment Facility Project” (1.783.250), Ulucak (Erzincan) Köyü Muhtarlığı “Use of Treated Waste Water as Irrigation Water in Ulucak Village” (109.126), Aydıntepe (Bayburt) “Köylere Hizmet Götürme Birliği Development of Aydıntepe Health Services Infrastructure Project” (230.684), Darende (Malatya) Köylere Hizmet Götürme Birliği “Kırsal Altyapı Hizmetlerini Geliştirerek Bölgedeki İnsanların Ekonomik Seviyesini Yükseltmek” (561.392), Iğdır İl Özel İdaresi “Rüzgar Erozyonu Önleme Projesi” (712.574), Karakoçan Belediyesi (Elazığ) “Kalecik Deresi Islahı” (1.790.293), Yerköy (Yozgat) Belediyesi “Kentsel Jeotermal Merkezi Isıtma Sistemi Projesi” (1.492.719), Bingöl Belediyesi “Bingöl Afet Yönetimi Sistemi Projesi” (91.623), Altınyayla (Sivas) Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği “Sosyal ve Kültürel Gençlik Eğitim Merkezi Projesi” (73.9179), Turnasuyu (Ordu) Köyü Muhtarlığı “Turnasuyu Reaksiyon ve Turizm Merkezi” (260.000), Alpullu (Kırklareli) Belediye Başkanlığı “Alpullu Kameno (Burgas/Bulgaristan) Belediyesi Kültürel İşbirliği Projesi” (45.453), Kırklareli İğneada (Kırklareli) Belediye Başkanlığı “Kırklareli ve Burgas İlleri Turistik Ev Pansiyonculuğu ve Küçük Aile İşletmeciliği Projesi” (57.582) projeleri, yerel yönetimlerin hangi alanlarda proje yürüttükleri hakkında genel bir bilgi vermektedir.(Köseçik, 2008b:267-268)

1.3.2. Avrupa Birliği’nin Yerel Yönetimlere Mali Desteği ve Birlik Fonları

Belediyelerin bütçesini besleyen üç kaynak vardır: Belediyelerin öz gelirleri, merkezi yönetim bütçe gelirlerinden aldıkları pay ve yerel yönetimlere merkezi yönetim tarafından yapılan transferler. Belediyeler, bahsedilen gelir kaynaklarının yanına uluslararası kuruluşlardan elde edebilecekleri gelirleri de ekleyebilirler. Bu kuruluşların başında AB gelmektedir.

AB çevre koruma, gençlik, kültür, araştırma ve teknoloji, sağlık ve beslenme, enerji, eğitim-öğretim ve ulaşım gibi alanlarda yerel yönetimlere mali destek sağlayarak, Avrupa’nın bütünleşmesine destek sağlamayı amaçlamaktadır. Birliğin yerel yönetimlere mali destek sağlaması, yerel yönetimlerin en önemli ihtiyaçlarından biri

olan proje finansmanına katkı sağlıyor gibi gözükmele birlikte, yerel yönetimlerinin mali özerkliklerini zedeleyici unsurları da bünyesinde barındırmaktadır. Sağlanan mali desteğin konusu yerel yönetimlerin belirledikleri önceliklere göre değil Birliğin politikalarına uygun olarak saptanmaktadır. Harcamalar yapılırken de Birlik kararları ve denetimi geçerli olmaktadır. Aşağıda, Birliğin yapısal fonlarından ve programlarından yerel yönetimleri ilgilendirenler ele alınacaktır.

1. *Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu(ABKF)*

Fon öncelikli olarak geri kalmış bölgelerdeki ulaşım, telekomünikasyon, turizm hizmetleri, sağlık, eğitim, endüstriyel kalkınma ve çevre ile ilgili altyapı projeleri ile üretime yönelik yeni teknolojilerin geliştirilmesi, yeni iş sahalarının açılması, personel eğitimi, araştırma ve geliştirme projelerine mali yardımda bulunmaktadır.

Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu üye ülkelerdeki yerel yönetim birimleri tarafından yürütülen veya yerel yönetimlerin görev ve sorumluluk alanına giren ve Fon'un desteklediği öncelikler kapsamında bulunan projeler için önemli bir kaynak niteliğindedir. Yerel yönetimlere önemli mali destek sağlayan INTERREG ve URBAN, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun finanse ettiği programlardır.

➤ *Interreg*

INTERREG II sınır ötesi işbirliğinin teşvik edilmesi yoluyla sınır bölgelerindeki gelişme sorunlarını azaltmayı amaçlamaktadır. Ulusal devletlerin yanı sıra bölgesel ve yerel yönetimlerle özel kesim ve sivil toplum kuruluşları ortaklaşa projeler hazırlayarak bu programdan destek sağlayabilmektedirler. Proje konularına ulaşım sisteminin ve altyapının iyileştirilmesi, çevre koruma, atık bertaraf işlemleri, su, elektrik ve gaz temini örnek olarak gösterilebilir.

INTERREG III ise Birlik içinde bölgeler arasındaki işbirliğini teşvik ederek ekonomik ve sosyal uyumu sağlamayı amaçlamaktadır. Aday ülkelere komşu olan Birlik üyesi ülkelerdeki bölgelere programda özel bir önem verilmektedir.

➤ *Urban II*

URBAN II Birlik içindeki problemleri kent alanlarında sürdürülebilir kalkınmayı sağlamayı amaçlayan bir programdır. Program Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu tarafından finanse edilmektedir. URBAN I 1994-1999 yılları arasında uygulanmıştır.

Programın destek sağladığı konulara işsizlik, suç, çevre zararları, sosyal ve etnik çatışmalar ile sosyal kurumların yetersizliklerini gidermek örnek olarak verilebilir. (Sevindik, 2011:41)

ABKF kurulduğu 1975 yılından itibaren giderek büyüyen bir bütçeye sahip olmuştur. Kurulduğu 1975 yılında sadece 300 milyon EURO gibi oldukça küçük bir bütçeye sahipken (Topluluk bütçesinin %4,8'i) bu rakam her geçen yıl artmıştır. Bunda Topluluk politikalarında meydana gelen iki önemli değişiklik etkili olmuştur. Topluluk bir taraftan tarım sektörüne ayırdığı kaynakları kısarken diğer taraftan ülkeler ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik politikalara ağırlık vermeye başlamıştır (Şahin, 1998:71).

2. *Avrupa Sosyal Fonu*

Roma Anlaşması'nın 123'üncü maddesi "Ortak Pazar içinde işçiler için istihdam imkanlarını iyileştirmek ve bu suretle yaşam standardının yükselmesine katkıda bulunmak amacıyla, aşağıda belirlenen hükümlere göre bir Avrupa Sosyal Fonu kurulur. Bu Fonun görevi, Topluluk içinde istihdamı kolaylaştırmak ve işçilerin coğrafi ve mesleki hareketliliğini arttırmaktır" demek suretiyle Avrupa Sosyal Fonu'nun hem kuruluşunu hem de görevlerini belirtmiştir (Şahin, 1998:73).

Avrupa Sosyal Fonu'nun amaçları; işsizliği önlemeyi ve işsizliğe karşı savaşmayı öngören tedbirleri teşvik etmek, insan kaynaklarını geliştirmek, emek piyasasında sosyal bütünleşmeyi desteklemek, kadın ve erkeklerin eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamak ve sürdürülebilir kalkınma ile ekonomik ve sosyal kaynaşmayı temin etmektir. Fon'un kaynakları daha çok Birliğin ekonomik olarak az gelişmiş bölgelerine aktarılmaktadır. Fon, yedi yıllık programlar şeklinde uygulanmaktadır. Bu programlar komisyon ve üye devletlerce planlanmakta ve aralarında yerel yönetimler, eğitim-öğretim kurumları, hükümet dışı örgütler, sendikalar ve şirketlerin bulunduğu aktörler tarafından uygulanmaktadır. İşe giriş koşullarında her türlü ayrımcılığa ve eşitsizlik uygulamalarına karşı mücadele etmeyi amaçlayan EQUAL programı Avrupa Sosyal Fonu tarafından finanse edilmektedir. Programın uygulayıcı ortakları yerel ve bölgesel yönetimler, kamu istihdam kuruluşları, ticaret örgütleri, hükümet dışı örgütler ve firmalardır. (Sevindik, 2011:41)

3. *Uyum (Cohesion) Fonu*

Ekonomik ve sosyal uyum AT Antlaşması'nın 130'uncu maddesinde öngörülen bir amaçtır. Bu amaç Maastricht Antlaşması'nın 14'üncü bölümünde tekrarlanmıştır. Uyum Fonu, 1994 yılından beri üye ülkelerin ekonomik ve sosyal dengesizliklerini gidererek istikrarlı bir ekonomiye kavuşmaları için destek sağlamaktadır.

Fon'un yardımlarından yararlanacak ülkenin kişi başına düşen gayri safi milli hasılasının AB ortalamasının yüzde 90'ından daha az olması gerekmektedir. Fon'un vereceği destek üye ülkelerin ekonomik ve parasal birliğe yönelik programının başarılı bir biçimde yürütülmesi şartına bağlıdır.

Fon'un desteklediği projeler içme suyu temini, atık suların ve katı atıkların bertaraf işlemleri, ağaçlandırma, erozyon kontrolü, doğa koruma, ulaşım ve altyapının iyileştirilmesi gibi yerel yönetimleri yakından ilgilendiren konulardır. Birliğin projelere desteği toplam maliyetin yüzde 85'ini aşmamaktadır. Proje başvuruları üye ülkelere yapılmakta ve Komisyonca düzenli olarak kontrol edilmektedir. (Sevindik, 2011:41)

4. *Leader II Programı*

LEADER II, kırsal alanların geliştirilmesi için destek sağlayan bir programdır. Programın uygulanmasında belediyeler, esnaf odaları, sendikalar ve yerel yönetim birlikleri işbirliği yapmaktadır. Program hedefleri; köylerin ve köylerdeki yapıların yenilenmesi ve güzelleştirilmesi, kültürel gelişme çerçevesinde kültürel istemlerin teşvik edilmesi, ekolojik değerlerin korunması ve turizmin geliştirilmesidir.

5. *Aday Ülkelere Yönelik Birlik Programları*

➤ *ISPA (Üyelik Öncesi Yapısal Politika Aracı)*

2000 yılında başlatılan bu programın amacı aday ülkeleri üyeliğe hazırlamaktır. Bu program ile Birliğin ulaşım ve çevre konularındaki önceliklerine uygun altyapı projelerine destek sağlanmaktadır. Programın amacı;

- Aday ülkeleri, Birliğin fon ilkelerine, usullerine ve politikalarına alıştırmak,
- Aday ülkelerin Birliğin çevre standartlarını benimsemelerine yardımcı olmak,
- Trans-Avrupa ulaşım ağlarını aday ülkelere genişletmek.

➤ *SAPARD (Tarım ve Kırsal Gelişme İçin Özel Katılım İzlenesi)*

SAPARD, aday ülkelerde Ortak Tarım Politikası ve ilgili mevzuatın tarım sektöründe ve kırsal alanlarda uygulanması için gerekli yapısal düzenlemelerin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak için geliştirilmiş bir programdır. Program aynı zamanda gıda üretim ve endüstrisinde rekabet gücünün ve etkinliğinin artırılması ile istihdamın ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amaçlarını da taşımaktadır.

➤ *Phare*

Proje, aday ülkelere ISPA ve SAPARD programlarında öngörülme­yen aşağıdaki amaçların gerçekleştirilmesi için oluşturulmuş bir programdır. Programın amaçları;

-Aday ülkelerin kamu yönetimi ve kurumlarını Birlik içinde etkili biçimde işlev görmeleri için güçlendirmek,

-Üye ülkelerin Birlik mevzuatına yaklaştırılmasını sağlayarak geçiş dönemini kısaltmak,

-Ekonomik ve sosyal uyumu teşvik etmektir. (Sevindik, 2011:42)

6. *Diğer Programlar*

Birliğin bazı programları eğitim, mesleki eğitim, kültür, çevre ve sosyal etkinlikler gibi yerel yönetimleri ilgilendiren konularda üye ülkelerin devlet kurumları dışındaki şirketlere ve sivil toplum kuruluşlarına mali yardımda bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak gösterilebilecek olan ERGO, uzun dönemli işsizlikle mücadelede ulusal ve yerel uygulamaları desteklemektedir. PACTE, Birlik içindeki yerel ve bölgesel yönetimler arasındaki bağları güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Town-Twinning, kardeş şehir uygulamalarını desteklemektedir. ERASMUS+, öğrenci ve eğitim personelinin üye ülkeler arasında değişimini ve hareketliliğini artırmayı hedeflemektedir.

7. *Avrupa Yatırım Bankası*

Avrupa Yatırım Bankası'nın öncelikleri arasında, kalkınmada geri kalmış bölgelerde yatırımların teşvik edilmesi yoluyla ekonomik ve sosyal uyumu teşvik etmek yer almaktadır. Bankanın sağladığı finansmanın üçte ikisi yapısal fonlardan ve uyum fonundan faydalanma hakkına sahip görece yoksul bölgelere yöneliktir.

Banka bu amaçla işletmelerin rekabet gücünün geliştirilmesi, çevrenin korunması, enerjiye bağımlılığın azaltılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, ulaştırma ve iletişim

alanlarında Trans-Avrupa ağlarının kurulması konusundaki projelere proje maliyetinin yüzde 50'si kadar kredi sağlamaktadır.(Sevindik, 2011:43)

8. *Türkiye'nin 2014-2020 yılları arasında katılım sağlayacağı Programlar*

A. *Topluluk Programları*

Erasmus+ Programı:AB tarafından eğitim ve gençlik alanında 2007-2013 yılları arasında uygulanmış olan Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarının yerine uygulanacak olan yeni programdır. Türkiye'de AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans) tarafından yürütülmektedir. Ağırlıklı olarak proje faaliyetlerine dayanmakla birlikte bireysel faaliyetleri de içermektedir.2014-2020 yılları arasında uygulanacak olan Erasmus+ Programı ile kişilere, yaş ve eğitim geçmişlerine bakılmaksızın yeni beceriler kazandırılması, onların kişisel gelişimlerinin güçlendirilmesi ve istihdam olanaklarının artırılması amaçlanmaktadır. Erasmus+ Programı; eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarını kapsamaktadır. Erasmus+ Programı'na bu adın verilmesindeki ana sebep, kamuoyunda daha fazla tanınan, yurtdışında eğitim ve Avrupa işbirliği ile güçlü bir şekilde özdeşleştirilen önceki Erasmus programının bilinirliğinden faydalanmaktır.(ua.gov.tr)

Bu program, yerel yönetimler açısından birliğin sağladığı en önemli programlardandır. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi de 2014 yılında bu programı azami kullanan kuruluşlardan biri olmuştur. Bu konudaki ayrıntılı açıklama 3. Bölümde yapılacaktır.

Erasmus+ Programı kapsamında desteklenen faaliyetler temel olarak 3 Ana Eylem (AE, Key Action, KA) ve 2 Özel Eylem altında toplanmakta olup şu şekilde sınıflandırılabilir:

Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği

Erasmus+ programı AB sınırları içerisinde veya dışarısında 5 milyondan fazla kişi için öğrenme fırsatları sunmaktadır. Bireylerin öğrenme hareketliliğine ilişkin faaliyetler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrenim/Öğretim
- Gönüllü çalışmalar
- Eğitim
- Staj

- Profesyonel gelişim
- Yaygın öğrenme temelli gençlik aktiviteleri

Yükseköğretim alanında da yararlanıcılar, Avrupa içinde ve dışında yükseköğretim kurumlarında eğitim alma ve ders alma fırsatını bulabilmektedir.

Ana Eylem 2: Yenilik ve İyi Uygulamaların Değişimi için İşbirliği

Bu başlık altındaki projeler eğitim kurumları, gençlik örgütleri, iş dünyası, yerel, bölgesel otoriteler ve sivil toplum kuruluşları arasında eğitim, öğretim ve gençlik aktiviteleri bağlamında kurumsal ortaklıklar oluşturulmasına imkan sağlanmaktadır. Bu ortaklıklar ile yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi, girişimcilik, yaratıcılık ve istihdamın kolaylaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu başlık altında verilen 3 proje tipi şu şekilde sıralanabilir:

- Stratejik Ortaklıklar

Bu proje başvurusu kapsamında; yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi, transferi ve uygulanması amacıyla, program üyesi ülkelerin kurumları arasında stratejik ortaklık projeleri desteklenmektedir. Başvurular, başvuru kurumun bulunduğu ülkedeki Ulusal Ajansa yapılmaktadır.

- Sektörel Beceri Ortaklıkları

Sektörel Beceri Ortaklıkları; mesleki eğitim sistemlerinin, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu sektörel becerilere ve mesleki alanlarla ilgili yeni beceri taleplerine cevap vermeyi hedefleyen uluslararası sistemlerdir. Bu projelerin başvuruları doğrudan Brüksel'deki Avrupa Komisyonu Yürütme Ajansı'na en az 9 katılımcı ile yapılabilmektedir.

- Bilgi Ortaklıkları

Yükseköğretim ve iş dünyası arasında bir köprü kurmayı hedefleyen uluslararası, yapılandırılmış ve sonuç odaklı programdır. Bilgi Ortaklıkları ile yükseköğretim, iş dünyası ve geniş sosyo-ekonomik çevrede yenilikçiliğin teşvik edilmesi ve Avrupa'nın yenilikçilik kapasitesinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bilgi Ortaklıklarında, 3 farklı program ülkesinden en az 6 kuruluş yer almalıdır. Bu projelerin başvuruları doğrudan Brüksel'deki Avrupa Komisyonu Yürütme Ajansı'na en az 4 katılımcı ile yapılabilmektedir.

Ana Eylem 3: Politika Reformuna Destek

Bu başlık altında bir yandan AB üyesi ülkelerdeki politika reformunun desteklenmesi, diğer taraftan AB üyesi olmayan ülkelerle iyi uygulamaların paylaşılması mümkün olabilmektedir.

Özel Eylem 1: Spor Destekleri

Bu programın genel amacı; Avrupa spor boyutunun geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Spor ile ilgili alanlardaki işbirliği ortaklıkları ve kar amacı gütmeyen spor etkinlikleri bu program ile desteklenmektedir. Program ülkelerinden tüm kamu kurum/kuruluşları ve kar amacı gütmeyen tüm kuruluşlar başvurabilir. En az 5 farklı Program Ülkesinden 5 farklı kuruluşun proje içerisinde yer alması gerekmektedir.(ua.gov.tr)

Özel Eylem 2: Jean Monnet Programı

Jean Monnet Programı Avrupa bütünleşmesi alanında yükseköğretim kurumları düzeyindeki çalışmalarını desteklemeyi amacıyla kurulmuş bir programdır. Başvurular doğrudan Brüksel’de bulunan Avrupa Komisyonu Yürütme Ajansı’na sunulabilmektedir.(eacea.ec.europa.eu)

B. Ufuk 2020 Programı (AB Horizon 2020 Çerçeve Programı):

Yenilikçilik birliği Avrupa 2020 stratejisinin 7 temel eyleminden biridir. Bu bağlamda araştırma ve yenilik temelinde AB'nin kalkınması amaçlanmaktadır. Ufuk 2020 programı da bu stratejiye finansal destek sağlamak amacıyla kurulmuş bir fon olup Türkiye’de TÜBİTAK eliyle yürütülmektedir. Program, Ar-Ge alanında yürütülmekte olan 7. Çerçeve Programı, Avrupa Teknoloji ve Yenilik Enstitüsü tarafından yürütülen faaliyetler, Rekabetçilik ve Yenilikçilik alanında sürdürülen Çerçeve Programının yenilikçiliğe ilişkin eylemlerini ve Avrupa Ortak Araştırma Merkezleri tarafından yürütülmekte olan nükleer olmayan araştırmaları bünyesine almaktadır. Bilimsel araştırmaların ve yenilikçilik faaliyetlerini yeni dönemde tek bir çatı altında toplayan Program, bilim insanlarının AB düzeyinde hareketliliğini de desteklemektedir.(h2020.org.tr)

Horizon 2020 programı kapsamında üç temel önceliğe yönelik projeler finanse edilmektedir. Bu üç temel öncelik şu şekildedir:

- Bilimde Mükemmeliyet
- Endüstriyel Liderlik
- Toplumsal Sorunlar (abgs.gov.tr)

C. İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği (COSME) Programı:

İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı 2014-2020 döneminde, 2.3 Milyar Euro'luk bir bütçe ile yürütülen bir programdır. Bu program ile Birlik işletmelerinin rekabetçi, girişimci ve sürdürülebilir olmaları desteklenmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda dört temel hedef mevcuttur. Yenilikçi girişimlerin ve fikirlerin ihtiyaç duyduğu finansmana erişimin kolaylaştırılması, girişimcilik kültürünün yerleşmesi ve iş ortamının iyileştirilmesine yönelik faaliyetleri desteklemektedir. (abgs.gov.tr)

D. Yaratıcı Avrupa Programı:

Yaratıcı Avrupa Programı kültürler arası etkileşimi teşvik eden, kültür ve yaratıcı sektörlerde çalışanların bir araya gelerek beraber çalışmalar üretmesini teşvik eden bir programdır. Bu Program, 2007-2013 dönemindeki Kültür, MEDIA ve MEDIA Mundus programlarını tek bir çatı altına alarak desteklemektedir. Bütçesi bir önceki döneme göre %10 arttırılmış ve 1,46 milyon Euro'ya çıkartılmıştır. Kültür aktörlerinin yanı sıra Medya başlığı altında sinema sektörüne de destek sağlamaktadır.

E. Fiscalis 2020 Programı:

Program ile, vergilendirme ve vergi denetimi alanlarında çalışan kamu personelinin Birlik müktesabı ve üye devletlerde uygulanması hakkında ortak bir standardı yakalamalarının sağlanması, üye devletler arasında kapsamlı, etkin ve verimli bir işbirliği ortamı oluşturulması, vergi mükellefleri ve idarenin ihtiyaçlarını dikkate alan iyi uygulamaların geliştirilmesi, aday ülkelerin katılım sürecinde vergilendirme alanındaki Birlik müktesabı uyumu ve idari kapasitesinin geliştirilmesi için gerekli ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır. Program bütçesi 243 milyon Avrodur.

Program doğrudan vatandaşlarımıza finansman vermemekte, Maliye Bakanlığı başta olmak üzere, vergilendirme ile ilgili kurumların kapasite geliştirmelerine fon sağlamaktadır.

F. Gümrükler 2020 Programı:

Programın amacı gümrük alanında iç pazarın etkin biçimde işlemesine yönelik olarak üye ülkelerin çabalarının desteklenmesidir.

G. LIFE

AB çapında çevre, doğa koruma ve iklim eylem projelerini destekleyen AB'nin finansal bir aracıdır.(europa.eu/environment)

H. İstihdam ve Sosyal Yenilik

İstihdam ve Sosyal Yenilik Programı, 1 Ocak 2014 – 31 Aralık 2020 döneminde nitelikli ve sürdürülebilir istihdam, yeterli sosyal korumanın temini, sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadele ile çalışma şartlarının iyileştirilmesi hususlarına destek verilmesi amacıyla uygulanacaktır. Program yaklaşık 920 milyon Avro bütçesinin % 61'i PROGRESS ayağı; % 18'i EURES ayağı ve % 21'i Mikrofinans ve Sosyal Girişimcilik ayağı için ayrılmıştır. Aday Ülke konumunda Türkiye sadece programın PROGRESS ve Mikrofinans ayaklarına katılım sağlamaktadır.

Türkiye'nin katılım sağlayabileceği PROGRESS ayağı, istihdam, sosyal koruma ve içerme, çalışma şartları olmak üzere üç tematik sektördeki politikaların iyileştirilmesi konusundaki projelere destek vermektedir.

I. Adalet

Bu program, karşılıklı tanıma ve karşılıklı güvene dayalı adil bir Avrupa alanının gelişmesine katkıda bulunmak için oluşturulmuştur.(europa.eu/justice)2014-2020 yılları arasında uygulanacak olan Birlik Programları'nın diğerleri ise şunlardır: Herkül III, Sığınma ve Göç Prg.,İç Güvenlik-Emniyet İşbirliği, İç Güvenlik-Sınır ve Vize, Haklar ve Vatandaşlık, Vatandaşlar için Avrupa, Büyüme için Sağlık, Tüketici Programı, Sivil Koruma Mekanizması ve Bütünleşik Avrupa.(ab.gov.tr)

BÖLÜM 2: YEREL YÖNETİMLER VE AB ENTEGRASYONU

AB açısından yerel yönetimler oldukça önemlidir. Çünkü, modern anlamda yerel yönetim geleneği Avrupa'da oluşmuştur. Burjuvazinin yükselişiyle birlikte kendini yöneten kentler, hatta kent devletleri Avrupa içerisinde farklı coğrafyalarda Avrupa'nın bugünkü kimliğinin gelişmesine damga vurmuşlardır. Bugün bile Almanya'da Berlin, Hamburg, Bremen gibi kent devletleri (federe devlet olarak) mevcuttur. Dolayısıyla Avrupa'nın siyasal-toplumsal geçmişinde ister bölge, isterse kent ölçeğinde olsun yerel yönetimlerin yeri oldukça güçlüdür.(Çukurçayır, 2011:5)

2.1. Türkiye'de Yerel Yönetimler

Devlet ve toplum düzeninin kesintisiz olarak işlemesi ve kamunun ortak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mal ve hizmetlerin üretilip halka sunulmasını içeren sistem olarak kamu yönetimi, hizmetlerin ülke düzeyinde daha etkili ve daha verimli sağlanabilmesi amacıyla merkezi yönetim ve yerel yönetim olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Merkezi yönetim, esas itibariyle bakanlıklar ve bağlı kuruluşlardan; yerel yönetimler ise il özel idareleri, belediyeler ve köylerden meydana gelmektedir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler, idarenin birbirini tamamlayan iki unsuru olup, kuruluş ve görevleriyle bir bütün teşkil etmektedir (Urhan, 2008: s.85).

Yerel yönetim olgusu, gelişmiş ülkelerde endüstri devriminin ortaya çıktığı ve modern anlamdaki yerel yönetim örgütlenmesinin hayata geçirildiği 18 ve 19. yüzyıllarda başlamış olup ekonomik ve toplumsal değişmeye paralel bir gelişme izlemiştir (Berk, 2003: 49-50).

Yerel yönetimler, yönetim yapısı içinde vatandaşa en yakın olan, en alt düzeydeki idari birimlerdir. "*Mahalli idare deyimi ile genel olarak, belli edilmiş sınırları olan bölgesel birimle, hukuki bir kişilik, kurumsal bir yapı, genel ve özel statülerle konulmuş yetki, görevler ve bir derecede mali ve diğer otonomi anlatılmak istenir.*" Yerel yönetimler, bütün ülkelerde kamu yönetiminin önemli ve vazgeçilmez unsurunu meydana getiren birimlerdir. Bir ülkedeki yerel yönetimlerin gücü ve etkinliği söz konusu ülkedeki demokrasinin düzeyi ile de oldukça yakından ilişkilidir.(İnaç ve Ünal, 2007:7)

Yerel yönetimlerin demokratik rejimlerin vazgeçilmez yapı taşları olduğu olgusu genel kabul gören bir görüştür. Yerel yönetimler, vatandaşlara en yakın âdemi merkeziyetçi

(desentralize) yapılar olmaları bakımından modern devlette önemli işlevleri yerine getirmekte, kamu hizmetlerinin süratli ve uygun bir biçimde yerine getirilmesini sağlamaktadır. Demokratikleşme, kamu hizmetleri yerine getirilirken yetkilerin merkezden yerele aktarılmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, geçtiğimiz yüzyılda özellikle gelişmiş batı demokrasilerinde, şehirler ve şehirlerin yerel makamları kamu hizmetlerinin sağlıklı ve etkili bir şekilde sağlanması bakımından daha önemli ve belirgin bir yapıya kavuşmuştur. (Uyar, 2004: 2)

Yerel yönetimler, mahalli anlamda temel kamusal mal ve hizmetleri etkin ve verimli olarak yerine getirmesi öngörülen birimler olarak, yerel demokrasinin gelişimine ve sivil toplum unsurlarının idari süreçlere katılmasına büyük katkı sağlamaktadır. Kamu hizmetleri çoğu zaman merkezden taşraya ulaştırılıyor olsa da, yerel yönetimler taşra teşkilatlarına hizmetin doğrudan ve hızlı ulaştırılmasının en iyi yoludur.(Ökmen ve Özer, 2013:15)

Türkiye özelinde yerel yönetim anlayışına baktığımızda, görece daha gelişkin Avrupa demokrasilerine kıyasla ülkenin emperyal geçmişi de düşünüldüğünde otoritenin ağır bastığı merkeziyetçi yönetim geleneğinin geçmişte ve günümüzde göze çarptığı görülmektedir. Özerk veya üniter yapı gözetmeksizin Batı Avrupa'daki örnekler bakıldığında yerel karar yapım sürecinin –her ne kadar karmaşık bürokrasi temelinde olsa da- nihayetinde tek bir yerel yönetim tarafından yerine getirildiği ve yerel kamu hizmetlerinin bu kararlara göre icra edildiği gözlemlenmektedir. Türkiye özelinde yerel yönetimlere baktığımızda ise, bir yanda merkezi idare tarafından merkezi idareyi temsilen “atanmış” vali tarafından yönetilen Valilik kurumunu, diğer yanda ise yerel seçimlerde yerel halk tarafından kendilerini temsilen “seçilmiş” Belediye kurumunu görmekteyiz. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'deki yerel yönetim sisteminde valiliklerin “merkeziyetçi” anlayışı, belediyelerin ise “âdemi merkeziyetçi” anlayışı temsil ettiği söylenebilir. (Uyar, 2004: 2) Türkiye yerel yönetimindeki yapı 2014 yılına kadar üç farklı kanun çerçevesinde şekillenmiştir: 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanunu. 2014 yılında İl Özel İdareleri kaldırılmış ve illerdeki üçlü yapı yerini yukarıda bahsedilen valilik ve belediye kurumlarından oluşan ikili yapıya bırakmıştır. (Eryılmaz, 2000:121)

AB'ye adaylık süreci, Türkiye'nin yerel yönetim sisteminin, yerinden yönetim anlayışını esas alan, etkin, verimli, şeffaf, katılımcı yönetim ilkelerine göre yapılanan, kendilerinden beklenen hizmetleri Birliğin o alandaki müktesebatına uygun biçimde yerine getirebilecek idari/kurumsal kapasiteye sahip olan yerel yönetimlerden oluşmasını gerekli kılmaktadır. Katılım Ortaklığı Belgeleri ve Ulusal Programlarda yer alan politika hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve bu çerçevede müktesebat uyumu için çıkarılan yasaların ve ikincil mevzuatın başarılı bir biçimde uygulanması son derece önemlidir. Bunun için de yerel yönetimlerin idari/ kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. İdari ve mali etkinliğe sahip, yeterli gelir kaynakları olan, yönetim yapı ve süreçlerini güncelleyen, nitelikli ve uzman personel istihdam edebilen, planlamaya endeksli yürütmeye odaklanan, optimal hizmet alanına göre büyüklükleri gözden geçirilen, ülke genelinde belirlenen hizmet standartlarına göre sorumluluklarını yerine getiren güçlü yerel yönetimlerin varlığı, her bir yerel yönetim biriminin idari/kurumsal kapasitelerinin gereken düzeye ulaşması ve dolayısıyla AB'ye üyelik sürecinin yerel yönetim sistemimize olumlu etkilerde bulunması bakımından son derece önemlidir. Sonuç olarak AB'ye üyelik sürecinin etkisi, diğer alanlarda olduğu gibi, yerel yönetimler alanında da değişim ve dönüşümün yönünü belirlemek ve hızını artırmak olmuştur. (Kösecik, 2008b:264-265)

Yerel yönetimler, Avrupalı toplumların temel yapı taşları ve geleneksel yönetim yapılarıdır. Yukarıda da değinildiği gibi, kent yönetimlerinden başlamak üzere tüm yerel otoriteler, Avrupa siyasi ve toplumsal tarihinin baş aktörleri olagelmışlerdir. Günümüze kadar ulusal düzeydeki siyasi çatıyı da belirleyici olan bu yerel aktörlerin, bundan sonra nasıl bir role ve işleve sahip olacaklarını büyük ölçüde Birliğin ilke ve yaklaşımları belirleyecek gibi gözükmektedir. Zira, AB'nin ulus-üstü (supra-national) bir entegrasyon olması sebebiyle, üye ülkelerin tüm siyasi ve idari yapı ve süreçleri, Birliğin ortak hukukundan ve merkezi otoritesinden doğrudan ve dolaylı biçimde etkilenmektedirler.

AB'nin temelinde yatan olgu, Avrupa'da kalıcı barış, güvenlik ve demokrasiyi sağlamaktır. Bununla birlikte, vatandaşlara en yakın yönetim düzeyi olan yerel yönetimler, Avrupa'nın entegrasyon sürecine yavaş yavaş dahil olmuşlardır. Avrupa'nın politik entegrasyonu güçlendikçe, yerel ve bölgesel yönetimlerin, kaygı ve beklentilerini

ifade etmek ve karar alma süreçlerinde doğrudan yer alabilmek için seslerini duyurmaları daha da önem kazanmaktadır. Bunun yanında kentler, belediyeler ve bölgeler Avrupa mevzuatının uygulamaya konmasıyla birçok doğrudan riske ve Avrupa düzeyinde oluşturulan karar alma mekanizmaları nedeniyle de dolaylı risklere maruz kalacaklardır. Siyasi aktörlerin sayısı ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde artarken, Birlik bünyesinde kararların tek bir merkezden, Brüksel'den alınması, siyasi merkezîyetçiliği gündeme getirmekte, bu durum yerel otoritelerin karar ve uygulama süreçlerinin etkinlik ve geçerliliğini yeniden ele alıp sorgulamayı gerektirmektedir. Bu nedenlerle yerel yönetimler, AB için hassas konulardan biridir. Yaşama geçirilmiş bütünleşik bir siyasi birlik için, Avrupa entegrasyonu sürecinde bu konu üzerinde politikalar üretilmiş ve kurumlar oluşturulmuştur. 1985 yılında kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesinden başlayarak, 1992 Maastricht Antlaşması'na kadar, sonrasında 1993'de Bölgeler Komitesi'nin kurulması, 1994 AP Yerel Yönetimler Konferansı ve izleyen gelişmeler, bu yönde atılmış adımların başlıcalarıdır. (Ökmen ve Canan, 2009:152)

2.2. Belediyelerin Türk Yerel Yönetim Sistemindeki Konumu

Yerel yönetimler demokrasi açısından önemli olduğu kadar, yerel hizmetlerin yürütülmesinde verimliliği ve etkinliği sağlamada da vazgeçilmez kurumlardır. (Eryılmaz, 2000:121) Bunun yanında yerel yönetimler, tarihi süreç içerisinde özgürlük, eşitlik, temsil, katılma gibi değerleri yaşatma kurumları olmuşlardır. (Görmez, 2000:81) Yerel yönetimlerin bu önemi bugünde artarak devam etmektedir.

Anayasamıza göre, mahalli idareler, il özel idaresi, belediye ve köy halkının mahalli ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, kamu tüzel kişiliği ve özerkliğe sahip, karar organları seçimle iş başına gelen kamu tüzel kişileridir.1961 Anayasasında “genel” sözcüğü yer almış; yerel yönetimlerin genel karar organlarının seçimle işbaşına gelmesi anlatılmıştı. Hâlbuki bu “genel” kelimesi,1982 Anayasasında yer almamıştır. Bu özellikleri düzenleyen Anayasamız, il, belde ve köylerin mahalli idare kuruluşları olduğunu belirtmek sureti ile bunlara anayasal nitelik kazandırmıştır. (Kalko, 2010:26)

Türkiye’de yerel yönetimler, 1982 Anayasasının 127. maddesinde “*Mahalli İdareler; İl, Belediye veya Köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler*

tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” şeklinde tanımlanmıştır. 1982 Anayasası’nda belirtildiği gibi Türkiye’de yerel yönetimler, yerel halkın mahalli müşterek yani ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmakta ve il özel idareleri, belediyeler ve köy idareleri olmak üzere üç yerel yönetim biriminden oluşmaktadır.

Yerel yönetim birimleri içinde belediyeler, yerel ihtiyaçların karşılanmasında önemli işlevler yürütmekte ve Türk yerel yönetim sisteminde ağırlıklı bir yer işgal etmektedir. Tanzimat sonrasında yönetim anlayışımıza dahil olan belediye yönetimlerinin, Batılı anlamda bir yerel yönetim birimi niteliğine tam olarak kavuştuğunu söylemek güçtür. Ancak, yaşanan tarihi süreç içinde önemli mesafelerin alındığı yadsınmaz bir gerçektir. (Öner, 1997:211) Özellikle son dönemde yapılan yasal düzenlemelerle belediyeler yapısal ve işlevsel bir dönüşüm yaşamaktadır.

2.3. Yerel Yönetimlerin AB’ye Entegrasyonu

AB kurucu ülkelerinin kamu yapıları önemli oranda benzerlikler gösterdiği için, ortak bir kamu yönetim modeli oluşturulması yönünde önceleri bir çaba sarf edilmemiştir. Ortak bir model oluşturulması yerine, kamu kurumlarında uygulanması gereken temel prensipler oluşturulması tercih edilmiştir.

AB üyesi ülkelerin idari yapılanmaları incelendiğinde Fransa gibi merkeziyetçi yapıların yanı sıra Almanya gibi federatif yapıların hakim olduğu ülkelerin de var oldukları görülmektedir. Dolayısıyla, AB’de ortak bir kamu yapılanma modeli bulunmamaktadır. Hatta AB üyesi ülkeler genelde yerelleşmenin önemi ve gereğini kabul etmişlerse de yerelleşme uygulamaları da farklılıklar göstermektedir. İspanya, Fransa, Almanya gibi ülkelerde bölgesel yönetimler yerel anlamda öne çıkarken, Danimarka, Finlandiya, Portekiz gibi ülkelerde ise yerel idareler öne çıkmaktadır.(Kaya vd., 2007:372)

AB, yerel yönetimlerle ilgili yapılanmalara önem verirken, Birlik içerisinde yerel yönetimlerin eriyeceği korkusu da devam etmektedir. Çünkü Birlik, üye devletlerin egemenlik yetkilerini devralmakta ve yerel yönetimlere de müdahale edeceği korkusunun yaşanmasına neden olmaktadır. Birlik hukukunun bu yöndeki korkuları artırmasına karşın, 1992 Maastricht Anlaşması’nın yerellik (subsidiarity) ilkesini benimsemesi, en alt düzeyden itibaren yereli güçlendirmeye çalışması da yerelliğe verilen önemi göstermektedir. Ayrıca, AB, Bölgeler Komitesi’ni kurarak bölgesel

yönetimler konusunda daha doğru politikalar belirlemek için çaba göstereceğini de ortaya koymuştur. (Çukurçayır, 2011:6-7)

Bölgeler Komitesi, 1994 yılından itibaren etkinliklerde bulunmaktadır. Birçok ülke Komiteye temsilci göndermektedir. Bu temsilciler, meclis üyeleri, belediye başkanları, meclis başkanları veya ülkelerin yönetim sistemine göre eyalet başkanlarından oluşabilmektedir. Bölge, bölgencilik ve bütünleşme sorunları AB'nin önemli ilgi alanları arasında kalmayı sürdürecektir. Çünkü Birliğin bazı üyelerinde (Örneğin Almanya ve Belçika) bölge yönetimleri çok güçlüdür ve siyasal-toplumsal sistem içerisinde önemli bir ağırlığa sahiptirler. AP bu kapsamda 1988 yılında Bölgeselleştirme Şartı'nı onaylamıştır. Bu Şart'ta yapılan bölge tanımı şöyledir: *“Coğrafi yönden, nüfusu, kimi ortak özellikler taşıyan ayrı bir birim ya da kendine yeterli bir yapı oluşturan yöreler ya da yörelerin birlikte oluşturdukları bütüncül yapılar.”* Bölgelerin oluşturulmasındaki yasal yetkiler üye devletlere aittir. Kuşkusuz, bölge konuları birçok ülke için geleneklerden kaynaklanan sıradan ilgi alanı olurken, bazı ülkelerde de önemli tartışma konuları arasında kalmaya devam edecektir. (Çukurçayır, 2011:7)

AB, yerel idareleri küçük işletmelere destek vermede, yöresel kalkınmada inisiyatif kullanmada ve işbirliği geliştirmede bölgesel kalkınmanın en önemli aktörleri arasında kabul etmektedir. Aday ülkeler söz konusu olduğunda, AB'nin yakındığı konuların başında, merkezi otoritelerin, yerel idarelerin yönetsel ve idari becerilere gerçekten kavuşması konusunda isteksiz ve tutuk davranmaları gelmektedir. Adem-i merkezileşme girişimlerinin vakitsiz ya da acemice yapılmasının yerelleşme sürecini geriye götürdüğü; bu konuda en uygun zaman, biçim ve biçeme ancak aday ülkelerin kendilerinin karar verebileceği AB tarafından benimsenmekte ancak konunun Yapısal Fonlar'ın kullanımı boyutunun doğrudan AB'yi ilgilendirdiği de vurgulanmaktadır. (Kaya vd., 2007:386)

Yerel kalkınma, AB'nin tüm bölgelerinde toplumsal ve ekonomik kaynaşmanın sağlanmasında önemli bir rol oynar. Bir kentsel mahallenin canlandırılması, kırsal alanlarda turizmin teşvik edilmesi, sanayi bölgelerinde metruk sahaların geliştirilmesi, belirli bir yörenin kendine özgü gıda ürünlerinin tanıtılması, rekabetçi olmaya yönelik araştırma faaliyetlerinde yerel işletmelere yardım edilmesi, vs. bütün bu faaliyetler,

belirli bir yerel alanın kalkınmasına ve dolayısıyla AB bölgelerinin gelişmesine katkıda bulunurlar.

AB ve onun üye devletleri, farklı alanlarda yerel kalkınmanın önemini tanımışlar ve özellikle, istihdam yaratılmasına yaptığı büyük katkıyı vurgulamışlardır. Böylece, 1995'te yapılan Essen Avrupa Zirvesi toplantısında, 15 üye devlet, yerel girişimleri, istihdam yaratmaya yönelik önceliklerden biri olarak kabul etmişlerdir. Bu zirve sonrasında, Mart 1995'te Komisyon, Konsey'e, üye devletlerin ve AB'nin alabileceği tedbirleri gösteren "Yerel kalkınma ve istihdam girişimlerini teşvik etmek için bir Avrupa stratejisi" başlıklı bir tebliğ sunmuştur. Yeni alanlarda yenilikçi çalışmalara destek verilmesi ve ülke ötesi şebekelerde işbirliği yoluyla iyi uygulamaların yayılması ve tanıtılması, yerel kalkınma lehinde en önemli AB katkısı olarak vurgulanmıştır. (Kaya vd., 2007:395)

Türkiye'nin 3 Ekim 2005 tarihinde müzakere sürecine girmesi ile 2006 yılından sonraki dönemde mali yardımlarda önemli artışlar olmuştur. Bu dönemde yardımlar, "Katılım Öncesi Mali Araç" adı altında beş ana başlık çerçevesinde kullanılmaktadır:

1. Kurumsal Kapasite Geliştirme: Çeşitli müktesebat başlıkları altında müktesebatı uygulamaya yönelik ülkemizin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir;
2. Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği: Ülkemizin diğer yararlanıcılar veya üye devletlerle bölgesel, bölgelerarası ve sınır ötesi işbirliğinin desteklenmesi hedeflenmektedir;
3. Bölgesel Kalkınma: Üye olduktan sonra yararlanabileceğimiz "yapısal fonların" kullanımına hazırlanma hedeflenmektedir; ulaştırma, çevre (su, atık su ve hava kalitesi konuları), enerji (yenilenebilir ve enerji verimliliği konuları), eğitim, sağlık altyapıları ve bilişim teknolojileri dahil KOBİ'lere destek öncelikli alanlardır;
4. İnsan Kaynakları: Bir aday ülke olarak ülkemizin Avrupa İstihdam Stratejisi çerçevesinde Avrupa Sosyal Fonu'nu kullanımına hazırlanması hedeflenmektedir. İstihdama erişim, sosyal içerme, insan sermayesine yatırım (eğitim-sağlık) gibi alanlarda faaliyetler desteklenecektir;
5. Kırsal Kalkınma: Tarım işletmelerine yatırımlar, tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması, kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi gibi tedbirler, bu başlık altında desteklenebilir faaliyetlerdir (Kösecik, 2008b:266)

2.4. Avrupa Kentsel Şartı

“Avrupa Kentsel Şartı”, “Avrupa Konseyi” üyesi tüm ülkeler tarafından “Ortak Kent Politikası” olarak benimsenerek ulusal dillere çevrilip yayımlanan bir rehber programdır. Bu “Şart”, özellikle bunalımda olan kentler için, çıkış yolunu belirleyen bir ilkeler bütünü olarak bakılmaktadır.(Acar, 2004:18)

Kentli haklarının uluslararası düzlemde ele alınması süreci 1980’li yıllara kadar uzansa da, bu haklar uluslararası bir metin olarak, ancak Avrupa Kentsel Şartı’nda (European Urban Charter) kendilerine yer bulmuşlardır. Avrupa Kentsel Şartı, Türkiye’nin de taraf olduğu Avrupa Konseyi’ne bağlı olarak çalışan Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı’nın 17-19 Mart 1992’de Strazburg’da yapılan olağan toplantısının 18 Mart 1992 tarihli 27. oturumunda kabul edilmiştir. Şart daha önceki birçok uluslararası metinden farklı olarak, hükümetlerin değil, yerel yönetimlerin imzasına açılmıştır. Avrupa Kentsel Şartı 1980-1982 yılları arasında Avrupa Konseyi’nce düzenlenen ve “Yerleşmelerde Daha İyi Yaşam” sloganını benimseyen “Kentsel Rönesans İçin Avrupa Kampanyası” kapsamında geliştirilmiş kentsel politikaların bir ürünüdür. Avrupa’yı kapsayan; halk ve yerel yönetimlere yönelik söz konusu kampanya, yerleşimlerdeki yaşamın daha da iyileştirilmesini amaçlarken; kentsel çevrenin ve mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması konularının yanında toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesine de büyük ağırlık vermektedir.

Şart Avrupa Konseyi’nin temel hak ve özgürlüklerin korunması çağrılarına paralel olarak, Avrupa’da hemen her ülkeye uygulanabilecek bir dizi yol gösterici evrensel ilke tanımlamaktadır. Önemle benimsenen temel iki ilke ise “işbirliği ve dayanışma”dır. Şart kentsel yerleşimlerdeki yaşam kalitesini yükseltebilmek için; karar verme mekanizmalarını merkezden çevre yerleşimlere yaymak amacıyla; yerel yönetimler ve kent sakinleri arasında “kentlerin çeşitli sorunlarını yakından anlamak ve yerel halkı karar verme süreçlerine katmak” için tüm Avrupa kentleri arasında “işbirliği ve dayanışma”yı gerekli görmektedir. (Pektaş ve Akın, 2010:27-28)

Yerel yönetimler açısından Avrupa Kentsel Şartı özel bir öneme sahiptir. Çünkü, yerel yönetimlerin kenti, kentsel siyaseti ve yönetimi nasıl görmeleri gerektiği bu belgeyle ortaya konmuştur. Kentsel Şart, her şeyden önce kentlerde yaşayanlar için yerel

yönetimler karşısında sahip oldukları hakları bir açıklamayla (deklerasyonla) ilan etmişlerdir. Şart'ta vurgulanan haklar bugün yerel yönetimler için yaşamsal öneme sahiptir. Bu haklar şunlardır:

1. Güvenlik: Olabildiğince suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış güvenli bir kent,
2. Kirletilmemiş sağlıklı çevre: Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre,
3. İstihdam: Yeterli istihdam olanaklarının yaratılarak, ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının ve kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması,
4. Konut: Gizlilik ve dokunulmazlığının garanti edildiği, sağlıklı, satın alınabilir, yeterli konut stokunun sağlanması,
5. Dolaşım: Toplu ulaşım, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu düzenin sağlanması,
6. Sağlık: Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması,
7. Spor ve Dinlenme: Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun her birey için spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması,
8. Kültür: Değişik kültürel ve yaratıcı faaliyetlere erişim ve katılım,
9. Kültürlerarası Kaynaşma: Geçmişten günümüze farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanması,
10. Kaliteli Mimari ve Fiziksel Çevre: Tarihi yapı mirasının duyarlı biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması,
11. İşlevlerin Uyumu: Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin olabildiğince birbiriyle ilintili olmasının sağlanması,

12.Katılım: Çoğulcu demokrasilerde; kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması,

13. Ekonomik Kalkınma: Yerel yönetimlerin doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olması,

14. Sürdürülebilir Kalkınma: Yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile çevre korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanması,

15. Mal ve Hizmetler: Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimler, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması,

16. Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar: Yerel doğal kaynak ve değerlerin; yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil biçimde yaşayanların yararı gözetilerek korunması ve yönetimi,

17. Kişisel Bütünlük: Bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması,

18. Belediyeler Arası İşbirliği: Kişilerin kentle ya da uluslararası ilişkilerine doğrudan katılma konusunda özgür olmaları ve özendirilmeleri,

19. Finansal Yapı ve Mekanizmalar: Bu deklarasyonda tanımlanan hakların sağlanması için gerekli mali kaynakları bulma konusunda yerel yönetimlerin yetkili kılınması,

20. Eşitlik: Yerel yönetimlerin; tüm bu hakları bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayırım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel özürlerine bakılmadan; eşit olarak sunulmasını sağlamakta yükümlü olmasıdır. (Palabıyık, 2004:197; Ökmen, 2008:17)

Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi'nin geliştirdiği kentsel politikalar sonucunda oluşturulmuştur. 1980-1982 yıllarında geliştirilen Şart, daha sonra 1985 yılında, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı'na aktarılmıştır. Şart Avrupa kentlerinin taşınması gereken nitelikleri belirterek, bu niteliklere sahip olamayan kentlerin ulaşmaları gereken düzeyleri de göstermektedir. Şart'ın amaçları arasında şunlar sayılabilir:

1- Kentlerin fiziksel çevresinin iyileştirilmesi: Sağlıklı bir kentsel/toplumsal yaşamın sağlanabilmesi öncelikle sağlıklı bir fiziksel çevreye bağlıdır.

2- Konut stoğunun iyileştirilmesi: Barınma sorunu çözülmeden kentlerin sosyo-ekonomik sorunları çözülemez. O yüzden ikinci öncelik olarak konut stoğuna değinilmektedir.

3- Yerleşim alanlarında sosyal ve kültürel olanakların yaratılması: Kent, sosyal ve kültürel etkinlikleriyle, dolayısıyla kentlileri bütünleştirici yapısıyla gerçek niteliklerine kavuşabilir.

4-Toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi: En önemli niteliklerden birisi olarak katılım öne çıkmıştır. Yurттаşın içinde olmadığı yönetsel siyasal süreçler kentsel gelişmeye çok da katkıda bulunamazlar.

5- Şart, ayrıca kentsel yaşam kalitesinin artırılması amacıyla yerel yönetimler arasında işbirliği ve dayanışmayı da öngörmüştür.

Avrupa Kentsel Şartı katılım konusuna da özel bir önem vermiştir. Şart'ta katılım ve demokrasiyle ilgili olarak, yerel demokrasinin temeli oluşturulmadan kentlerde kişisel haklardan söz edilemeyeceği; kent yönetiminin yönetsel sistemin işleyişiyle ilgili hakları ve yasal düzenlemeleri ilgililere bildirmesi ve karar süreçlerine etkin katılımlarının sağlanması gereği ortaya konmuştur. Bu amaçla belirlenen ilkeler şunlardır:

1- Yerel siyasal yaşama halkın katılabilmesi için, halk, temsilcilerini özgür ve demokratik bir biçimde seçebilme hakkına sahip olmalıdır;

2- Yerel siyasal yaşamda katılımın etkin bir biçimde gerçekleşebilmesi için, halkın yerel siyasal ve yönetsel yapılarda belirleyiciliğinin sağlanması;

3- Toplum geleceğini etkileyecek her türlü önemli projede halka danışılması- halk oylaması yönteminin kurumsal olarak benimsenmesi-;

4- Kent planlamasında her türlü veriye dayanılarak, çoğulcu bir yöntemin benimsenmesi,

5- Son olarak, gençlerin toplumsal yaşama katılımının yerel yönetimlerce sağlanması. (Çukurçayır, 2011:7-8).

Burada üçüncü kuşak haklar çerçevesinde tanımlanan yerel haklara da vurgu yapılması son derece önemli bir gelişmedir. Bu anlamda Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Avrupa Kentsel Şartı yerel/kentsel hakların temelini oluşturmaktadırlar. (Çukurçayır, 2011:8)

AB'nin yerel yönetimlerle ilgili bir model dayatması olmamasına rağmen, çok zaman Avrupa Konseyi'nin hazırladığı ve üye ülkelerin (Türkiye de dahil) imzaladığı "Yerel Yönetimler Özerklik Şartı" çok zaman bir AB mevzuatı olarak değerlendirilmektedir. Oysa, Avrupa Konseyi ile AB tamamen farklı yapılanmalardır. (Kaya Vd., 2007:374)

Türkiye'nin sözleşmeyi imzalaması ise yürürlük tarihinden kısa bir süre sonra olmuştur. 20 Eylül 1988 tarih ve 88/13296 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Şart'ın imzalanması için Türkiye'nin Avrupa Komisyonu nezdindeki daimi temsilcisi yetkili kılınmış ve Şart, 21 Kasım 1988 tarihinde sözleşme olarak Türkiye adına imzalanmıştır. 8 Mayıs 1991 tarihinde; 3723 sayılı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, TBMM tarafından kabul edilmiş ve 6 Ağustos 1992 tarihli 92/3398 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile bazı maddelerine çekinceler konmuştur.(Saki, 2011:68)

Avrupa Kentsel Şartı-II adıyla 2008 yılında yayınlanan belge "Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto" (manifesto for a new urbanity) adını taşımaktadır. (wcd.coe.int) Şart II, 85 maddeden oluşmaktadır. İnsan hakları, yerel kalkınma ve dayanışma, kentlerin ve kentliliğin öncelikleri, kadınlar, çocuklar, sürdürülebilirlik, siyasal ve kurumsal düzenlemelerle ilgili önemli vurguların yer aldığı yeni Şart, kuşkusuz "geleceğin kent yönetimlerinin" de bir anlamda "pusulası" niteliğini taşımaktadır. Reaksiyoner değil, aksiyoner bir kent yönetiminin sahip olması gereken vizyonu ortaya koyan ilkeler, değişim ve dönüşüm çağında değişimin ruhunu kavrayan yerel politikacı ve yöneticileri önemli katkılar sağlamaktadır. Şart'ın 7. maddesinde altı çizilen "kent hakkı"; 9. Maddesinde "yeni bir kentsel yaşam şekli"; 17. Maddesinde "kentler ve kasabaların orada yaşayanlar"ın olduğu ve onlar için var olduğu; 22. maddesinde vurgulanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi değerlere yer verilmesi, "yeni kent yönetimi" anlayışı için önemlidir. Ayrıca, "Avrupa Kent Müktesebatı", Kentliler ve Kasabalılar ve Yeni Kentlilik, Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Uyumlu Kentler ve Kasabalar, Bilgi Temelli Kentler ve Kasabalar adı altında Avrupa Kentliliğinin

boyutlarına yer verilmiş; “hümanist” ve “demokratik” değerlerin öncelikli olması gereğine vurgu yapılmıştır. (Çukurçayır, 2011:8)

2.5. Yerel Yönetimlere Yönelik AB Fonları

AB, kuruluşundan itibaren daha güçlü bir mali yapıya kavuşmak ve ortak bir politika oluşturmak amacıyla hem üye hem de aday ülkeler için bir takım şartlar ileri sürmektedir. Bu şartların ülkelerin kendi dinamikleriyle yerine getirebilmesi zorlu bir süreç olacağından AB kendi kaynaklarından ilgili ülkelere mali yardımda bulunmaktadır. Bu mali yardımlar ise, üye ülkelerin yararlandığı fonlar, genişleme sürecinde yer alan aday ülkelerin yararlandığı fonlar ve AB'nin değişik nedenlerle ilişkide bulunduğu ülkelere sağladığı yardımları içeren fonlardan meydana gelmektedir.(Yıldız ve Yardımcıoğlu, 2005:76)

Yerel yönetimlerin çeşitli hizmet alanlarındaki projelerine katkı yapan AB fonları, yerel yönetimlerin mali olanaklarını artırıcı etkide bulunmaktadır. Ulusal sınırlar dışında diğer ülkelerin yerel yönetim birimleri ile kurulan ağlar, yerel yönetimler için, AB fonlarından daha fazla yararlanma, yeni politika gelişmelerinden ve fon fırsatlarından önceden haberdar olma, AB organlarını lobi faaliyetleri ile etkileyerek, belirli politika süreçlerini etkileme, diğer üye ülkelerdeki yerel yönetimlerle deneyimlerin ve fikirlerin değişimini gerçekleştirme, ortak problemler için birlikte çözümler geliştirme gibi imkanlar sunmaktadır.(Kösecik, 2006: yerelsiyaset.com)

2.6.Türkiye'deki Yerel Yönetimlerin Fonlardan Yararlanma Durumu

AB'ye aday ülkelerin üye olduklarında, Yapısal Fonlar'dan ve Uyum Fonu'ndan yararlanabilmesi için bazı asgari koşulları yerine getirmeleri gerekmektedir. Özellikle idari mekanizmanın modernizasyonu çerçevesinde ele alınabilecek bu gelişmeler, ülkemiz açısından sadece AB üyeliği perspektifiyle değil aynı zamanda çağa uyum sağlayacak bir Türkiye yaratmak için de dikkatle izlenmeyi hak etmektedir. (Kaya Vd., 2007:385)

AB'ye üyelik sürecinde bulunan ve 3 Ekim 2005 tarihinden itibaren Birliğe katılım yolunda müzakerelere başlayan Türkiye'nin bu süreçte yerine getirmesi gereken yükümlülükler, AB'nin Kopenhag Kriterleri kapsamında (ekonomik ve siyasi kriterler ve müktesebatı üstlenebilme yeteneği ya da müktesebata uyum) Katılım Ortaklığı Belgeleri ve Türkiye'nin Ulusal Programlarında belirlenmiştir. Katılım Ortaklığı

Belgelerinde yer alan Türkiye'nin yerine getirmesi gereken hedeflerle ilgili gerçekleştirilenler, her yıl yayımlanan İlerleme Raporları'nda değerlendirilmektedir.

Katılım Ortaklığı Belgeleri ve buna paralel olarak hazırlanan Türkiye Ulusal Programları incelendiğinde, müktesebatın çeşitli başlıkları altında ve ekonomik kriterler kısmında yer alan yerel yönetimlerle ilgili öncelikler ve politikalar, çevre (su kalitesinin iyileştirilmesi, atık yönetiminin etkinleştirilmesi, hava kalitesinin iyileştirilmesi, çevresel gürültünün önlenmesi), bölgesel politika (yerel yönetimlerin bölgesel gelişme farklılıklarını azaltıcı program ve projelerde etkin rol oynaması), malların serbest dolaşımı, enerji (kentsel ulaştırma sektöründe enerjinin verimli kullanıldığı yöntemlerin uygulanması), tüketicinin korunması ve sağlığı, sosyal politika ve istihdam (sosyal yardım ve hizmetlerin desteklenmesi), adalet ve içişleri (sığınmacıların/mültecilerin barınma, entegrasyonu, ihtiyaçları ve istihdamı için destek sağlanması), kişilerin serbest dolaşımı (Birlik vatandaşlarının ikamet ettikleri bir başka AB ülkesinde belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkına sahip olması), ekonomik kriterler (kamu hizmetlerinin etkin, şeffaf ve katılımcı bir şekilde sunulması için gerekli yasal ve kurumsal ortamın oluşturulmasına dönük olarak, kapsamlı bir kamu yönetimi reformu içinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi) başlıkları altında bulunmaktadır. (Kösecik, 2008b:262-263)

AB'nin, üye ülkelerin iç yönetim sistemi hakkında karar verme ya da üye ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin statüsünü tayin etme yetkisi yoktur. Yerel yönetimlerin örgütlenmesi, üye ülkelerin yetkisi altındadır. Bununla birlikte, yerel ve bölgesel yönetimler, birçok alanda (kamu ihaleleri, sağlık, eğitim, istihdam, çevre, sosyal politika, tüketici hakları, bölgesel gelişme, vb.) AB müktesebatının uygulanmasından sorumludur. Diğer bir deyişle, yerel ve bölgesel yönetimler, AB sisteminin hem AB politikalarını uygulama hem de vatandaşları Birliğin yasallığına ve girişimlerine inandırma görevini gerçekleştiren temel parçalarıdır. Bu nedenle, Birliğe üye olacak olan tüm aday ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin, Birliğin kendisine yükleyeceği sorumluluklarının altından kalkabilmesi ve dolayısıyla entegrasyonun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için hazırlık düzeyleri önem taşımaktadır. Bu açıdan, Bölgeler Komitesi'nin de vurguladığı gibi, aday ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin "kapasitelerinin güçlendirilmesi" önem taşımaktadır. (Kösecik, 2006, yerelsiyaset.com)

AB'yi oluşturan ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin bütünleşme süreci içinde geçirdikleri dönüşümün niteliği ve bu dönüşümün dinamikleri Türkiye'de gerçekleştirilmek istenen kamu yönetimi reformunu değerlendirebilmek açısından da önemli ipuçları vermektedir. Zira bütünleşme sürecinin Avrupa yerel yönetimleri üzerinde oldukça önemli etkileri olduğu gözlenmektedir. Bu süreç içinde yer alan ülkelerin idari ve politik sistemlerinin olduğu gibi, yerel ve bölgesel yönetimlerinin de belirli süreçlerden geçtiği ve geçirdiği bu süreçler sonucunda belirli dönüşümler yasadığı ve yeniden biçimlendiği gözlenmektedir. Birliğin getirdiği düzenleyici kurallar, özellikle de yapısal fonlara ilişkin düzenlemeler kamu sektörü ve yerel yönetimleri doğrudan etkilemektedir. (Arıkan, 2004:39)

2.7. AB Ülkelerinin Yerel Yönetimleriyle Yapılan İşbirlikleri

AB'ye adaylık ve potansiyel üyelik sürecinin Türkiye'deki yerel yönetimler üzerindeki önemli etkilerinden biri de, AB ülkelerinin yerel yönetimleriyle Türkiye'deki yerel yönetimler arasında gelişen ve giderek yoğunlaşan işbirliği çabaları ve örnekleridir. Ortak toplantılar, teknik ve uzmanlık eğitimi, yerel hizmetlere dair bilgi, deneyim, düşünce ve kullanılan teknoloji paylaşımı, AB mevzuatı ve politikaları ile bazı alanlarda başarı örneklerinin aktarımı etrafında başlayan çalışmalar kardeş şehir ilişkilerinin kurulması ve daha spesifik olarak da ortak projeler geliştirilmesi biçiminde gelişmiştir. (Köseçik, 2008b:275)

AB ülkelerinin yerel yönetimleriyle Türkiye'deki yerel yönetimler arasında işbirliği kurma, daha doğrusu kimi belediyelerin kardeş şehir ilişkileri ile başlayan işbirliği çabalarını güçlendirme konusunda Türkiye Belediyeler Birliği önemli çalışmalar ve projeler gerçekleştirmektedir. AB ülkelerindeki yerel yönetim birlikleri ile yerel yönetimlerin yer aldığı diğer uluslararası örgütlerle işbirliği konusunda 25 Mayıs 2006 tarihli olağan toplantısında TBB'nin aldığı kararlar şöyledir:

“TBB'nin dünyadaki eş kuruluşları olan Danimarka Ulusal Yerel Yönetim Derneği, Finlandiya Yerel ve Bölgesel Yönetimler Derneği, Alman Şehirler Derneği, Helen Yerel Yönetimler ve Bölgesel Kalkınma Ajansı, Hollanda Belediyeler Birliği, Norveç Yerel ve Bölgesel Yönetimler Derneği, İskoç Yerel Yönetimler Derneği, Slovenya Belediyeler Derneği, İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Derneği, Avusturya Şehirleri ve Kasabaları Derneği, Fransa Belediyeleri Birliği, İspanya Belediyeler Birliği,

Bulgaristan Belediyeler Birliği ve diğer ÷lkelerin ulusal belediye birlikleri ile bu birliklerin kurdukları uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.” (Karar 8)

“Avrupa Konseyi’nin ve AB’nin yerel yönetim şemsiye örgütleri ve ihtisas kuruluşları arasında olan; Bölgeler Komitesi (COR), Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR), Avrupa Kentler Birliği (Eurocities), Orta ve Doğu Avrupa ÷lkeleri Yerel Yönetimler İşbirliği Ağı (LOGON) Programı, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Eğitim Kurumları İletişim Ağı (ENTO), Güneydoğu Avrupa (Balkanlar) Ulusal Yerel Yönetim Dernekleri Ulaşım Ağı (NALAS), Yerel Demokrasi Ajansları Derneği (LDAs) ve Birliğimizin üyesi olduğu, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) ile Dünya Birleşik Kentler Federasyonu’nun (FMCU) birleşerek dünya ölçeğinde yerel yönetimlerin temsil edildiği yeni bir organizasyon haline gelen “Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG)” ile işbirliği yapılmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.” (Karar, 9) (Kösecik, 2008b:276)

“Birliğimizin ve belediyelerimizin yararlanabilme olanağı olan AB mali yardım programlarından ve AB üyesi ÷lkelerin mali yardım programlarından yararlanabilmesi için gerekli çalışmaların yürütülmesine ve bu programlara başvuru, değerlendirme ve uygulama aşamalarında; bu genel karar doğrultusunda, Birlik Encümeninde konunun görüşülerek çalışmaların yürütülmesine ve bu programlar arasında olan INWENT (Uluslararası İleri Eğitim ve Gelişim Kuruluşu) ile işbirliği yapılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.”

Bu kararlar çerçevesinde yürüt÷len projelerden biri olan Türkiye Belediyeler Birliği ile İsveç Bölgeler ve Yerel Yönetimler Birliği’nin (SALAR) İşbirliğinde Belediye Ortaklık Ağları (TUSENET) Projesi: TBB, İsveç Bölgeler ve Yerel Yönetimler Birliği ile 2003 yılından itibaren yapılan çeşitli temaslarla işbirliği imkanları araştırmıştır. Türk ve İsveç belediyeleri arasında kardeş- şehir ilişkilerinin kurulması ve ortak projeler yürüt÷lmesi sonucuna varılmış ve iki ÷lke belediyeleri arasında verimli ve işlevsel işbirliklerinin geliştirilmesi amacıyla “Belediye Ortaklık Ağı” kurulması projesi geliştirilmiştir. Proje çerçevesinde İsveç’ten 5 belediye, Türkiye’den en az 15 belediye arasında kardeş şehir ilişkileri kurularak beş alanda ortaklık ve iletişim ağlarının kurulması hedeflenmiştir. Proje kapsamında, yerel sosyal hizmetler, çevre koruma, yerel ekonomik kalkınma, kent

planlaması, mali yönetim konularında ortaklık ağlarının oluşturulması kararına varılmıştır. Her iki ülke Birlik temsilcilerinin katılımıyla 17-18 Ekim 2006 tarihlerinde Stockholm’de hazırlık toplantısı yapılan projede, yerel politikacılar ve personelin iyi yerel yönetim pratikleri konusunda bilgilerini artırmak, iyi insan kaynakları yönetimi pratiğini, yerel karar süreçlerine ve faaliyetlerine STK’ların ve vatandaşların katılımını geliştirmek, yerel kaynakların geliştirilmesini sağlamak gibi amaçların yanında belediyelerin AB fonlarına ulaşma ve AB uygulamalarına ilişkin bilgilerini artırmaları hedeflenmiştir. (Köseçik, 2008b:276-277)

2.8. Yerel Düzeyde “Avrupalılaşıma”

Çok genel bir ifade ile “AB etkisi ile meydana gelen değişim” olarak tanımlanabilecek Avrupalılaşıma (Europeanization) kavramının akademik literatürde sıklıkla kullanılması, AB’nin gerek derinleşme, gerekse genişleme bağlamında evriminin sonucudur.

AB’nin belirli bir ekonomik ve siyasi olgunluğa ulaştığı bir dönem olan 1990’lı yılların ortaları; üye devletlerde AB etkisi ile yapı, kurumlar ve politikalarda meydana gelen değişim anlamında Avrupalılaşıma kavramının kullanılmaya başlandığı yıllardır.(Yazgan, 2012:123)

Yerel yönetimlerin Brüksel’de doğrudan resmi temsilcilikleri yoktur ancak AB müktesebatının üçte ikisi doğrudan yerel ve bölgesel yönetimler tarafından uygulanan hizmetleri ilgilendirdiğinden AB’nin yerel yönetimler üzerinde doğrudan ve büyük etkisi bulunmaktadır.(EU Cor, 2009) Marhsall’a göre “*AB müktesebatının yerelde uygulanması yerel yönetimlerin tercihlerinde, politikalarında ve pratikteki uygulamada değişikliklere yol açmıştır. Tersî yönde ise, yerel deneyimler AB müktesebatını ve politikalarını şekillendirmekte ve bu yerel hizmetlerin AB katında katılımcı bir yapıya ulaşmasına katkıda bulunmaktadır*”. (Marshall, 2005: 672) Koray’a göre Batılılaşma, kurumsal gelişmeler ve ekonomik-teknolojik kalkınma yanında bir değerler sistemi olarak görülmelidir. Avrupalılaşıma ise Batılılaşmadan sonra 20. Yüzyılın ikinci yarısında gelişmeye başlayan, çok düz bir ilerleme göstermese de öncelikle ekonomi, sonrasında ise siyasal bütünleşmeye giden yolda önemli mesafeler kat edilen kendine özgü bir modeli temsil etmektedir. Bir başka deyişle Avrupa önce Batılılaşmış, sonra da Avrupalılaşımıştır. Avrupa’nın siyasal bir bütünleşme olarak kendine özgü bir kimlik yaratmak istemesi meşruiyet sorunu nedeniyle ortaya çıkmıştır. Avrupalılaşıma

tartışmalarının yoğunlaşması da Avrupalı kimliği oluşturulmak istenmesinin bir uzantısıdır. (Koray, 2005:27–28, 379–382)

1. Avrupalılaşıma Kavramı

‘Avrupalılaşıma’ süreci özellikle son yıllarda AB üzerine çalışan akademisyenler açısından önemli bir çalışma konusu haline gelmiştir. Son dönemlerde bu konunun önemli hale gelerek, araştırmacıların bu konuda çalışma yapmak istemelerinin nedenleri arasında öncelikle ‘AB’nin Genişleme Süreci’nin AB siyasal sistemi üzerindeki etkilerini incelemek gelmektedir. Bunun yanında bir diğer araştırma nedeni de AB’ ye üyeliğin üye devletlerin ulusal politika süreçlerine olan etkisini inceleme isteğidir.(Çörtoğlu, 2006:33)

Avrupalılaşıma kavramı üzerine yapılan akademik çalışmalar 1990’ların ortalarından itibaren büyük artış göstermiştir. Bu durum aslında AB’nin yıllar boyunca kurumsal ve hukuki anlamda evrilmesinin bir sonucudur. AB kendine özgü kurumsal ve hukuksal yapısı, politikaları, yönetim modeli, tartışmalı özelliklerine rağmen kimliği ve bir dış politika aktörü olarak özellikleri ile 1990’lı yıllarda olgunlaşma sürecine girmiştir. Ancak kavramın yaygın kullanımı, bir başka deyişle ortaya çıkan her değişimin AB faktörü ile açıklanması iç politika koşulları ya da uluslararası gelişmeler gibi etkenlerin göz ardı edilmesine ve AB etkisinin olduğundan fazla algılanmasına yol açabilir. (Yazgan, 2012:124)

AB entegrasyon sürecinin sonuçlarını inceleyen çalışmalarda yaygın olarak kullanılan “Avrupalılaşıma” (Europeanisation) terimi, genel olarak AB entegrasyonunun ya da AB kurumlarının üye ülkelerin iç işleyişlerini ve yapılarını etkilemiş sürecini ve sonuçlarını açıklamaya çalışmaktadır Sosyal bilimlerde çok yönlü etkileşime açık olayların tanımlanmasında karşılaşılan durum, “Avrupalılaşıma” terimi için de geçerlidir ve söz konusu terimin farklı tanımlarıyla karşılaşılmaktadır. Örnek olarak alınan başlıca tanımlara göre, Avrupalılaşıma, siyasetin yönünü ve biçimini, AB siyasal ve ekonomik dinamiklerinin ulusal siyaset ve politika belirlemedeki örgütsel mantığının (kurumların değişen ve değişmekte olan çevreye uyum süreci) parçası haline geldiği bir dereceye yeniden yönlendiren ve devam eden bir süreçtir. Üye ülkelerin iç siyasal sistemlerinde bulunan bir konunun ya da alanın AB tarafından etkilenmesi halinde Avrupalılaşıma kavramı kullanılmaktadır. (Köseçik, 2008b:259)

Avrupalılaşma sürecinin gelişiminin arkasındaki en büyük etmenlerden birisini AB politikalarının etkinliğinin arttırılması ve bu amaçla da ulusüstü bir otorite olarak AB'nin ulusal hükümetlerinin otoritelerine karşı güçlendirilmesi olarak nitelendirebiliriz. Bu yaklaşımın arkasındaki düşünceyi ise şu şekilde özetleyebiliriz. Ulusüstü otorite olarak AB'nin, üye devletlerin kendi iç dinamiklerinin yol açtığı sınırlamalar yüzünden çeşitli konularda etkin politika geliştirmedikleri durumda, kendi üst otoritesini kullanarak daha etkin politikalar meydana getirebilmesidir. Bu düşünce aynı zamanda bu bölümde ele alınacağı üzere AB içerisinde yerindenlik (subsidiarity) ilkesinin gelişimine de yol açmıştır. (Çörtoglu, 2006:34) Yerindenlik, kamu projelerinin, ölçeklerine ve yapılarına göre, onlara en uygun yerel veya merkezi otorite tarafından tasarlanıp, uygulanması demektir. Bu ilke, bir hizmetin prensip itibarı ile vatandaşa en yakın idari birim tarafından yerine getirilmesini, sadece ve sadece bu birim tarafından ya hiç ya da yeterince etkin bir biçimde yerine getirilemeyen hizmetlerin bir üst birim tarafından üstlenilmesini gerektirir. (Kaya Vd., 2007:377)

Etkin politikanın meydana getirilmesi ve daha sonra bu politikanın üye devletlerde aynı şekilde uygulanmasının gerekliliği, Avrupalılaşma sürecinin gelişimi için bir teşvik olmuştur. Bu açıdan baskın olma endişeleri AB'nin ulusüstü bir yapı olarak güçlenmesine hizmet etmesinin yanında, aynı zamanda üye devletlerin politika sahalarına girerek onların bu alanda ki otoritelerine ortak olma, çeşitli durumlarda da onların otoritelerini azaltma amacını gütmeye yol açmıştır. Bu da ulusüstü yapı içinde ulusal hükümetlerden özerk olarak kendi otoritesini elinde tutan güçlü kurumlara sahip olmayı gerektirmektedir. Bu amaç doğrultusunda da yani daha etkin karar alabilmek ve bunu uygulayabilmek gayesiyle AB'nin ulus-üstü karakteri güçlenmiştir. Bu yapının güçlenmesi AB politikalarının etkinliği için bir anahtar olarak görölmüştür. Başlıca AB Kurumları olan Komisyon, AP ve Avrupa Adalet Divanı sözü edilen Avrupalılaşma sürecinin ulus-üstü karakterini sağlayan belli başlı kurumlardır. (Çörtoglu, 2006:34)

2. *Yerel Yönetimler ve Avrupalılaşma*

Yerel yönetimler açısından “Avrupalılaşma”, yerel karar alma veya politika oluşturma sürecinin AB karar ve süreçlerinin bir parçası haline gelmesi, AB düşüncesinin ve uygulamalarının yerel karar alma sürecinin tam merkezine yerleşmesi anlamına gelmektedir.

AB, kamu otoritelerinin dolayısıyla yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği ve AB politika yapma alanı içinde kendilerini yenilemeye, yeni politikalar ve programlar geliştirmeye yardımcı olan bir araç olarak işlev görmektedir. Bu genel etkiyi doğuran mekanizmalar ise:

- AB ortak politikalarının uygulanmasında yerel ve bölgesel yönetimlerin üstlendiği sorumluluklar ve bu sorumlulukları belirli standartlara göre yürütmesi,
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin Bölgeler Komitesi'nde 1994'ten itibaren temsil edilerek yerel ve bölgesel yönetimlerin görev alanlarına giren politikaların oluşturulmasına katılması,
- Yerellik ya da yerindenlik ilkesinin kamu hizmetlerinin halka en yakın birimler tarafından sunulmasını gerektirmesinin üye ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin sorumluluklarını ve etkinliğini artırması,
- AB-ulus devlet-yerel/bölgesel yönetimler arasında AB içinde oluşan yeni siyaset anlayışının (çok katmanlı yönetim) yerel yönetimleri hem ulus devlet hem de AB düzeyinde sorumlulukları ve etkinliği artıran bir konuma getirmesi,
- Üye ülkelerin yerel yönetimleriyle kurulan uluslararası işbirliği ağlarının deneyim, bilgi, teknoloji, proje paylaşımı ve ortak çalışmanın etkin ve verimli yerel yönetimlerin oluşmasına sağladığı destek ve bu işbirliklerinin kolaylıkla aldığı fon destekleri,
- AB politikalarını etkileme ve fon yardımlarından yararlanma, işbirliği ve ortak projeler geliştirme amaçlı Brüksel'de yapılan lobi faaliyetleridir. (Köseçik, 2008b:260-261)

AB'nin vizyonu ve politikaları hem Avrupa dâhilinde hem de dışında, örnek ya da model olarak algılanmaktadır/algılanabilmektedir. Öyle ki, bu durum "Avrupalılışma" olarak da ifade edilmektedir. Bu durum ilgili ülkelerde olumlu bir gelişme olarak algılandığı gibi, olumsuz olarak da algılanabilmekte ve "iç siyaseti kısıtlayıcı" bir durum olarak da algılanmaktadır. Bu algı, elbette hem yerel yönetimler için, hem de ulusal yönetsel yapılar için geçerlidir. AB üye ülkeleri, üye adayları ve Birlik dışında kalan coğrafyalar için yerel ve ulusal anlamda "Avrupalılışmanın" genel olarak "pozitif bir algı" olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Çünkü, Birlik içerisinde yerel ve ulusal

ölçekte başarılı örnekler oldukça fazladır ve salt bu nedenle de AB'nin bir model/vizyon/amaç olarak algılanması yerel ve ulusal yapılar için olağan hale gelmektedir. (Çukurçayır, 2011:5-6)

AB müktesebatında, üye ülkelerin kamu yönetimlerinin örgütlenişi, politika belirleme ve uygulama biçimleri ve benzeri özellikleri ile ilgili spesifik gerekler belirlenmemiştir. Ulusal kamu yönetimlerini doğrudan etkileyen yetkilerinin olmamasına rağmen, AB, üye ülkelerin kendilerini nasıl yönetmeleri gerektiği konusunda etkiye sahiptir. Birlik, üye ülkelerin Topluluk müktesebatından doğan yükümlülükleri yerine getirmelerini zorunlu kılmaktadır. Üye devletler, kendi ulusal kamu yönetimlerini arzu ettikleri şekilde biçimlendirme yetkisine sahiptir, ancak, Birlik tarafından hedeflenen politika çıktılarına ya da sonuçlarına ulaşmak için yüklenen görevleri etkin ve gerektiği gibi yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu çerçevede, Birlik, mevcut ya da gelecekteki üye ülkelerin, Topluluk standartlarını ve kararlarını yasal sistemlerine gecikmeden dahil edebilen, kendi sınırları içinde bu standartları ve kararları etkin biçimde uygulayabilen, söz konusu standartların ve kararların uygulanmasını uygun denetim araçlarıyla sağlayan güvenilir, saydam, etkin ve verimli bir yönetim yapısına sahip olmalarını ve kendi iç politikaları ile Birlik politikaları arasında zaman içindeki gelişmelere uygun olarak tutarlılığı sürdürmelerini zorunlu kılmaktadır. Üye ülkelerin AB entegrasyonundan doğan yükümlülükleri yerine getirirken başvurdukları idari düzenlemelere ve uygulamalara bakıldığında genel anlamda bir benzeşme ya da birbirine yaklaşımdan bahsetmek pek mümkün değildir. (Köseçik, 2008b: 261)

AB yükümlülüklerini yerine getiren ülkelerin uygulamaları arasında benzerlikler vardır. Ancak benzerlikler Avrupalılaştırmanın bir boyutudur, farklılıkların boyutu daha fazladır. Entegrasyon aşamasındaki Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde de benzeşmenin sınırlı ölçüde olduğu görülmektedir. AB, aday ülkelerin kamu yönetim sistemlerini, kendilerinden beklenen görevleri üyelik sonrası etkin ve verimli biçimde yerine getirmeleri için genel prensiplere göre organize etmelerini beklemektedir. AB'nin herhangi bir politika alanında beklediği, söz konusu politikanın standart hale gelen AB normlarına göre yerine getirilmesidir. Kamu yönetiminin işleyişi için kopya edilmesi gereken bir şablon önerilmemektedir. Bu açıdan, kurumsal benzeşme ya da idari düzenlemelerdeki benzeşmeden çok "sonuçların benzeşmesinden" ya da "politika

çıktıları” açısından bir benzeşmeden bahsedilebilir. Dolayısıyla, üye ülkeler, kamu yönetiminin paylaşılan genel ilkeleri çerçevesinde, kendi siyasi, idari ve sosyal yapılarına uygun olan araçlarla ve yöntemlerle, ulaşmaları gereken politika çıktılarını gerçekleştirebilirler (Köseçik, 2008b: 261-262)

3. *Aday Ülke Avrupalılaşması*

Aday ülke Avrupalılaşması, aday ülkelerin AB kurumlarında etkin olamaması nedeniyle daha asimetrik bir süreçtir. Buna paralel olarak, üye ülke ve aday ülke Avrupalılaşmasında temel farklardan biri Avrupalılaşma mekanizmaları bakımından ortaya çıkmaktadır. Aday Avrupalılaşmanın temel aracının “koşulluluk” olduğunun belirtilmesi gerekir. Koşulluluk; esas itibarıyla 1993 yılında oluşturulan ve sonrasında geliştirilen “Kopenhag Kriterleri” olarak ifade edilen kuralların aday ülkeler tarafından iç hukuklarına aktarılıp, uygulanması koşuluyla, bu ülkelerin AB üyeliğinin gerçekleşmesini ifade etmektedir. Ana çerçeve olarak ortaya konan Kopenhag kriterleri yanında, her ülkenin AB müktesebatını iç hukuklarına aktarmaları gerekir ve bu süreç AB Komisyonu tarafından her yıl her ülke için hazırlanan İlerleme Raporları ile takip edilir.

Bunun yanında Avrupalılaşma kavramının üye ve aday ülkeler yanında, AB ile kurumsal bağları olan İsviçre ve Norveç gibi yarı üye ve AB üyesi olmayan komşu ülkelerin AB ile etkileşimleri bakımından da kullanıldığını belirtmek gerekir. Bu durum AB'nin gelişen siyasi ve ekonomik etki alanı ile oluşturduğu dış yönetim alanı ile açıklanabilir. Ancak burada çevre ülkelerin belirli kısıtlar nedeniyle yakın ya da uzak gelecekte AB'ye üye olamayacaklarının ve bu bağlamda bu ülkelerin Avrupalılaşmanın önemli bir motivasyon mekanizmasından yoksun olduğunu belirtmek gerekir. Bu durum da doğal olarak Avrupalılaşmanın çevre ülkelerde üye ve aday ülkeler kadar etkili olmadığını açıklamaktadır. (Yazgan, 2012:126)

AB'ye 1999 tarihli Helsinki Zirvesi ile aday ülke ilan edilen Türkiye örneğinde Avrupalılaşma daha çok demokratikleşme ve Batılılaşma anlamında kullanılmaktadır. Bunun yanında Batılılaşma ile Avrupalılaşmayı birbirinden net bir biçim de ayıran yazarlar da vardır. Örneğin Koray'a göre Batılılaşma, kurumsal gelişmeler ve ekonomik-teknolojik kalkınma yanında bir değerler sistemi olarak görülmelidir. Avrupalılaşma ise Batılılaşmadan sonra 20. Yüzyılın ikinci yarısında gelişmeye

başlayan, çok düz bir ilerleme göstermese de öncelikle ekonomi, sonrasında ise siyasal bütünleşmeye giden yolda önemli mesafeler kat edilen kendine özgü bir modeli temsil etmektedir. Bir başka deyişle Avrupa önce Batılılaşmış, sonra da Avrupalılaşmıştır. Avrupa'nın siyasal bir bütünleşme olarak kendine özgü bir kimlik yaratmak istemesi meşruiyet sorunu nedeniyle ortaya çıkmıştır. Avrupalılaşma tartışmalarının yoğunlaşması da Avrupalı kimliği oluşturulmak istenmesinin bir uzantısıdır. (Koray, 2005:27-28, 379-382)

4. *Türkiye ve Avrupalılaşma*

Türkiye yerel yönetim sistemini kurgularken Avrupa modelinden yararlanmıştır ve yararlanmaya da devam etmektedir. Türk yerel yönetim sisteminin çağdaşlaşmasında AB ülkelerinin önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu alanda yapılan bütün reformların açık ya da örtülü tek amacı, yerel yönetimleri Avrupa standartlarına taşıyabilmektir. Bu doğru bir hedeftir. Ancak, Türkiye'nin gelenekleri, kurumları ve sosyo-ekonomik etkileşim yapısının bu değişim ve dönüşümde mutlak surette göz önünde bulundurulması gerekir. (Çukurçayır, 2011:5)

“Avrupalılaşma”, Türkiye'nin uyum politikalarında önemli bir yere sahiptir. AB uyum süreciyle ilgili Türkiye'nin yükümlülükleri Katılım Ortaklığı Belgelerinde ve Ulusal Programlarda yer almaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'nin yerel yönetimler konusunda güçlü bir yerel yönetim anlayışını benimsemesi; etkin, verimli, açıklığa dayalı, demokratik/katılımcı bir yerel yönetim kimliğinin oluşması için çaba göstermesi gerekmektedir. Türkiye'de bu “etki” 1999'dan itibaren görülmeye başlanmıştır. Belediye başkanları AB ülkelerindeki modelleri örnek almakta ve AB örneklerindeki uygulamaları “başarmak” için çalışmaktadırlar. AB'nin yerel yönetim ve yerelleşme alanında Türkiye'den beklentileri hem “Katılım Ortaklığı Belgesinde” hem de İlerleme Raporlarında gündeme gelmiştir. Ayrıca, Avrupa Konseyi'nin Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile ilgili beklentileri de, AB uyum politikalarının bir parçası olarak değerlendirilebilir. Genel olarak büyük bir başarı elde edildiği söylenemez. Ancak, önemli adımları atıldığı da belirtilebilir. (Çukurçayır, 2011:6)

Yerelleşme, AB'nin temel politikalarından birisidir. Bununla birlikte AB'de tek bir yerel yönetim sistemi yoktur. AB, yerel yönetimlerin örgütlenme tarzı ve görev ayrımı gibi yerel yönetim sistemine ilişkin konularda üye ülkelere herhangi bir yaptırımda

bulunmaz; bu nedenle üye ülkelerin yerel yönetim sistemlerinde farklılıklar bulunmaktadır. AB Temel Haklar Bildirgesi'nde de şu ifade yer almaktadır: “*Birlik, Avrupa halklarının kültürleri ve geleneklerinin çeşitliliği yanı sıra üye devletlerin ulusal kimlikleri ve bunların ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerdeki kendi kamu makamlarının düzenlenmesine saygı gösterir.*” (Kaya Vd., 2007:373-374)

Türk Kamu Yönetimi'nin AB uyum politikalarına uygun hale getirilmesi için 2000'li yıllardan itibaren önemli çalışmalar yürütülmüş ve kurumsallaşma konusunda da etkili çalışmalar yapılmıştır. Fakat, ilk dönemlerde bu kurumların “ulusal ve kurumsal düzeyde” yalnızca koordinasyon sağlamaya yönelik etkinliklerde bulunduğu bununda yeterli olmadığı tartışılmıştır. Koordinasyon kurumlarının (Devlet Planlama Teşkilatı, AB Genel Sekreterliği) yanında “teknik destek” ve “personel eğitimi” konularında da çaba gösterilmesi gerektiği tartışılmıştır. (Çukurçayır, 2011:6)

Avrupa'nın bugünkü siyasal ve yönetim yapısı önemli demokratik örnekler sunmaktadır. Ancak, Avrupa bu birikime ve zenginliğe yüzyıllar süren kavgalar, tartışmalar, savaşlar ve yıkımlarla ulaşmıştır. Bugün kısmen oturmuş görünen “merkez-çevre” ilişkilerindeki denge ve başarı yüzlerce yıllık zorlu yolculuğun sonunda elde edilebilmiştir. Avrupa'da liberal kurumlar öncelikle merkezi ölçekte demokratikleştirilmiş, daha sonra yerel alana geçilmiştir. Bunun nedeni de yerel alanın her zaman “toplumsal siyasal savaş arenası” olarak görülmesidir. Bugün gelinen noktada, AB bölgesel güçlü bir siyasal yapılanma olarak, kendi içinde farklı modelleri Avrupa ideallerine uygun olarak uyumlulaştırmaya çalışmakta ve hem ülkelere hem de yerel yönetimlere yeni hedefler koymaktadır. Bir gelecek vizyonu ve bu vizyonun gerçekleşmesi için, farklı strateji ve uygulamalardan oluşan misyonun ne olacağı sürekli gündemde tutulmakta ve politikalar yenilenmektedir. (Çukurçayır, 2011:6)

Türkiye açısından “Avrupalılaşıma” olarak da kabul edilebilecek olan, uyum süreci yerel yönetimleri de yakından ilgilendirmektedir. Ulusal siyaseti yönlendirmek için yerel aktörlerin hangi “mekanizmaları ve politikaları” kullanmaktadır ve bölgesel yönetim nasıl yorumlanmalıdır gibi konular, araştırılmaya ve tartışılmaya devam edecektir. Ulusal siyasette olduğu gibi yerel siyasette de, yerel yönetimler ve aktörler, AB'yi önemli bir fırsat, vizyon ve olanak olarak görmelidirler. İleride olanı izlemek kadim insanlık deneyimidir. Bugün için, kendi dinamiklerini oluşturamayan ve

geleneklerinden yararlanamayan yerel ve ulusal yönetim yapısı, bir anlamda zorunlu olarak Avrupa kurum ve ilkelerini takip etmek durumundadır. (Çukurçayır, 2011:8)

Her ne kadar AB üye ülkeler için yerinden yönetimi veya yetki aktarımını açıkça destekleyen bir siyasete sahip değilse de, üyeler arasında ekonomik, siyasi ve sosyal entegrasyon öngördüğü için dolaylı da olsa üye ülkelerin idari yapısını etkilemektedir. Buna mukabil, aday Türkiye'nin adaylık süreci ile ilgili 31 müzakere başlığından biri olan bölgesel politikalar ve yapısal araçların koordinasyonu başlığı çerçevesinde konu incelendiğinde yönetsel açıdan yerel ve/veya bölgesel düzeyde belli bir idari yapılanmaya işaret eden düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Her ne kadar İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması (NUTS) söz konusu ise de, bölgesel politikalar bölümünde açıklanacağı gibi bu bölümlendirme idari yapılanmadan ziyade icraatla ilgili bir çalışmadır. (Kaya Vd., 2007:374)

AK Parti hükümetleri döneminin başlangıcında reformların AB politikaları temel alınarak yapılacağı sıkça vurgulanmıştır. Başbakanlık reform çalışmalarına başlarken, neden değişim yapılması gerektiği ile ilgili ayrıntılı çalışmalardan sonra bir kitapta bunu kamuoyuna sunmuştur. Kamu yönetiminin neden değişmesi gerektiği, küreselleşme ve AB uyum politikalarına dayanılarak açıklanmaktaydı. Ayrıca, yerel yönetimlerle ilgili yapılanmada Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın temel alınacağını, merkezi yönetimin görev alanı belirlendikten sonra olabildiğince fazla yetkinin yerel yönetimlere bırakılacağını altı çiziliyordu. Nitekim daha sonra çıkarılan reform yasalarında hem küreselleşmenin ortaya çıkardığı kavramların, hem küresel kuruluşların önemle üzerinde durduğu politikaların hem de AB'nin yönetsel uygulama ve politikalarının yer aldığı ve genel olarak böyle bir felsefeyle hazırlandığı gözlemlenmiştir. (Çukurçayır, 2011:8)

AB fonlarından yararlanmada Türkiye'de yerel yönetimler önemli çabalar göstermektedirler. Birçok yerel yönetim AB projeleri hazırlayarak, yerel sorunlara çözüm aramaktadırlar. Proje hazırlamada önemli sıkıntıların yaşandığı gözlenmiştir. Bu sorunların başında da, yerel yönetimlerin danışmanlık hizmeti almada yanlış tercihler yapmaları gelmektedir. Ayrıca, bu ve benzeri nedenlerden dolayı yerel yönetimler proje "hazırlık, başvuru ve uygulama" aşamalarında yerel yönetimler büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Yerel yönetimlerin bu konuda kendilerini geliştirebilmelerine katkıda

bulunabilecek kuruluşlar DPT, MFİB ve AB Genel Sekreterliği'dir. AB'nin olanaklarından yararlanmak, yerel yönetimlerin AB olanaklarıyla daha ileriye gitmesini sağlamak için, öncelikle yerel yönetimlerin istekli ve gayretli olmaları gerekir. Daha girişimci, istekli ve yerel gereklilikleri daha etkin olarak AB'nin ilgili organlarına duyurabilen yerel yönetimler, AB olanaklarından ve vizyonundan daha fazla yararlanabileceklerdir. (Kösecik, 2008a: 328-330).

BÖLÜM 3. KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN AB FON KULLANIM DENEYİMİ VE ÇALIŞMALARININ AB ENTEGRASYONUNA KATKILARI

Bölüm 1’de AB’nin temel yapısı ve AB fonları ile ilgili kavramsal çerçeve oluşturulmuş, Bölüm 2’de ise bu kavramsal çerçeve temel alınarak yerel düzeyde AB entegrasyonu Avrupalılaştırma literatürü temelinde açıklanmıştır.

Bu bölümde önceki bölümlerde temelleri sağlanmış olan “Yerel Düzeyde Avrupalılaştırma” olgusunun Kocaeli bazında irdelenmesi yapılacaktır. Örnek çalışma üzerindeki analizi daha anlaşılabilir kılmak amacıyla öncelikle Kocaeli ve çalışmanın temelindeki kurum olan Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile ilgili temel bilgilerin verilmesi gerekmektedir. İlerleyen bölümlerde bu temel bilgiler sağlanacak ve ardından örnek çalışmanın irdelenmesine geçilecektir.

3.1. Kocaeli, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve AB

3.1.1. Bugünkü Kocaeli

Kocaeli bir sanayi kenti olarak GSYİH’nın yüzde 69.9’unun sanayi sektöründe yaratıldığı bir bölgedir ve ilde Sanayi Odası’na bağlı yaklaşık bin 300 sanayi kuruluşu faaliyet göstermektedir. Bu sanayi kuruluşları ağırlıklı olarak Gebze, İzmit ve Körfez ilçelerinde toplanmıştır.

Ülkemizin en büyük 100 sanayi kuruluşunun 18’i Kocaeli’nde bulunmaktadır. TÜPRAŞ, Hyundai Assan, Ford Otosan, Honda, Anadolu Isuzu, Pirelli, Goodyear, Pakmaya, Aygaz, Milangaz, Petrol Ofisi, Kordsa, Çelikkord, Nuh Çimento, Marshall, Polisan, Çavuşoğlu Boya Sanayi(ÇBS), Mannesman Boru gibi önemli fabrikalar bu kentte faaliyet göstermektedir. Kocaeli'nin imalat sanayi açısından ülke içindeki ve dış ticaretteki payı ise yüzde 13’tür.

Kocaeli’de faaliyet gösteren önemli sektörlerin Türkiye içindeki payı incelendiğinde yüzde 28 ile kimya sanayi birinci sırada yer almaktadır. Bunu sırasıyla metal eşya, otomotiv, makine ve taş ile toprağa dayalı sanayi izlemektedir. Ülke genelinde tüketilen toplam elektrik enerjisinin yaklaşık yüzde 10’u Kocaeli sanayisi tarafından değerlendirilmektedir. Üretiminde ileri teknoloji kullanan Kocaeli sanayicisi, küresel ölçekte rekabet edebilme imkanını arttırmıştır. Kocaeli’nde sayıları 100’ü aşkın yabancı

sermayeli sanayi kuruluşu bulunmaktadır. Bu kuruluşlar arasındaki ülke sıralamasında Almanya, birinci sırada yer almaktadır. İl genelinde ayrıca 7'si faal olmak üzere, 12 organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Bölgede yoğunlaşan sanayi kuruluşlarının yanı sıra bilimsel araştırma ve geliştirme merkezleri de Kocaeli ekonomisine güç katmaktadır.

Kocaeli Üniversitesi başta olmak üzere bölge sınırındaki Sabancı Üniversitesi, Marmara Araştırma Merkezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, TÜBİTAK, TSE Merkez Laboratuvarları, TEKMER (Teknoloji Geliştirme Merkezi), TÜBİTAK Teknoparkı, GOSB Teknoparkı ve KOÜ Teknoparkı sanayinin teknolojik gelişimine ivme katan kurum ve kuruluşlardır.

Kocaeli, kişi başına düşen yıllık milli gelir açısından son 10 yıldır ülke genelinde birinci sırada yer almaktadır. Bu değer, Türkiye ortalamasının yaklaşık iki buçuk katıdır. Genel bütçe ve vergi gelirlerine katkı bakımından da Kocaeli yüzde 17,41 ile Türkiye sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır.(kocaeli.bel.tr)

3.1.2. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nde AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü

17 Aralık 2004 tarihli Brüksel zirvesinde AB-Türkiye ilişkilerinde bir dönüm noktası yaşanmış ve Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005'te müzakerelere başlanması kararı alınmıştır. Türkiye'nin müzakerelere başlaması, yerel yönetimlerin AB şehirleri ile ilişkilerinin artmasına ve Türkiye'ye sağlanan AB fonlarında artmasına sebep olmuştur. Bu da Türkiye belediyelerin AB ve Dış İlişkiler departmanlarının kurulma ihtiyacını gündeme getirmiştir.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi de, Eylül 2005 tarihinde AB ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı kurulmuş, kısa bir süre sonra da AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'ne dönüştürülerek Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı'na bağlanmıştır. Birim, kurulmasının ardından sadece AB projelerine yoğunlaşmış ve kurumun çalışma alanları doğrultusunda projeler üretmiş ve bu projelerde beraber çalışabileceği yabancı ortaklar bularak AB projeleri hazırlayıp yürütmüştür. Daha sonra birime kardeş şehir ilişkilerinin koordinasyonu ve büyükşehir belediyesinin üyesi olduğu birlikler ile koordinasyon misyonları da yüklenmiştir.

Bunun yanı sıra 2009 yılında “23 Nisan Uluslararası Çocuk Festivali” nin birim koordinasyonunda gerçekleştirilmesine başlanmıştır. İlk yıl sadece 19 ülkeden grupların katılımı ile başlayan festival, her yıl Nisan ayında 41 ülkeden 1000 çocuğun katılımıyla sürdürülmektedir. 2005 yılında 1 personelin istihdamı ile göreve başlayan birim bugün biri müdür olmak üzere çok iyi derecede İngilizce bilen 8 personel ile çalışmalarını sürdürmektedir.(kocaeli.bel.tr)

3.2. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Avrupa Birliği Fon Çalışmaları

KBB Türkiye'nin AB sürecinde adaylık statüsü kazanmasıyla birlikte vakit kaybetmeden AB ve Dış İlişkiler Birimini kurmuş ve yabancı dile bilen personelleri bu bölümde istihdam ederek şehirde yaşayan dezavantajlı gruplara yönelik AB Projeleri üretmeye başlamıştır. Birim 2005-2015 yılları arasında yaklaşık 80 proje başvurusunda bulunmuş ve bu projelerden 44 proje AB tarafından fonlanmaya layık görülerek şehre 4.3 milyon Euro'luk bir kaynağın gelmesini sağlamıştır. (AB ve Dış İlişkiler Müdürlüğü 2005-2015 Proje Başvuru Verileri Dosyası) Birimin kazanmış olduğu AB Projeleri deneyimi Kocaeli'deki ilçe belediyelerin ve bölgedeki diğer il ve ilçe belediyelerinin dikkatini çekmiştir. Birim AB Projeleri konusunda, talepte bulunan diğer belediyeler ve STK'lara yönelik eğitim ve danışmanlık hizmeti de vermektedir.

Özellikle MFİB eliyle Türkiye'deki kurum ve kuruluşlara AB Hibeleri çağrı usulü dağıtılmakta ve proje sözleşmeleri imzalanmaktadır. MFİB verilerine bakıldığında bugüne kadar Türkiye'de sadece MFİB eliyle dağıtılan hibe projelerinde, kurum bazında belediyeler 388 proje ile AB'den 100.808.670.01 Euro hibe almıştır. Belediyeler kurum olarak MFİB'den hibe alan kurumlar sınıflandırmasında bütçe bakımından birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada 55.878.284.70 Euro ile Dernekler gelmektedir. (cfcu.gov.tr)

KBB bu pastadan daha fazla pay almak ve projelerine finans sağlayabilmek için aşağıda örnek olarak verilen projeleri hazırlamakta ve yürütmektedir.

3.2.1.Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Yer Aldığı Mesleki Eğitim ve Eğitime Yönelik AB Projeleri

3.2.1.1. Proje Adı: Artık Benim de Bir İşim Var

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, “Artık Benim de Bir İşim Var” projesi kapsamında *LLP-LDV-PLM-07-TR-130* Proje Referans numarası ile “Leonardo da Vinci-

Yerleştirme” programına başvurmuştur. Projenin tarihi, 2008 Mart - 2008 Eylül, bütçesi ise 99.580 Euro’dur.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü’nce hazırlanan ve AB’den hibe desteği sağlanan mesleki eğitime yönelik proje kapsamında, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Edindirme Kurslarında (KOMEK) eğitim gören 29 genç işsiz kurslarda edindikleri bilgileri 13 hafta boyunca staj yaparak pekiştirmeleri ve kalifiye eleman haline gelmeleri hedeflenmiştir. Proje kapsamında KOMEK Autocad bölümünden mezun olan kursiyerlerden 6, Bilgisayar Bakım Onarım Mezunları kursiyerlerden 6, Bilgisayarda Grafik Tasarım bölümünden 8 ve Web Tasarım Bölümünden 9 kursiyerler çeşitli kriterler göz önünde bulularak seçilmiştir. Kursiyerlere 6 ay boyunca yabancı dil eğitimi verilmesi için KOMEK’te özel sınıf açılmıştır. Dil hazırlığını ve kültürel hazırlığını tamamlayan proje katılımcı kursiyerlerin İspanya, İngiltere ve Almanya’da Teknoloji firmalarında stajlarını gerçekleştirmeleri sağlanmıştır. Projenin Avrupa’daki ortakları kursiyerlere konaklama, yeme-içme ve staj şirketinin bulunması konularında çalışmalar yaparak stajlarının sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesine destek vermişlerdir. Proje kapsamında Avrupa’ya staja giden Kocaeli’nin genç işsizleri, KOMEK kurslarında edindikleri bilgileri staj gördükleri şirketlerde pekiştirme fırsatı bulmuş, değişik kültürleri yakından tanıma şansı yakalamış, yurtdışı deneyimi yaşayarak özgüvenlerini arttırmış aynı zamanda yabancı dillerini kullanma yeteneklerini artırma fırsatı yakalamışlardır. Başarılı bir şekilde stajlarını tamamlayan kursiyerlere staj gördükleri işletme ve proje ortağı kurumlardan sertifika ve teşekkür belgesi verilmiştir.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları (KOMEK), Kocaeli Büyükşehir Belediyesi görev alanı içerisinde ikamet etmekte olan halkımıza; bilgi, beceri ve nitelik kazandırmaya, ev ekonomilerine katkı sağlamaya yönelik faaliyetler yürütmektedir. KOMEK Mesleki Teknik, Sosyal-Kültürel ve Okuma yazma kursları ile örgün eğitim imkânlarından hiç yararlanamamış durumda olanlara, gittikleri okullardan erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarında okumakta olanlara ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere, yaygın eğitim ilkelerine uygun olarak eğitim vermekte olan bir sistemdir.(komek.org)

Artık Benim de Bir İşim Var isimli AB Projesi kapsamında KOMEK'te eğitim alan 29 genç işsiz, 13 hafta boyunca 3 Avrupa ülkesinde staj görmüş, KOMEK'te edindikleri teorik bilgileri Avrupa ülkelerinde staj yaparak pekiştirme imkanı bulmuşlardır. (KBB 2007 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

Hedef grubundaki genç işsizler, eğitim aldıkları alanlarda Avrupa'daki gelişmeleri öğrenme fırsatı yakalamışlar ve Türkiye'ye döndüklerinde edindikleri tecrübeleri KOMEK'te düzenlenen seminer ile diğer kursiyerlere aktararak projenin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamışlardır.

Gençler Avrupa ülkelerinde edindikleri tecrübeler ile ilimizde daha kolay iş bulmuşlardır. Staj faaliyetine katılan 29 gençten 19 tanesi proje bitiminden 2 ay içerisinde alanlarında bir işe girmiştir. (KBB Artık Benimde Bir İşim Var Projesi Final Raporu). Ayrıca gençler yabancı dillerini geliştirme şansı yakalamıştır.

Proje KBB tarafından KOMEK'te verilen eğitimin kalitesinin artmasına katkı sağlamıştır. Yine Proje KBB tarafından verilen eğitimlerin Türkiye'de ve Avrupa ülkelerinde bilinirliğinin artmasına katkı sunmuştur.

3.2.1.2. Proje Adı: Model Olarak Yerel Yönetimlerin Mesleki Eğitimdeki Rolü

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bu proje kapsamında 2010-SV-28Referans numarası ile "Leonardo CADEFOP Çalışma Ziyareti" programına başvurmuştur. Projenin süresi 08-12 Kasım 2010, bütçesi ise 20.000 Euro'dur.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi yetişkinlere yönelik mesleki, bilimsel ve sanat eğitimlerine büyük önem vermektedir. Aynı zamanda çocukların genel eğitimine destek sağlamaktadır. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bu kapsamda bir çok ulusal ve uluslararası projeler üretmekte ve bu projeler ile vatandaşların eğitimi, bilgiye ulaşabilen insanlar olmasını hedeflemektedir. Bunun yanı sıra Kocaeli'de yaşayan çocukların genel eğitimlerine destekleyici projeler üretmekte ve bilimsel düşünen nesiller yaratmayı hedeflemektedir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bu kapsamda KOMEK, KBB Bilgi Evi, Bilim ve Teknoloji Kulübü ve Konservatuarda vatandaşlarına yönelik genel, mesleki ve sanat eğitimleri vermektedir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bu eğitim anlayışını yerel yönetimlerin sorumlulukları dahilinde olduğunun farkında

olup, uyguladığı bu sistemin model olmasını amaçlayarak " Model Olarak Yerel Yönetimlerin Mesleki Eğitimdeki Rolü" isimli projeyi geliştirmiştir.

AB'nin Study Visit (Çalışma Ziyareti) programı kapsamında hazırlanan proje kapsamında farklı AB ülkelerinden Kocaeli'ye gelen 12 yabancı eğitimci 8-12 Kasım 2010 tarihleri arasında Kocaeli Büyükşehir Belediyesince yürütülen mesleki, sanatsal, bilimsel eğitimleri incelemek üzere ilimizi ziyaret gelmişlerdir. İskoçya, Avusturya, İtalya, Almanya, Yunanistan ve İngiltere'den Kocaeli'ye gelen 12 Avrupalı eğitimci ziyaret boyunca;

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Edindirme Kursları(KOMEK)

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Bilgi Evleri;

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Bilim ve Teknoloji Kulübü;

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı;

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Eğitim Merkezinde incelemeler yaparak ve model olarak yerel yönetimlerin eğitimdeki rolü hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olmuşlardır.

Katılımcılar ziyaret boyunca şu konuları tartışmışlardır.

- Aktif vatandaşlığın anlamı
- Yerel Yönetimlerin aktif vatandaşlığın yükseltilmesindeki rolü
- Model olarak yerel yönetimlerin mesleki, bilimsel, sanatsal ve genel eğitim faaliyetleri
- Mesleki, sanat ve bilim eğitiminde kullanılan araçlar ve yöntemler (KBB 2009 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

KBB yapmış olduğu eğitim faaliyetlerini AB ülkelerinde duyurma fırsatı yakalamıştır. KBB personeli AB eğitimcileri ile bir araya gelerek, eğitim modellerini tartışma fırsatı yakalamış ve uluslararası deneyim kazanmıştır.

AB ülkelerinden gelen katılımcılar proje sonunda bir rapor hazırlamışlar ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim faaliyetlerini anlatan bu rapor AB CADEFOP programı internet sitesinde yayınlanmıştır.

3.2.1.3. Proje Adı: Gazaltı Kaynakçılığında Yeni Yaklaşımlar

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi TR0602.03-02/418 proje referans numarası ile “Merkezi Finans İhale Birimi, Aktif İstihdam Tedbirleri 2 Hibe Planı – 2008” programına başvurdu. Proje süresi 10 ay (28 Kasım 2008 -28 Eylül 2009) ve proje bütçesi ise 154.925 Euro’dur. Proje ortakları ise Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Karamürsel Ayışığı Derneği ve İş Hayatı Dayanışma Derneği idi.

Gazaltı Kaynakçılığında Yeni Yaklaşımlar Projesi; AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından desteklenen Aktif İstihdam Tedbirleri II Hibe Planı-2008 kapsamında yürütülmekte olan bir projedir. Projede, Karamürsel’de ikamet eden, Karamürsel Ayışığı Derneği’nin yardım götürdüğü ailelerin 15-29 yaş aralığındaki işsiz-mesleksiz gençlerine gazaltı kaynakçılığı alanında mesleki beceri kazandırmak ve bu gençlerin istihdam edilebilirliklerini sağlanması amaçlanmıştır. Projenin başlamasının ardından basın toplantısı ve çeşitli görseller aracılığıyla projenin tanıtımı yapılmış ve 50 kursiyerin belirlenmesi çalışmaları başlamıştır. 27-28 Şubat 2009 tarihlerinde kursiyer belirleme mülakatları yapılarak tamamı Karamürsel’de ikamet eden Karamürsel Ayışığı Derneği’nin hizmet götürdüğü gelirleri düşük ailelerin 15-29 yaş arasındaki gençlerden oluşan 50 kişilik kursiyer belirlenmiştir. 28 Mayıs 2009 tarihinde işverenler ile kursiyerleri buluşturacak bir seminer programı düzenlenmiştir. Bu aşamadan sonra kurulan Gazaltı Kaynakçılık Eğitim Merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Merkezi eğitim modülleri kapsamında bir eğitim programı yapılmış ve 5 aylık bir eğitim programı işsiz kursiyerlere uygulanmıştır. Eğitim programının bitiminin ardından kursiyerler Türk Loydu Vakfı gözetiminde Klas Sertifika sınavına tabi tutulmuşlardır. Bu sınavı başarı ile geçenlere Milli Eğitim Bakanlığı onaylı kurs bitirme sertifikası ve Türk Loydu tarafından Klas sertifika verilmiştir. Eğitim programının ardından tüm kursiyerlere ilimizdeki Tersane ve Ağır sanayi fabrikalarda 20 günlük bir staj imkanı sunulmuştur. Bunun yanı sıra proje kapsamında kursiyerler için iş arama ve mülakat teknikleri gibi rehberlik eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitim ve staj programını başarı ile tamamlayan 50 kursiyerden 22 tanesi proje kapsamında sektörde istihdam edilmiş ve proje başarı ile sonlandırılmıştır. Projenin sürdürülebilirliği kapsamında kurulan Gazaltı Kaynakçılık Eğitim Merkezi proje süresinin bitiminin ardından KOMEK bünyesinde halen faaliyete devam etmekte ve meslek edinmek isteyen genç işsizlere hizmet vermektedir. (15.10.2008 Tarih, 141 sayılı KBB Meclis Kararı)

Bu AB projesi ile bir sanayi kenti olan Kocaeli'ye donanımlı son teknoloji bir kaynakçılık eğitim merkezi kazandırılmıştır. KOMEK kaynakçılık alanında genç işsizlere tamamen ücretsiz olarak modern bir tesiste eğitim verir hale gelmiş ve merkez bünyesinde her yıl 300-400 kaynakçı yetiştirilmeye başlanmıştır. Merkezin kurulması ile AB'nin istihdam politikalarına paralellik sağlanmış ve yerel yönetimlerin istihdam çalışmalarına model olunmuştur.

3.2.1.4. Proje Adı: Yenilenebilir Enerji (ALPER)

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi bu projeye ortak olarak katılmıştır. İzmit Atatürk Endüstri Meslek Lisesi, *TRI-LEO05-27988* Proje Referans numarası ile "Leonardo Yenilik Transferi" programına başvurdu. Bu projenin bütçesi 277.483 Euro (KBB Bütçesi 21.000 Euro) idi. Proje süresi ise Aralık 2011-Aralık 2013 tarihleri arası idi.

İzmit Atatürk Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nin Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Leonardo da Vinci Programı Yenilik Transferi Bileşeni kapsamında hibe almaya hak kazandığı ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'nün ortak olarak yer aldığı "ALPER (Yenilenebilir Enerjinin Adaptasyonu ve Öğrenilmesi)" adlı proje ile Avrupa ülkelerinde "Yenilenebilir Enerji" alanındaki tecrübenin ilimize ve ülkemize kazandırılması hedeflenmiştir.

Projede toplam 8 ortak bulunmaktadır:

- Atatürk EML, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Yalova Üniversitesi, Fevziye Tezcan Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi. Yunanistan, İspanya ve Litvanya'dan Yenilenebilir Enerji Kurumları(13.10.2011 tarih, 554 sayılı KBB Meclis Kararı)

Proje kapsamında tüm ortakların temsilcileri ile Litvanya, Yunanistan ve İspanya'da çalışma ziyaretleri düzenlenmiş ve Yenilenebilir Enerjide mesleki eğitim alanındaki Avrupa tecrübesinin Kocaeli'ye aktarılması sağlanmıştır.

Proje ile ülkemizde ilk defa Yenilenebilir Enerji Teknolojileri alanında eğitim müfredatı oluşturulmuş ve İzmit Atatürk Endüstri Meslek Lisesinde kurulan Yenilenebilir Enerji Bölümünün AB normlarına uygun müfredatı oluşturulmuştur.

Proje süresince Eğitim Atölyelerinin kurulumu sağlanmıştır. Yenilenebilir Enerji Laboratuvar Spesifikasyonlarının geliştirilmesi sağlanmıştır. Elde edinilen deneyimin ülkemizdeki diğer mesleki eğitim kurumlarına yaygınlaştırılması yapılmıştır.

Bu kapsamda; kurulan olan eğitim alanı ile Rüzgar, Jeotermal, Güneş gibi çevre dostu teknoloji alanındaki ara eleman ve teknik ekspertiz eksikliğini giderilmesi ve ülkemizin ve özellikle Kocaeli ilinin KYOTO gibi uluslararası antlaşmalardan doğan yükümlüklerini yerine getirmede daha rekabetçi bir yapıya kavuşmasına katkı sağlanmıştır.

3.2.1.5. Mesleki Eğitim ve Eğitim Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları

Kadınların işgücüne katılımı ve istihdamı, Türkiye işgücü piyasasının en önemli sorunlarından biridir. Kadınların işgücüne katılım oranı hem kentlerde hem de kırsal alanlarda erkeklerin işgücüne katılma ve istihdam oranlarından oldukça düşüktür. 2005 yılında kırsal alanlarda erkeklerin işgücüne katılım oranı %78,2 iken, bu oran kadınlarda %36,5, şehirlerde ise sırasıyla %75,1 ve %20,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlar AB ortalaması ile karşılaştırıldığında arada önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. 2006 yılında Türkiye’de erkeklerin işgücüne katılım oranı %71,8 olarak gerçekleşmiştir ve bu oran AB ortalamasına yakındır (%78). Ancak, kadınların işgücüne katılım oranı %24,9 iken bu oran AB ülkelerinde ortalama %63,1’dir.

Türkiye işgücü piyasasının diğer bir önemli meselesi genç işsizliğidir (15-24 yaş grubu). Gençlerin işgücü piyasasındaki dezavantajlı konumları incelendiğinde dört özellik göze çarpmaktadır. Birinci olarak, 2006 verilerine göre, genç işsizliği oranı (%18,1) ortalama işsizlik oranının (%10,1) neredeyse iki katıdır. Gençler arasındaki işsizlik oranının yüksek olması üç nedene bağlanabilir. Birinci olarak, faaliyet oranı eğitim durumuyla doğru orantılıdır; eğitim durumu yüksek olan gençler işgücüne daha fazla katılmaktadır ve yeterli düzeyde yeni iş yaratılmadığında işsiz kalmaktadırlar. İkinci olarak, eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki bağlantı zayıftır ve okuldan istihdama geçiş etkili biçimde gerçekleşmemektedir. Bunun sonucunda, kişiler ya eğitim almaya devam etmekte ya da iyi bir iş çıkana kadar beklemektedir. Üçüncü olarak, işgücünün sahip olduğu niteliklerle işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan niteliklerin örtüşmemesi sorunu gençlerin durumunda da geçerlidir.

Bu nedenle, gençlere yönelik aktif istihdam tedbirleri, eğitimlerini tamamlamış gençlere yeniden eğitim ve işgücü uyum hizmetleri verilmesini içermelidir. Ayrıca, gençlere çalışma deneyimi kazandırmak ve işverenlerin gençlerin yeteneklerine daha fazla güvenmelerini sağlamak üzere, bu tedbirlerin işverenlerle yakın işbirliği içerisinde uygulanması gerekmektedir.(Aktif İstihdam Tedbirleri,2008:4-5)

Bu çerçevede ve kadınların ve gençlerin işgücüne katılım ve istihdamının önündeki engellerin kaldırılması amacıyla, Avrupa Komisyonu, 2006 Katılım Öncesi Mali Yardım Programı kapsamında kadınların ve gençlerin işgücü piyasasındaki durumlarının iyileştirilmesine yönelik projeleri destekleme kararı almış ve KBB projeler üreterek bu hibe programından yukarıda bahsedilen projeler ile destek almıştır.

KOMEK kursiyer profili dikkatli bir şekilde incelendiğinde kursiyerlerin yaş aralığı ve eğitim durumu üzerinde durulmaya değer verilerdir. Kursiyerlerin % 67.4 gibi ezici çoğunluğu lise ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Kursiyerlerin yaş aralığına bakıldığında % 73 gibi bir bölümünün 16–35 yaş aralığındaki bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu iki veri birlikte okunduğunda KOMEK'in hitap ettiği kitlenin eğitilmiş, genç ve üretkenlik potansiyeli taşıdığı görülmektedir. Bu kitlenin KOMEK kurslarına katılması, nitelik kazanma amacı taşımaktadır. Bu durum bize KOMEK'in Kocaeli'nde ağırlıklı olarak, genç ve eğitilmiş nüfusun gereksinimlerine karşılık geldiğini göstermektedir. (komek.org)

KBB tarafından yürütülen AB Projeleri ve bu projelerin sürdürülebilirlik kapsamında KOMEK bünyesinde devam ettirilmesi ile Kocaeli'de ki genç istihdamı ve kadın istihdamına katkı sağlanmıştır.AB finansı ile kurulan Sekapark alanında kurulan Kaynakçılık eğitim merkezinden bugüne kadar 904 kişinin eğitim aldığı ve bu kişilerden 715 tanesi başarının ile mezun olarak sertifika almaya hak kazandığı ve Kocaeli istihdamına yönlendirildiği görülmektedir.(Komek Sekapark,2015:1)

Avrupa 2020 Eğitim Stratejisi,İstihdam alanında “Yeni beceriler ve işler için gündem” girişimi ile, Birlik içindeki istihdam olanaklarını artırmak amacıyla ve işgücüne yeni beceriler kazandırılması yoluyla bu kişilerin, potansiyel kariyer değişimlerine uyum sağlamasını hedeflemektedir. Bunun beraberinde işsizliğin azaltılıp, iş gücü verimliliğinin artırılması öngörülmektedir. Bu girişim altında, AB düzeyinde, Birlik içi işgücü

hareketliliğinin kolaylaştırılması, işgücü arz ve talebi arasında daha iyi bir dengenin sağlanması, sosyal ortakların kapasitelerinin güçlendirilmesi ve işgücü piyasası kurumları arasında güçlendirilmiş işbirliğinin teşvik edilmesi hedeflenmiştir. (Akbaş-Apar,2010:3)

KBB tarafından yapılan istihdam projeleri ve projelerin sürdürülebilirliği kapsamında KOMEK'te verilen mesleki kurslar ve KOMEK üzerinden yapılmış AB Projeleri, Avrupa 2020 Stratejisi ile paralellik göstermektedir.

3.2.2. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Yer Aldığı Çevresel Kalkınmaya Yönelik AB Projeleri

3.2.2.1. Proje Adı: Çevreyi Seviyorum Kaynağında Ayrıştırıyorum

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, *TR0604.01-01/171* referans numarası ile "Avrupa Komisyonu Şehirler ve Belediyeler Hibe Programı"na başvurdu. Projenin süresi 2008 Mayıs -2009 Kasım (18 ay), Proje Bütçesi ise 122.556 Euro idi.

Geri Dönüşüm, atıkların bir üretim prosedürüne tabi tutularak orijinal amaçlı ya da enerji geri kazanımı hariç olmak üzere organik dönüşüm dahil diğer amaçlar için yeniden kullanılmasıdır. Kullanılmış beyaz kağıtlardan gazete kağıdı üretilmesi geri dönüşüme örnektir.(izaydas.com.tr) Bu proje ile genel olarak, Çevre ve sürdürülebilir kalkınma sürecinde; Kocaeli'de atık yönetimi konusunda belediye hizmetlerinin AB kriterlerine uygun hale getirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Projenin özel amacı ise Körfez ilçesi Mimar Sinan Mahallesi'ndeki 3815 konutta, ambalaj ve ambalaj atıklarının (cam, metal, plastik, kağıt-karton v.s.) 18 ay içerisinde evsel atıklardan ayrı toplanmasının, AB standartlarında bir Körfez Belediyesi uygulamasına dönüşmesini sağlamak hedeflenmiştir. 18 aylık proje süresince, pilot bölge olarak seçilen, Körfez İlçesi Mimar Sinan Mahallesi'ne ambalaj atıklarını toplama sistemini kurulması, Geri Dönüşüm konusundaki Avrupa deneyiminin bu bölgeye aktarılması amaçlanmış ve proje bu amaçları gerçekleştirerek başarı ile sonuçlanmıştır. Proje kapsamında Almanya'ya çalışma ziyaretleri düzenlenmiş, 100 geri dönüşüm konteyneri bölgeye yerleştirilmiş, halka ve çocuklara çevre bilinci aşılanmasına ve ambalaj atıklarının ayrı toplanmasının önemine yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılmıştır. (12.09.2008 tarih, 509 Sayılı KBB Meclis Kararı)

2007 yılı öncesi Kocaeli sınırları içerisinde çeşitli belediyelerin evlerde ambalaj atıklarının ayrı toplanması çeşitli dönemlerde denenmiş olmasına rağmen, bu sistemin yaygınlaştırılması bir türlü başarılı olamamış durumdaydı. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin AB'den almış olduğu bu proje ile pilot olarak Körfez ilçesinde bir mahallede başarı ile uygulanan bu sistemin ardından sürdürülebilirlik kapsamında tüm ilçe belediyelerinin Temizlik Müdürlükleri ile yaygınlaştırma toplantıları yapılmış ve bu sistemin tüm ilçelerde yaygınlaştırılması teşvik edilmiştir. Projenin Almanya ortağının AB çevre kriterlerini uygulayarak kurduğu sistemin Kocaeli'ye entegre edilmesi ile kurulan ambalaj atıkları toplama ve değerlendirme sistemi 2015 yılı itibari ile tüm Kocaeli ilçelerinde sürdürülmekte ve tüm mahallelere yaygınlaştırılmaktadır. Projenin, KBB çevre faaliyetlerinin AB çevre müktesebatına uydurulması noktasında katkı sağladığı gözlemlenmektedir.

3.2.2.2. Çevresel Kalkınmaya Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları

KBB Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan Kocaeli Geneli Katı Atık Karakterizasyonu verileri incelendiğinde, ambalaj atıklarının evde ayrı toplanması projesinden önce 2008 yılı genelinde kağıt, karton ve hacimli kartonun toplanan çöpe oranı %12.17 olarak görülmektedir. Projenin tüm Kocaeli iline yaygınlaştırılması ardından 2014 yılı genel ortalamasına bakıldığında bu oranın %8.36 ya düştüğü görülmektedir. Özellikle ticarethanelerde kullanılan hacimli kartonda bu oranın 2008'de %4.39'dan 2014'te %0.03 ' düşmesi, projenin ticarethanelerde daha kolay ve başarılı uygulandığını göstermektedir. Yine aynı raporda katı atıklardaki plastik oranının 2008'de %14.89'dan 2014'te %10.23'e düşmesi, 2008'deki atık elektronik ekipmanların oranının %0.48'den 2014'te %0.39 düşmesi de proje uygulamasının başarılı olduğunun göstergesidir. Aynı raporda 2008'de mutfak atıkları oranının 35.67'den 2014'te %56.44'e yükselmesi İZAYDAŞ'a gönderilen atıklarda ayrıştırmanın başarılı bir şekilde uygulandığını göstermektedir. (KBB Katı Atık Raporu, 2015:1)

Doğal kaynakların korunması ve atık yönetimi AB'nin 6. Çevre Eylem Programı kapsamında ilave tedbirler alınması gerektiği belirtilen dört çalışma alanından biridir. Bu Strateji 2002-2012 yılları arasında kapsamaktadır. Atık yönetimi alanında uygulamaya odaklanması ve entegre bir yaklaşım geliştirilmesi amacıyla bu ÇEP çerçevesinde Tematik Stratejiler geliştirilmiştir. Atıkların Önlenmesi ve Geri Dönüşümü yedi

Tematik Stratejiden biri olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda 2006 yılında Atık Çerçeve Yönergesinin yeniden yazılması sağlanmıştır. Bu revizyon ile AB'nin atık yönetimi politikasında, atık geri kazanma ve geri dönüşüm yöntemleri ile kazanılabilecek bir kaynak olarak tanımlanmıştır. (Mess,2010:9-10)

Bu bilgiler ışığında KBB tarafından yürütülen çevre projesinin , KBB uygulamalarının Türkiye AB uyum sürecine katkı sağladığı görülmektedir.

3.2.3. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Yer Aldığı Engellilere Yönelik AB Projeleri

3.2.3.1. Proje Adı : Bir Engelle de Gülebilmek

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, *TR-21-196-2006-R4* proje referans numarası ile “AB Eğitim ve Gençlik Programları-Eylem 2” programına başvurmuştur. Bu projenin süresi 2006 Aralık-2007 Haziran (6 ay), bütçesi ise 7600 Euro idi.

“Bir Engelle de Gülebilmek”adlı projesi 2006 Aralık-2007 Haziran tarihleri arasında Kocaeli’de gerçekleştirilmiş bir Gençlik Programı Eylem-2 Avrupa Gönüllü Hizmeti Projesidir. Proje kapsamında biri Belçika, biri Fransa’dan olmak üzere 2 gönüllü ilimize gelmiş ve 6 ay boyunca KBB’ye bağlı Gülen Yüzler Engelliler Mesleki Rehabilitasyon ve İşyeri Merkezinde gönüllü faaliyetlerde bulunmuşlardır. Avrupa ülkelerinden Kocaeli’ye gelen gönüllüler, Gülen Yüzler’de engellilerin yapmış oldukları faaliyetlere yardımcı olmuşlar ve onların kişisel gelişimlerine katkı sunmuşlardır. (KBB 2006 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

Bu proje ile KBB’ye bağlı Gülen Yüzler Engelliler Mesleki Rehabilitasyon ve İşyeri Merkezi’nde istihdam edilen engellilerin psiko-sosyal durumlarında olumlu gelişmeler sağlandığı kurum psikoloğu tarafından tespit edilmiştir.

Ayrıca kurum yöneticilerinin, engellilere yönelik AB projeleri üretilmesi ve engellilerin sorunlarının AB standartlarında çözüme kavuşturulması hususunda bilinci ve hizmet isteği artmıştır.

3.2.3.2. Proje Adı: Müzik Engel Tanımaz

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, *2007-0353/0230-1 GR LP* Proje Referans numarası ile “Grundtvig-2 Yetişkin Eğitiminde Öğrenme Ortaklığı” programına başvurmuştur.

Projenin Bütçesi 60.000 Euro (KBB Bütçesi 20.000 Euro), süresi ise 2007 Ekim – 2009 Ekim 2 yıl idi.

Bu proje ile, Kùltürler arası diyalogu Engelli Müzisyenlere eşit fırsatlar sunarak geliştirilmesi amaçlanmıştır. Projede yer alan Bulgaristan, İtalya ve Türkiye’den ortak kurumlar engellilerden oluşan birer müzik grubu kurmuşlardır. Her ortak kendi ülkelerinde bu engelli gruplarına müzik eğitimi vermiştir. Projenin devamında, İtalya, Bulgaristan ve Türkiye’de engellilerin bir araya gelerek ortak repertuarla, ortak ülke ezgilerinden oluşan konserler vermeleri sağlanmıştır. Böylece toplumun engellilere karşı olası olumsuz bakışının önüne geçilmesi ve engellilerin sosyal ve kültürel aktivitelerde yer alarak hayata bağlı kalmaları amaçlanmıştır. Bulgaristan ve İtalya’da düzenlenen konserlere, engelli müzik grubu ile KBB yöneticileri de katılmıştır. (KBB 2007 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

Proje kapsamında Bulgaristan, İtalya ve Türkiye’de 6 adet konser düzenlenmiştir. Proje konserlerini anlatan bir video klip yayınlanmıştır.

3.2.3.3. Proje Adı: M-NET EOP

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, “Leonardo Multilateral Innovation Transfer(Yenilik Transferi)” programına başvurmuştur. Bu projenin bütçesi 238,775 Euro (KBB Bütçesi 50.000 Euro), proje süresi ise 2009 Ekim – 2011 Ekim 2 yıl idi.

2000’de benimsenen AB Lizbon Stratejisine göre M-NET EOP projesinin 3 hedef belirlenmiştir:

- Fiziksel engelliler için mesleki eğitim ve yetiştirme sisteminin kalite etkinliğini artırmak.
- İmkanı kısıtlı fiziksel engellilerin mesleki eğitim ve yetiştirme sistemine erişimini kolaylaştırmak.

AB’nin eğitim ve yetiştirme sistemini daha geniş bir dünyaya açmak.

Bu projenin ana amacı işverenler ve fiziksel engellilerle çalışanlar için web tabanlı bir rehberlik kaynağı geliştirmek ve değerlendirmektir. Proje engelliler için bir işveren ağı kurmuştur. Bu ağ engellilerin istihdamına karşı olumlu duruşları bulunan firmalardan oluşturulmuştur. Bu ağın oluşturulması işverenlerin deneyimlerini paylaşmalarının yanı sıra engellilerin istihdamına yönelik uygulamaların paylaşılmasına önayak olmaktadır.

Projede ortak ülkelerdeki kurumlara tüm ortakların katılımı ile çalışma ziyaretleri düzenlenmiş ve engellilerin istihdamı konusunda deneyim paylaşımı yapılmıştır. (09.09.2011 tarih, 479 Sayılı KBB Meclis Kararı)

Rehberlik ve iş deneyimi el kitabı basılmıştır. (5 dilde, 400 adet)

Etkileşimli e-kılavuzluk diski hazırlanmış ve basılmıştır. (1000 adet)

Rehberlik ve pratik eğitim deneyimi için rehber kitap içeriği hazırlanmış ve basılmıştır. (5 dilde, 400 adet)

5 dil seçeneği olan bir web sitesi oluşturulmuştur.

TV ve sosyal medya için bir kısa film oluşturulmuştur.

3.2.3.4. Proje Adı: Gülen Yüzler Sera Kurulumu

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, “Hollanda Dış İşleri Bakanlığı Matra Fonu Marmara Depremi Rehabilitasyon Programı (MERP)” programına başvurarak bu projeyi uygulamıştır. Projenin süresi 1 yıl (2009-2010), bütçesi ise 20.000 Euro idi.

Hollanda Dış İşleri Bakanlığı MATRA Fonu tarafından desteklenen Marmara Depremi Rehabilitasyon Programı çerçevesinde, KBB Gülen Yüzler Engelliler Mesleki Rehabilitasyon ve İşyeri Merkezi Bünyesinde bir Sera kurulumu konusunda bir proje hazırlanmıştır. 20.000 Euro destek sağlanan proje ile Gülen Yüzler Merkezi içerisinde bir sera kurulmuş ve bu serada engellilerin tarımsal üretiminde istihdam edilmesi hedeflenmiştir. Gülen Yüzler’in hayata geçirdiği proje olan sera merkezi sürekli gelişen ve çevre düzenlemesiyle Türkiye’de farklılık oluşturan Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’ne mevsimlik çiçek ve dış mekan süs bitkileri üretimiyle destek vermek amacıyla kurulmuştur. Üretim yelpazesiyile Sera merkezimiz birçok kurum ve kuruluşun taleplerine cevap vermektedir. (gulenyuzler.biz; KBB 2009 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

Proje ile Sera merkezi 3000 m² alan üzerine 1000 m² Avrupa standartlarında inşa edilmiş olup, sera bünyesinde 5 engelli, 1 ziraat teknikeri görev yapmaktadır. Merkeze yılda 150 bin adet kışlık, 150 bin adet yazlık mevsimlik süs bitkisi, 20 bin adet dış mekân süs bitkisi yetiştirilmektedir.

3.2.3.5. Engellilere Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları

KBB tarafından yürütülen projelerden iki tanesi engellilerin istihdamına yönelik projeler şeklinde üretilmiştir. Avrupa Engellilik Stratejisi 2010-2020'de, Engelsiz Avrupa İçin Yenilenmiş bir Taahhüt belgesinde AB'nin büyüme hedeflerine ulaşabilmesi için daha fazla engelli bireyin işgücü piyasasında çalışması gerektiği belirtilmiş, işgücü piyasasında ve korumalı atölyelerde meslek içi hareketliliğin Avrupa Komisyonu tarafından ele alınacağı vurgulanmıştır. (AP Komisyon Tebliği,2010:7) KBB'nin yürüttüğü engellilere yönelik istihdam projelerinin bu bağlamda Avrupa Engellilik Stratejisi ile paralellik teşkil ettiği görülmektedir.

Bir Engelle de Gülebilmek isimli projede KBB'ye bağlı korumalı işyeri merkezi olan Gülen Yüzler'de gönüllülerin engelli çalışmalarında yer alması sağlanmıştır. Yukarıda belirtilen tebliğde yine Avrupa Komisyonu'nun gönüllü çalışmalarına desteğini arttırması vurgulanmıştır. Bu projede Avrupa Engellilik Stratejisi ile bağdaşmaktadır. Yine aynı tebliğde engellilerin kültürel organizasyonlara erişilebilir hale getirilmesi, AB vatandaşlığının getirdiği tüm avantajlardan yararlanmalarının sağlanması yoluyla engellilerin topluma tam katılımın sağlanması politika olarak belirlenmiştir. (AP Komisyon Tebliği, 2010:6) KBB tarafından yürütülen Müzik Engel Tanımaz Projesi ile engellilerin bir müzik çalışmasında yer almaları, konserler verebilmek ve kültürlerarası öğrenme sağlamak amacıyla AB ülkelerini ziyaret etmeleri bu stratejiye uygunluk göstermektedir.

3.2.4. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Yer Aldığı Gençlere Yönelik AB Projeleri

3.2.4.1. Proje adı: Avrupa Birliği ve Ortak Geleceğimiz

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, *TR-21-196-2006-R4* referans numarası ile, “AB Eğitim ve Gençlik Programları-Eylem 1” programına başvurarak bu projeyi uygulamıştır. Projenin süresi 2006 Aralık-2007 Haziran (6 ay), bütçesi ise 7.600 Euro idi.

Bu proje ile AB'nin ve Türkiye'nin AB üyeliğinin taraf devletlerce tüm yönleriyle değerlendirilmesi ve katılımcı genç grupların kaynaşması sağlanarak karşılıklı önyargıların giderilmesi amaçlanmıştır. Proje kapsamında Slovenya, Letonya, İspanya ve Türkiye'den 20 genç Kocaeli'de bir araya gelerek, proje programı içinde yer verilen oturumlarda kendi ülke yönetiminin konuya ilişkin görüşlerini sunmuşlardır. Bunun için katılımcı gruplarımız gelmeden önce bu konu üzerinde çalışmalar yapmış ve bu

çalışmaları oturumlarda diğer gençler ile paylaşmışlardır. Bu karşılıklı bilgi paylaşımları; AB'nin ne amaçla oluşturulduğunun, kuruluşundan günümüze dek nasıl bir süreç izlediğinin ve gelecekte ne gibi bir anlam ifade edeceğinin açığa çıkarılması ve tam üyelik sürecinde Türkiye'nin AB içindeki yerinin belirlenmesi, eksik noktaların anlaşılması ve bunlara çözüm üretilebilmesi için gençlerimize referans olmaları hedeflenmiştir.

Yedi gün boyunca Kocaeli'de bir araya gelerek çeşitli oturumlara katılan ve Türkiye'nin AB'ye üyeliğini tartışan 18-25 yaş aralığındaki 20 genç, proje sonunda yaptıkları çalışmanın çıktısı olarak bir bülten yayınlamışlardır. (KBB 2006 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

Gençler düzenlenen kültür gecelerinde, kendi ülkelerinin yemek ve yaşam kültürlerini tanıtarak, farklı kültürlerle karşı önyargıların kırılmasına katkı sağlamışlardır.

3.2.4.2. Proje Adı: Çocuklar Geleceğimizdir

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2008-TR-52 referans numarası ile “AB Eğitim ve Gençlik Programları-Eylem 2” programına başvurmuştur. Projenin süresi 2009 Temmuz -2010 Temmuz(12 ay), bütçesi ise 11.000 Euro idi.

Avrupa Gönüllü Hizmeti Eylem 2 Projesi kapsamında hazırlanan “Çocuklar Geleceğimizdir” – “Children are the future” isimli proje AB tarafından fon verilemeye değer görülmüş ve proje hayata geçirilmiştir. Projenin kabul edilmesi ile Slovakya ve Estonya ortaklarında 2 gönüllü, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Gençlik Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren Akçakoca Bilgi Evinde 12 ay boyunca gönüllü hizmetinde bulunmuşlardır. KBB Bilgi evleri, çocukların eğitim, sosyal ve spor hayatlarını destekleyen ve özellikle dezavantajlı çocukların yer aldığı mahallelerde kurulan sosyal bir projedir. 12 ilçede kurulan Bilgi evlerinde çocuklar tamamen ücretsiz eğitim ve spor faaliyetlerine katılmakta ve sosyalleşmektedir. Dezavantajlı çocuklar bu merkezlerde, kitap okumadan, satranca birçok etkinliğe katılmakta, ayrıca Matematik İngilizce gibi birçok derse katılarak okul hayatlarına destek görmektedir (bilgievi.kocaeli.bel.tr). AB ülkelerinden gelen gönüllüler çocuklara yönelik yapılan aktivitelerde 12 ay boyunca yer almışlar, dezavantajlı çocuklara İngilizce dersleri vererek ve Spor faaliyetleri düzenleyerek onların gelişimlerine katkı sağlamışlardır. Aynı zamanda bu gönüllüler KOMEK'te Türk el sanatları ve Türk Mutfağı derslerine

katılarak kendilerini geliştirme, Türkçe öğrenme ve ülkemiz kültürünü tanıma fırsatı yakalamışlardır. (14.05.2010 tarih, 238 sayılı KBB Meclis kararı)

Gönüllüler 12 aylık Türkiye’de kalma süresi içerisinde ülke kültürünü ve Bilgi Evi faaliyetlerini tanıma fırsatı yakalamış ve bir proje üretme fırsatı yakalayarak Bilgi Evlerinin tanıtılmasına katkı sunmuşlardır.

Projenin çıktısı olarak bir el broşürü basılmış ve bu el broşüründe AB gönüllülerinden dezavantajlı çocuklara yönelik KBB tarafından yapılan faaliyetler anlatılmıştır.

AB gönüllülerin desteği KBB Bilgi Evlerinde verilen eğitimlerin kalitesine katkı sağlamıştır.

3.2.4.3. Proje adı: 7 Kültür 1 Yaşam

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, *TR-2008-122-31-R4* referans numarası ile “AB Eğitim ve Gençlik Programları-Eylem 3.1” programına başvurmuştur. Projenin süresi Aralık 2009-Nisan 2009, bütçesi ise 23.775 Euro idi.

Farklı ülkelerden gelen gençler farklılıklarını ve benzerliklerini keşfetmeye çalışmışlar, bu yolla da milletler arasındaki önyargıların yıkılmasına yönelik atölye çalışmaları yapmışlardır. Projeye Makedonya, Letonya, Macaristan, Ukrayna, Almanya, İtalya ve Türkiye’den toplam 35 genç ve gençlik çalışanı katılmıştır. Gençler KBB organizasyonu çerçevesinde çeşitli oturumlar ve kültür geceleri yaparak Avrupa ülkelerinin AB’ye entegrasyonu kapsamında önyargıların yıkılmasına yönelik düşünceleri tartışmışlardır. (28.11.2008 tarih, 216 sayılı KBB Meclis Kararı)

7 farklı ülke 7 farklı kültürden bir araya gelen 35 genç atölye çalışmalarında çeşitli sanat eserleri ortaya çıkarmışlardır. Gençler ortaya çıkardıkları eserleri Sanat Sokağında sergilemişler ve Kocaeli gençleri ile paylaşarak, farklı kültürlerle karşı önyargıların yıkılmasına katkı sağlamışlardır.

Gençler düzenlenen kültür gecelerinde, kendi ülkelerinin yemek ve yaşam kültürlerini tanıtarak, farklı kültürlerle karşı önyargıların kırılmasına katkı sağlamışlardır.

3.2.4.4. Proje adı: Gençliğin Gelecek Arayışı

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, *TR-31-89-2010-R3* referans numarası ile “AB Eğitim ve Gençlik Programları-Eylem 3.1” programına başvurarak bu projeyi uygulamıştır. Projenin süresi 5-10 Aralık 2010(1 Hafta), bütçesi ise 15.000 Euro idi.

Bu proje ile Avrupa ülkelerindeki gençlerin, ülkelerindeki karar alma sürecine aktif katılımında yaşadığı zorluklar tartışılarak demokrasi bilincinin artırılmasına yönelik oturumlar, atölye çalışmaları ve sokak çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Projeye İsrail, Sırbistan, Azerbaycan, Yunanistan ve Türkiye'den toplam 25 genç ve gençlik çalışanı katılmıştır. Proje kapsamında Kocaeli, İzmit'te bir araya gelen gençlik çalışanları, ülkelerindeki karar alma süreçlerinde gençlerin katılımı konusunda sunumlar yapmışlar ve yaşanan zorlukları tartışmışlardır. (13.08.2010 tarih, 473 Sayılı KBB. Kararı)

Bir AB Gençlik Projesi kapsamında bir araya gelen gençler, atölye çalışmalarında elde ettikleri çalışmaları bir basın bülteni haline getirerek yerel basına sunmuşlardır.

Gençler düzenlenen kültür gecelerinde, kendi ülkelerinin yemek ve yaşam kültürlerini tanıtarak, farklı kültürlerle karşı önyargıların kırılmasına katkı sağlamışlardır.

3.2.4.5. Gençlere Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları

Avrupa 2020 Stratejisinde AB gençlik politikalarına büyük önem vermekte, toplumsal hayatın bütün alanlarında gençliğin aktif katılımını desteklemektedir. Aynı zamanda Avrupa düzeyinde belirlenen gençlik politika hedeflerine ulaşılabilmesi için üye ülkeler arasında işbirliğini teşvik etmektedir. Avrupa 2020 Stratejisinin girişimlerinden biri olan Gençlik Hamlesi ile büyüme için gençlerin potansiyellerinin değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. AB Gençlik Stratejisi sekiz alanda girişimler yapılmasını önermektedir. Bu alanlar şunlardır: Eğitim-Öğretim, İstihdam, Sağlık ve Esenlik, Katılım, Gönüllü Faaliyetler, Sosyal İçerme, Gençlik ve Dünya, Yaratıcılık ve Kültür. (AB Gençlik Politikaları,2010:1-3)KBB'nin yapmış olduğu gençlik projeleri ile farklı ülkelere gençler belli konularda gönüllü çalışmalar yapmak için bir araya getirilmiştir. Bu politika Gönüllü Faaliyetler, Sosyal İçerme, Yaratıcılık ve Kültür alanlarında girişimler yapılmasını belirten Avrupa Gençlik Stratejisine uyum göstermiştir.

3.2.5.K.B.B.'nin Yer Aldığı Yetişkin Eğitime Yönelik AB Projeleri

3.2.5.1. Proje Adı: Yerel ve Bölgesel Ağlarla Yaşam Boyu Öğrenime Daha İyi Erişim-BELLA

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2007-0353/00020-1 GR LP referans numarası ile “AB Eğitim ve Gençlik Programları Grundtvig-2 Yetişkin Eğitiminde Öğrenme Ortaklığı”

programına başvurarak bu projeyi uygulama hakkı elde etmiştir. Projenin süresi 2007 Ekim – 2009 Ekim 2 yıl, bütçesi ise 60.000 Euro idi.

Almanya, Finlandiya ve Türkiye’den 3 yetişkin eğitim kurumunun ortaklığında düzenlenen BELLA Projesiyle, 45 yaş üstü kişilerin kurslara katılımını arttırarak yaşam boyu öğrenimi desteklemek ve yerelde bulunan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapıp, aktif işkolları belirlenerek, istihdam imkânı olan kollarda düzenlenen kursların arttırılması amaçlanmıştır. Projenin faaliyetlerine Türkiye ortağı olarak KBB KOMEK eğitmen ve yöneticileri katılmıştır. Proje kapsamında Almanya, Finlandiya ve Türkiye’de yetişkin eğitimi buluşmaları organize edilmiştir. Bu çalışma ziyaretlerinde her ortak kurum kendi yetişkin eğitimi modellerini diğer kurum yönetici ve eğitmenlerine aktarmış, mevcut kurslara 45 yaş üstü yetişkinlerin aktif katılımı konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

BELLA projesi boyunca, 45 yaş üstü kişilerin kurslara katılımını arttırmak için gazete haberlerinde, televizyon programlarında ve ortakların internet sitelerinde, 45 yaş üstü kişilere daha çok yer verilerek kurslara katılım özendirilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda, kurslara gelen gençlerin ailelerine anketler yapılarak bu kişilerin kurs görmek istedikleri alanlar belirlenmiştir. Sonuç olarak bir önceki yıla göre 45 yaş üstü kişilerin kurslara katılımında % 4’lük bir artış görülmüştür. (KBB 2007 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

Yerel Kurumlarla işbirliği konusunda ilimizde bulunan 11 kurumla iletişime geçilmiş ve imzalanan protokollerle kurumların uzmanlık alanlarına giren konularda, KOMEK bünyesinde yeni alanlarda kurslar açılmıştır. Yine bölgedeki lider kurumlarla iş birliği yapılmış, özellikle de sanayi sektöründe 89 işletme yetkilileriyle yapılan anket sonucunda istihdam imkânı olan işkolları tespit edilmiştir. Bu iş kollarına yönelik kurs açılması planlamaları yapılmıştır.

Proje sonunda 2 yıllık yapılan tüm çalışmalarını anlatan, İngilizce ve Türkçe bir bülten basılmıştır.

Proje süresince KOMEK eğitmen ve idarecilerin AB ülkelerine yaptıkları ziyaretler ile KOMEK kurumsal vizyonunda olumlu gelişmeler tespit edilmiştir.

3.2.5.2. Proje Adı: Öğrenme Evreleri

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2007-0353/00234-1 GR LP referans numarası ile “Grundtvig-2 Yetişkin Eğitiminde Öğrenme Ortaklığı” programına başvurarak bu projeyi uygulama hakkı elde etmiştir. Projenin süresi 2007 Ekim – 2009 Ekim 2 yıl, bütçesi ise 120.000 Euro(KBB Bütçesi 20.000 Euro) idi.

Projede Almanya, Avusturya, Polonya, Finlandiya, İngiltere ve Türkiye’den yetişkinlere sanat eğitimleri veren kurumlar bir araya gelerek, verdikleri sanat eğitimlerinin kalitesinin artırılması ve yetişkinlerin sanata aktif katılımı amacıyla çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Bu kapsamda her ortak ülkede çalışma ziyaretleri organize edilmiş ve KBB Konservatuar eğitimleri, KBB idarecileri bu toplantılara iştirak etmişlerdir. Türkiye’de organize edilen 2 çalışma ziyaretinde, KBB Konservatuarında verilen sanat eğitimleri ve KOMEK Sanat kursları Avrupalı katılımcılara anlatılmıştır. (KBB 2007 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

2 yıllık proje sonunda, ortak kurumların verdikleri sanat eğitim modelleri bir el kitabında toplanmış ve basılarak projenin yaygınlaştırılması sağlanmıştır.

KBB yöneticileri ve çalışanları, proje süresince 13 çalışma ziyaretine katılarak AB ülkelerindeki sanat eğitimi modelleri hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olma fırsatı yakalamışlardır.

3.2.5.3. Proje Adı: Hayalindeki Kütüphane

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2010-1-TR1-GRU06-16583-1 referans numarası ile “Grundtvig-2 Yetişkin Eğitiminde Öğrenme Ortaklığı” programına başvurarak bu projeyi uygulama hakkı elde etmiştir. Projenin süresi 2009 Ekim – 2011 Ekim 2 Yıl, Bütçesi ise 75.000Euro(KBB Bütçesi 25.000 Euro) idi.

Bu Proje ile, KBB’ye bağlı kütüphanelerin fiziki koşullarını geliştirmek ve eğlenceli aktiviteler düzenlemek yoluyla kitap okumaya ilgiyi arttırmak amaçlanmıştır. Projede Birleşik Krallık ve Almanya’dan kütüphaneler ortak olarak yer almıştır. Proje kapsamında kütüphane çalışanları ve yetişkin okuyuculardan oluşan 24 kişilik ekip farklı tarihlerde ortak ülkelerdeki kütüphane sistemlerini incelemiş ve bir rapor hazırlamıştır. (14.03.2013 tarih, 74694996-020-2013-42203-1 sayılı evrak)

Ortakların kütüphanecilik tecrübelerini anlatan proje kitabı ve broşürler basılmıştır. Projeye katılan okuyucuların Avrupa deneyimlerini anlatan raporlar oluşturulmuş ve bu raporlar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı kütüphanelere teslim edilmiştir.

3.2.5.4. Proje Adı: Kocaeli'de Tarımsal Sulama Yöntemlerinin Modernizasyonu

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi TR0703.01-02/326 referans numarası ile "Merkezi Finans İhale Birimi, Sivil Toplum Diyalogu 2 Tarım Balıkçılık Hibe Programı"na başvurdu. Bu projenin bütçesi 185.193,58 Euro idi.

Mart 2010 tarihinde AB Dış İlişkiler Müdürlüğü tarafından, Kocaeli İl Tarım Müdürlüğü ve Köye Hizmet Şube Müdürlüğü'nün desteği ile hazırlanan proje MFİB tarafından kabul edilmiştir. Koordinatörlüğünü Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı projede Yunanistan'dan Tarım Akademisyenleri Birliği olan "E.G.M.E.S.E", İtalya'dan Chieti Tarım, Sanayi ve Ticaret Odası olan ve Kandıra Belediyesi ortak olarak yer almıştır. Ayrıca Kocaeli İl Tarım Müdürlüğü ve Arıklı Sulama Birliği İştirakçi olarak yer almıştır. Kandıra Belediyesi proje eğitim alanının oluşturulması için 1320 m² yer göstermiş, bu alana proje tarımsal eğitim alanı kapsamında sera ve meyve bahçesi kurulmuştur. Proje ile Kocaeli Kandıra ilçesi Arıklı Barajından su alan 14 köyde, 18 ay boyunca Damlama Sulama yönteminin yaygınlaştırılması yoluyla Tarla Bitkileri Yetiştiriciliğinden, Bahçe Bitkileri (Meyve ve Sebze) yetiştiriciliğine geçilmesini, AB standartlarında bir yerel yönetimler uygulamasına dönüşmesini sağlanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, 100 çiftçi seçilmiş ve 4 grup halinde 2 ay teorik 2 ay pratik olmak üzere 4 ay modern sulama sistemleri eğitimi verilmiştir. Ayrıca proje ortaklarından oluşan bir grup İtalya ve Yunanistan'daki modern tarım tesislerine birer çalışma ziyareti düzenlemiş ve tarımsal sulama yöntemlerindeki Avrupa deneyimi KBB çalışmaları vasıtasıyla Kocaeli'ye aktarılmıştır. (16.06.2011 tarih, 353 sayılı KBB Meclis Kararı)

Yunanistan ve İtalya'da çalışma ziyaretleri, araştırma faaliyetleri ile Avrupa modern sulama ve modern tarım yöntemleri incelenmiştir. 320 m² bir sera ile 1000 m² açık alanda bir uygulamalı modern tarım eğitim alanı oluşturulmuştur.

100 çiftçiye modern sulama teknikleri eğitimi verilmiş, çiftçilerin 4 aylık eğitimleri süresince yemek ve servis masrafları projeden karşılanmıştır.

Proje Modern Sulama Teknikleri Eğitim Kitabı ve proje broşürü basılmış, 5 dakikalık kısa film çekilmiş ve web platformu oluşturulmuştur. Modern Tarım Uygulamaları konulu bir seminer organize edilmiştir. KBB yöneticileri ve Ziraat Mühendisleri Avrupa deneyimi kazanmış ve kazandıkları tecrübe ve bilgileri çiftçilere verilen eğitimlerde kullanmaya başlamışlardır.

3.2.5.5. Yetişkin Eğitimine Yönelik Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları

AB'nin düzenlediği Lizbon Zirvesi'nde alınan kararlar çerçevesinde oluşturulan "2010 Lizbon Ortak Eğitim-Öğretim Hedefleri", aday ülke konumundaki Türkiye için de önem arz etmektedir. Bu kapsamda; AB Eğitim Bakanları tarafından; AB Eğitim ve Öğretim Sistemlerinin Kalitesinin ve Etkililiğinin Artırılması, Eğitim-Öğretim Sistemlerinin Herkes İçin Ulaşılabilirliğinin Sağlanması ve Eğitim-Öğretim Sistemlerinin Daha Geniş Bir Dünyaya Açılması hedefleri belirlenmiştir. Yine Avrupa 2020 stratejisi Lizbon Zirvesinde alınan kararların devamı niteliğinde olup aynı amaçlara ulaşmayı hedef seçmiştir.(Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, 2009:4-12)

Avrupa İş Gücü Araştırması, hayat boyu öğrenmeye yetişkin katılımının Avrupa standart göstergesi için bir veri kaynağı olarak tabir edilmektedir. Avrupa 2020 Stratejisi doğrultusunda yetişkinlerin AB ülkelerinde Hayat Boyu Öğrenime katılımının %15'lere ulaşması hedef olarak belirlenmiştir. (Avrupa Birliği Konseyi, 2009:6-20) KBB yetişkin eğitime yönelik yapmış olduğu projeler ve KOMERK'te gerçekleştirilen yetişkin eğitimi faaliyetleri ile Türkiye'nin AB hedeflerine ulaşması noktasında katkı sağlamaktadır.

3.2.6. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Yer Aldığı Demokrasi ve İnsan Hakları Temelli AB Projeleri

3.2.6.1. Proje Adı: Anne Çocuk El Ele, Haydi Çocuk Bahçesine

Bu projeye başvuran kurum, Körfez Atatürk İlköğretim Okulu, proje ortağı ise Kocaeli Büyükşehir Belediyesi olmuştur. TR0801.06-03-517 referans numarası ile başvuru bu Proje doğrultusunda Başvurulan program "MFİB, Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Hibe Prg." İdi. Proje süresi 17.12.2010-16.12.2011, Projenin bütçesi ise 84.000 Euro idi.

Okul Öncesi Eğitimin, dezavantajlı bir grup olan Roman ailelerin çocukları üzerinde yaygınlaştırılması amacıyla yapılan proje kapsamında, öncelikle Avusturya'ya bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Burada okul öncesi eğitim sistemi incelenmiş ve bir rapor doğrultusunda deneyimler Kocaeli'ye aktarılmıştır. Projede Körfez Atatürk İlköğretim Okuluna modern, AB normlarına uygun 50 kişilik bir Ana Sınıfı yapılmıştır.

Kocaeli'ye 50 öğrencilik bir Ana Sınıfı kazandırılmıştır. Roman Çocukların okul öncesi eğitime katılma oranı okulun hizmet bölgesinde %5 ten %50'ye çıkartılmıştır.

Projede afiş, broşür, bülten, kitapçık gibi yayınlar basılmış ve bu yayınlar Roman ailelerin bilinçlendirilmesinde kullanılmıştır. (KBB 2009 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

3.2.6.2. Proje Adı: Kocaeli'de Roman Çocuklarının Eğitim Hayatına Entegrasyonu

Kocaeli Roman Dernekler Federasyonu, "MFİB, Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimleri Hibe Programı"na başvurarak bu projeyi uygulama hakkı elde etmiştir. Bu projede Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Proje Ortağı olarak yer almıştır. Projenin süresi 15 Ağustos 2013-15 Şubat 2015, bütçesi ise 107.000 Euro idi.

Kocaeli'de Roman Çocukların Eğitim Hayatına Entegrasyonu" isimli proje Romanlar Federasyonu ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmış, Merkezi Finans ve İhale Birimi'nin Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Hibe Programı tarafından fonlanmıştır. Proje 2013 Ağustos ve 2015 Şubat tarihleri arasında Kocaeli'de uygulanmıştır. Projede Avrupa Roman Hakları Merkezi ortak olarak yer almaktadır. Proje kapsamında Kocaeli Romanları hakkında sosyolojik araştırma yapılması, aile eğitimleri düzenlenmesi, kısa film çekilmesi, Roman Danışmanlık Merkezi kurulması ve eğitim kitapları basılması gibi bir dizi faaliyet yapılmıştır. Macaristan'da bulunan Roman Hakları Merkezi'ne çalışma ziyareti düzenlenerek, Avrupa'daki Roman Hakları çalışmaları incelenmiş ve raporlaştırılmıştır. Projede Roman çocuklardan bir tiyatro grubu ve orkestra kurulmuştur. Bu grupların faaliyetleri ile Romanlar üzerine toplumda var olan olumsuz algıların kırılmasına, Romanlara yapılan sosyal dışlanmanın azaltılmasına çalışılmıştır.

Edinilen Kazanımlar ve Proje Çıktıları:

500 adet Kocaeli Romanları Üzerine Sosyolojik Araştırma Kitabı

400 adet Roman Hakları Eğitim Kitapçığı

1000 adet Uluslararası Roman Sorunları Çalıştayı Kitapçığı

1 adet kısa film

2500 adet Roman Hakları Multimedya CD

Boyacı Yaşar İsimli Roman Çocuk Tiyatro Oyunu

Proje Web Sitesi kurulmuştur.(www.kocaeliromanegitim.com)

1000 adet Roman Danışma Merkezi İçin Broşür (11.07.2013 tarih, 449 sayılı KBB Meclis Kararı)

3.2.6.3. Proje Adı: Irkçılığa Karşı Hep Birlikte

Serdar Roman Derneği, “AB Eğitim ve Gençlik Programları-Eylem 3.1” na başvurarak bu projeyi uygulama hakkı elde etmiştir. Bu projede Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Proje Ortağı olarak yer almıştır. Projenin süresi 18-23.08.2013, bütçesi ise 12.000 Euro idi. (KBB 2013 Yılı Proje Başvuruları Dosyası)

Proje AB ve Dış İlişkiler Müdürlüğü tarafından Serdar Roman Derneğine hazırlanmış ve proje ile Irkçılığa karşı toplumun bilinç seviyesinin artırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda Makedonya, Sırbistan, Azerbaycan, Ürdün, Hırvatistan, Gürcistan, Romanya ve Türkiye’den 21 genç Kocaeli’de bir araya gelerek Romanlar özelinde Irkçılığa karşı gençlerin yapabilecekleri politikalar üzerine tartışmışlardır.

Proje sonunda bir basın bülteni hazırlanmış, yerel ve ulusal medyaya servis edilmiştir. Düzenlenen kültür gecelerinde ve proje atölye çalışmaları sonucunda hazırlanan broşürler Kocaeli gençlerine dağıtılarak projenin yaygınlaştırılması yapılmıştır.

3.2.6.4. Demokrasi ve İnsan Hakları Temelli AB Projelerin KBB'nin Birliğe Entegrasyonuna Katkıları

Avrupa Birliği demokrasi ve hukukun üstünlüğüne saygı duyan bir dünya inşa etme, barışı teşvik etme üzerine kurulmuş, insan haklarına saygıyı felsefe edinmiş bir birliktir. Refah, kalkınma ve sürdürülebilir barışı tahsis etmek için insan haklarına saygının demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerine inşa edilmesi gerekmektedir. AB'nin tüm eylemlerinde, demokrasi ve insan haklarını teşvik etme kararlılığı AB Antlaşmasınının 21. maddesinde açık bir şekilde belirtilmiştir. AB ve üye devletleri kendi sınırları

içerisinde insan haklarına saygıyı güvence altına alınmasını hedeflediklerini Kopenhag kriterlerini kabul ederek göstermişlerdir. (avrupa.info.tr) Bu hedeflere katkı sağlamak amacıyla KBB yerelde insan hakları ve demokrasi bilincini halk üzerinde arttırmak amacıyla yukarıda belirtilen projeleri üretmekte ve uygulamaktadır. Bu projelerde, toplum arasında demokrasi bilincinin sağlanması, yerelde insanların birbirinin hak ve özgürlüklerine saygı göstermeleri amacıyla bilinçlendirilmesi hedeflenmiş ve AB İnsan Hakları ve Demokrasi Stratejisine uyumlu adımlar atılmıştır. Bu kapsamda özellikle Romanların sosyal dışlanmasının ve topluma entegrasyonuna yönelik yayınlar üretilmiştir. Bu proje çalışmalarının AB'nin demokrasi ve insan hakları stratejisine uyumlu olduğu gözlemlenmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin AB'ye entegrasyonunda mahalli idarelere de büyük sorumluluklar düşmektedir. AB, hem kendi mahalli idarelerini hem de aday ülke mahalli idarelerinin Birliğe entegrasyonu ile ilgili proje çağrılarını çıkarmaktadır. Aday ülke statüsündeki Türkiye de bu fonlardan azami yararlanmaktadır.

Önemli bir tarihi geçmişi olan ve günümüzde GSYİH'ye en büyük katkı veren illerden olan Kocaeli'de yerel yönetimler, kamu kurumları ve Sivil toplum Kuruluşları, AB projelerinden yararlanmak için projeler geliştirmektedir.2005 yılından bu yana yapılan projelerle birlikte Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Birliğe üye ve aday devletlerin farklı kurumları ile farklı projelerde ortaklıklarda yer almıştır.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nde, Eylül 2005 tarihinde AB ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı kurulmuş, kısa bir süre sonra da AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'ne dönüştürülerek Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı'na bağlanmıştır. Birim, kurulmasının ardından sadece AB projelerine yoğunlaşmış ve kurumun çalışma alanları doğrultusunda projeler üretmiş ve bu projelerde beraber çalışabileceği yabancı ortaklar bularak AB projeleri hazırlayıp yürütmüştür. Bu projeler ile KBB hem yerelde dezavantajlı grupların faydalanacağı işler deneyim paylaşımında bulunmuş bu vesile ile kültürlerarası öğrenmeden de faydalanmıştır. Bu süreç ülkemizin AB'nin uyum sürecine de katkı sağlanmıştır. Ayrıca bu projeler Kocaeli şehrinin Avrupa ülkelerinde tanınmasına da katkı sağlamıştır.

Çalışma ile şu bulgular elde edilmiştir:

AB fonları Birliğe üye, aday ve aday aday ülkelerin belirlenen stratejiler doğrultusunda uyumlarını sağlamak amacıyla belirli amaçlar doğrultusunda projeler karşılığında verilmektedir. Dolayısı ile başarılı bir şekilde yürütülen projelerin ülkelerin, kurumların AB'ye entegrasyonda fayda sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu kapsamda özellikle yerel yönetimlerin dezavantajlı gruplara yönelik projeler üretmek amacı ile AB birimleri kurması bu fonlardan yararlanma şansını artıracaktır. KBB örneğinde görüldüğü gibi AB fonlarına konsantre olmuş, sürekli proje hibe çağrılarını takip eden, ilgili eğitim ve bilgilendirme toplantılarına katılan, yabancı dil bilen personellerin bir birimde toplanması ve projeler hazırlamaları, belediye hizmetlerinin AB'ye entegrasyonunda

olumlu katkılar yapmaktadır. Ayrıca bu birimlerin AB Projelerinde uzmanlaşması, Proje Döngü Yönetimi felsefesini kavramaları, proje bazlı düşünme kapasitelerinin artmasına sebep olacaktır. Böylece birim sadece AB Projelerine değil, büyükelçilikler, Kalkınma Ajansları, bazı vakıf ve düşünce kuruluşları, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler gibi diğer kurumlara da proje başvurusu hazırlar hale geleceklerdir. Çünkü projelendirme formatı ve proje başvuru formları tüm kurumlarda benzerlik göstermektedir.

Özellikle düşük bütçelere sahip belediyelerin, yapmış oldukları hizmetlere fon bulabilmek açısından AB Programları büyük bir fırsat olarak göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda özellikle küçük bütçeli belediyelerin, AB birimleri kurmaları, bir ,iki personel ile dahi AB Projelerine başlamaları, deneyim kazanmaları ve insan kaynaklarını geliştirmeleri açısından önemli görünmektedir.

Ülkemizde bazı belediyeler AB birimleri kurmayarak projelerini çevre, şehir planlama gibi birimlerinde çalışan mühendis mimarlar tarafından hazırlanmasını tercih etmektedir. Ancak bu personellerin halihazırda mevcut başka işlerinin olması ve algıda seçicilik yaparak sadece kendi alanlarını ilgilendiren proje çağrılarını görmeleri, bu belediyelerin proje üretme kapasitesini aşağılarda tutmaktadır.

Bir başka önemli hususta belediyelerde kurulan AB Birimlerinin edindikleri bilgi ve tecrübeleri, belediyedeki diğer birimlerde çalışan mühendis, şehir plancısı, sağlıkçı, gençlik çalışanı gibi uzmanlar ile paylaşımlarının önemidir. Böylece burada çalışan kişiler kendi uzmanlık alanları doğrultusunda proje bazlı düşünmeye başlayabilecek, proje hazırlama ve yürütmede uzmanlaşabileceklerdir. Belediye personellerinin Proje Döngü Yönetimi eğitimleri almaları ve proje bazlı düşünme yeteneklerini geliştirmeleri, bir sorunun giderilmesine karşı akıllarındaki fikirlerin kağıda dökülmesine, yani proje formatına dönüştürülmesine katkı sağlayacaktır. Böylece hazırlanan projeler belediye bünyesinde bir havuzda toplanabilecek, AB veya başka kurumlar tarafından finansman sağlanmasa dahi, ihtiyaç görülmesi halinde belediyelerin öz kaynaklarından finanse edilerek hayata geçirilebilecektir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer önemli bulguda, AB projelerinin insanların hareketliliğine büyük önem vermesidir. AB hibe çağrıları büyük çoğunlukla kurumların en az bir ortak ile başvurmasını zorunlu kılmakta ve proje süresince kurum çalışanlarının ve hedef grupların birbirlerinin kurumlarını ziyaret etmeleri için bütçe

vermektedir. KBB tarafından yürütülen projeler kapsamında bugüne kadar 300'den fazla belediye çalışanı, proje ortağı ve hedef gruplardan temsilcilerin AB ülkelerini ziyaret ederek, diğer kurumların projeler hakkında yapmış oldukları çalışmalarını yerinde inceleme şansı yakaladığı görülmüştür. Bu gibi çalışma ziyaretleri, çalışanların projede yer almasını motive ettiği gibi, bu ziyaretlerin kişilerin ufkunu açtığı KBB idarecileri ile yapılan görüşmelerde dile getirilmektedir. Projelerde yer alan kişilerin Avrupa ülkelerine yaptığı ziyaretler sonrası ülkeye döndüklerinde, kendi çalışma alanlarındaki eksiklikleri daha kolay gördükleri, bu eksikliklere karşı çözüm üretmeye meyil ettikleri idareciler tarafından gözlemlenmiştir. Dolayısıyla belediyelerin kurdukları AB Birimleri'nin ürettikleri projelerde, konu ile ilgili mümkün olduğu kadar ilgili uzmanı yurt dışı çalışma ziyaretine götürmeleri tavsiye edilebilir.

KBB'nin yapmış olduğu projelerde şöyle bir eleştiride bulunulabilir. Belediyeler genellikle yapmış oldukları hizmetlerde söz sahibi olma ve faaliyetin tamamını kendi kontrolünde yürütme refleksine sahiptir. AB Projelerinin ortaklık kurulmasını zorunlu tuttıkları projelerde KBB'nin genel olarak zorunlu tutulan minimum ortaklık ile başvuruda bulunduğu görülmektedir. Ancak AB strateji gereği, projelerde farklı alanlardan bir çok kurumun bir araya gelerek, ortak, başarılı bir iş çıkarmasını teşvik etmektedir. Yerelde sorunların çözülmesi için, özellikle etkin STK'lar ile fikir alışverişi ve ortaklıkların büyük önem arz ettiği belediye idarecileri tarafından benimsenmesi gerekmektedir. Bir başka eleştiride şöyle belirtilebilir. AB ülkelerine yapılacak çalışma ziyaretleri, bazı idareciler tarafından çalışma ziyaretinden öte bir gezi programı olarak algılanabilmekte ve kurumlardan konu ile ilgisi olmayan çalışan ve idarecilerin bu programlara dahiledildikleri görülmektedir. AB Projelerinde yer alan belediyelerin bu konuya hassasiyet göstermesi ve projeyi ciddiye alan, istekli, alanında uzman kişilerin proje çalışma ziyaretlerinde yer alması, hem projenin daha başarılı şekilde yürütülmesini sağlayacak hem de verilen hizmetlerin AB uyum sürecine katkısını arttıracaktır.

Çalışmada elde edilen bir başka bulguda, belediyelerde AB projelerini kazanılmasının ardından, belediyenin AB birimleri dışında diğer birimlerinin de AB Proje deneyimi kazanmaları ve AB şekil ve mevzuatlarına uyum göstermeleridir. Örneğin KBB tarafından kazanılan ilk projede, proje bütçesinin KBB hesabına yatması ile belediyede

alışık olmayan bu durumdan dolayı küçük çaplı bir kaos yaşandığı belirtilmiştir. Hibe olarak verilen bu fonun nasıl harcanacağı, harcama yetkilisi olarak kimin görevlendirileceği, AB Projelerinde Standart olarak uygulanan Katma Değer Vergisi muafiyetinin nasıl uygulanacağı belediyenin Mali Hizmetler Daire Başkanlığının konuyu araştırmasına, konu ile ilgili Türkiye'nin de dahil olduğu AB mevzuatını incelemesine ve bu mevzuata uyum sağlamasına vesile olmuştur. Zaman içerisinde diğer projeler kazanıldıkça belediyenin birimleri bu işlerde ehlileşmiş ve sorunsuz bir şekilde proje yürütme sürecine dahil olmuşlardır.

KBB çalışmalarının incelenmesinde elde edilen bir başka bulguda, AB proje ortaklıklarının bir proje ile sınırlı kalmadığıdır. KBB AB Birimi çalışanları, 2006 yılında ilk projeyi başvurdıklarında Avrupa ülkelerinden ortak bulmakta sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ancak sonraları projeler vasıtasıyla birim çalışanlarının ve KBB idarecilerinin, AB ülkelerinden kurum yetkilileri ile yüz yüze tanışmaları, toplantılarda, çalışma ziyaretlerinde bir araya gelmeleri sonrasında yapılan projelerde bu kurumlar ile kolay ortaklıklar kurmalarına sebep olmuştur. Hatta bu ortaklıklar ileride bazı kurumlar ile ortak kültürel etkinliklerin yapılmasını dahi sağlamıştır. Örneğin daha önce AB Projesi ortaklığı ile Kocaeli'ye gelen Çek Cumhuriyetinden bir okul, daha sonra KBB tarafından düzenlenen 23 Nisan Çocuk Festivaline gösteri gurubu ile gelmiş ve kültürel bir etkileşimin içerisinde yer almıştır.

Sonuç olarak Türkiye'de yerel yönetimlerin AB Projelerinde yer almaları, belediye hizmetlerinin AB standartlarına ulaşmasına hizmet etmekte, Türkiye'nin AB uyum sürecine katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- ACAR, İsmail Hakkı, “Avrupa Kentsel Şartı” Işığında Ulaşım ve Hareketlilikte İzmir’de Uygulanan Bütüncül Yaklaşım”, *Türkiye Mühendislik Haberleri*, Sayı:429 - 2004/1, s.18-22
- AKBAŞ, Gökşen - APAR, Altan, Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi Özet Bilgi Notu, T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, s.2-5
- AKKAHVE, Deniz (2006), “AB Destekli Bölgesel Kalkınma Programlarının Yönetimi ve Yapısal Fonlara Hazırlık” *Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu*, 7-8 Eylül 2006, s.161-196
- AKTAN, Çoşkun Can-DİLEYİCİ, Dilek-ÖZKIVRAK, Özlem, “Bir Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Girişimi Olarak Avrupa Birliği”, <http://www.canaktan.org/ekonomi/yeni-avrupa/birbolgesel.htm> (01.02.2015)
- AKTİF İSTİHDAM TEDBİRLERİ HİBE PLANI -2008 Yılı Teklif Çağrısı, *Hibe Başvuruları İçin Rehber*
- ARIKAN, Yeşeren Eliçin (2004), “Bütünleşen Avrupa’da Yerel Yönetimler”, *Görüş Dergisi*, Sayı 58, s.107-128
- ATIK YÖNETİMİ HAKKINDA AB Müktesebat Rehberi, MESS, Temmuz 2012, İstanbul Brüksel,s.1
- AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, AB'nin Gençlik Politikaları,2010-2018
- AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ(2009) Eğitim ve öğretimde Avrupa işbirliği için stratejik bir çerçeve üzerine konsey kararları (ET 2020), OJ C 119/2, 28.5.2009,s.6-20.
- AVRUPA PARLAMENTOSU KONSEY (2010), Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi ve Bölgeler Komitesine Yönelik Komisyon Tebliği, Avrupa Engellilik Stratejisi 2010-2020: Engelsiz Avrupa İçin Yenilenmiş Bir Taahhüt, Brüksel
- AYKIN, Sibel Mehter - GÜRSOY, Kemal (2011), “Müzakere Sürecinde Türkiye’ye Yönelik Avrupa Birliği Mali Yardımları: Taahhütler ve Gerçekleşmeler” *Yönetim ve Ekonomi* 18/2, s.159-179
- BERK, Ahmet (2003), “Yerel Hizmet Sunumu ve Belediye İktisadi Teşebbüsleri”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 49, s.47-63
- BERKSOY, Taner-IŞIK (2006), A.Kadir, *Avrupa Birliği Üzerine Yazılar*, SPK Yayınları No 177, Ankara

- BOZKURT, Envert - ÖZCAN, Mahmut-KÖKTAŞ, Arif (2004), *Avrupa Birliği Hukuku*, Asil Yayınları, Ankara
- BULUT, Mehmet Ali (2005), *Avrupa Birliği Nedir? Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri*, Ankara, 2005
- CANATAN, Bilal (2001), *Düşünce Tarihinde, Kamu Hukukunda, Avrupa Birliği'nde Yerellik İlkesi*, Galeri Kültür Yayınları, Ankara
- COŞKUN, Enis (2001), *Bütünleşme Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye*, Beta Yayınları, İstanbul
- ÇÖRTOĞLU, Feza Sencer (2006), *Avrupalılaşma Bağlamında Türkiye'de Doğa Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik*, Ankara Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi, Ankara
- ÇUKURÇAYIR, M.Akif (2011), “Yerel Yönetimlerde ‘Avrupalılaşma’ ve Demokratikleşme” *Dış Denetim*, Sayı:4, Nisan-Haziran 2011, 5-10
- DİNÇKOL, Abdullah(2006),“Kopenhag Kriterlerinin Türk Pozitif Hukuku’na Etkileri”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:5 Sayı:10 Güz 2006/2 s.25-48
- DURA, Cihan – ATİK, Hayriye(2003), *Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye*, Nobel Yayınları, Ankara
- ERYILMAZ, Bilal (2000). *Kamu Yönetimi*, Erkam Matbaacılık, İstanbul
- EU COR (European Union. Committee of Regions) (2009). ‘COR Scrutinises Progress of EU Enlargement Countries, Stresses Role of Local and Regional Authorities in Accession Process’, *EUROPA – The Official Website of the European Union*. 18 June 2009. Web: http://europa.eu/rapid/press-release_COR-09-69_en.htm. (18.02.2015)
- GÜRSEL, Meltem Kutlu – ÖNÜT, Lale Burcu (2009), “Avrupa Birliği’nin Kurumsal Yapısına Egemen Olan İlkeler” *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 42 Sayı 4 Aralık 2009, s. 59-77
- İNAC, Hüsamettin-ÜNAL, Feyzullah (2007), “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyeler” *DPÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 16, Aralık 2007,s.1-24
- İPEKYOLU KALKINMA AJANSI (2011), *Avrupa Birliği Fon Kitapçığı*, Gaziantep.
- KALKO, Ümit (2010), *Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinin Türkiye’de Yerel Yönetimlere Yansımaları*, Kadir Has Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- KARACA, Metin (2006), *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Anadolu Yayıncılık, Ankara

- KARLUK, Rıdvan S.(2002), *Avrupa Birliği ve Türkiye*, İstanbul, Beta Yayınları, İstanbul
- KAYA, Erol- ŞENTÜRK, Hulusi- DANIŞ, Osman- ŞİMŞEK, Sami (2007), *Modern Kent Yönetimi-I*, Okutan Yay., İstanbul
- KORAY, Meryem (2005), *Avrupa Toplum Modeli*, 2. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara
- KÖSECİK, Muhammet (2006), “Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler: Genel Bir Bakış”, *Yerel Siyaset*, Sayı:12
<http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=562>
(19.02.2015).
- KÖSECİK, Muhammet(2008a), “Avrupa Birliği’nin Katılım Öncesi Mali Yardımları Kapsamında Türkiye’de Desteklenen Yerel Yönetim Projeleri: Sorunlar, Sonuçlar ve Öneriler”, 1. *Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Sakarya Üniversitesi İİBF Yayını, Sakarya
- KÖSECİK, Muhammet(2008b), “Yerel Yönetimlerde Avrupalılaşıma” *Yerel Siyaset*, Okutan yay. İstanbul, s.259-305
- KÖSECİK, Muhammet-YILDIRIM, Ferihan (2001), “Avrupa Birliği’nin Yerel Yönetimler Üzerideki Etkileri”, *Türk İdare Dergisi*, Cilt:73, Sayı:431, s.31-54
- KUTLU, Erol- HACIKÖYLÜ, Canatay (2011), “Avrupa Birliği’ne Tam Üyelik Sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Devlet Yardımları”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007/1, 367-390
- MARSHALL, A. (2005). ‘Europeanization at the urban level: local actors, institutions and the dynamics of multi-level interaction’ *Journal of European Public Policy* 12(4): 668-686
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (2009), *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi*, s.4-12
- ÖKMEN, Mustafa(2008), “Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar ve Avrupa Kentsel Şartı”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı. 29, Mayıs-2008, s.13-18
- ÖKMEN, Mustafa-CANAN, Kadri (2009), “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi”, *Yönetim ve Ekonomi*, 16/1, 139-171
- ÖKMEN, Mustafa-ÖZER, Buğra (2013), “Türkiye’de Yerel Yönetimler: Yapısal-İşlevsel Görünüm, Sorunlar ve Arayışlar, *Türk Dünyasında Yerel Yönetimler Yapısal İşlevsel Görünüm ve Dönüşüm Süreci*, Türk Dünyası Belediyeler Birliği Yay., Editör: ÖKMEN, Mustafa-ELMA, Fikret ,İstanbul, s.15-60

- ÖZŞUCA, Şerife Türcan (2003), “Avrupa Birliği Sosyal Politikası ve Sosyal Politikanın Avrupa Bütünleşme Teorisindeki Rolü: Tarihsel Gelişme ve Geleceğe İlişkin Beklentiler”, *Mülkiye Dergisi*, Cilt.27, Sayı.239, s. 325- 343
- PALABIYIK, Hamit (2004), "Avrupa Kentsel Şartı", *Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmaları*, Z. Toprak, H. Yavaş, M. Görün (Ed.), 197-253, Birleşik Yayınları, İzmir
- PEKTAŞ, Ethem Kadri-AKIN, Fehmi (2010), “Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak “Katılım Hakkı” ve Türkiye”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: XII, Sayı:II. s. 23-49
- SAKİ, Harun (2011), “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” *Dış Denetim*, Nisan - Mayıs - Haziran 2011, s.67-72
- SEVİNDİK, Sinan (2011), “Avrupa Birliği Fonlarının Belediyelerin Mali Sorunlarının Çözümündeki Etkisi”, *İller ve Belediyeler*, Sayı: 755, Mart-2011, s.40-44
- ŞAHİN, Ragıp (1998): *Avrupa Birliği Bütçesi-Fonları ve Türkiye'nin Tam Üyeliği*, DPT Yay. Ankara
- T. C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB'ye Genel Bakış*, Yayın No:2, Ankara
- T. C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *Temel AB Terimleri*, Yayın No:10, Ankara
- TEKELİ, İlhan-İLKİN, Selim (2003), *Avrupa Birliği, Türkiye ve Yerellik*, İula- Emme Yay., Ankara
- TOKSÖZ, Fikret (2011), *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Yerel Yönetim*, TBB yay.
- URHAN, Vahide Feyza (2008)“Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı:70, s.85-102
- UYAR, Hakkı (2004). ‘Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe’, *Aydınlanma 1923*, Sayı: 51, Kış 2004, s.1-8
- YAZGAN, Hatice (2012), “Bir Kavramsal Çerçeve Olarak “Avrupalılaşıma”: Kapsam, Gerekliklik ve Sınırlar” *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt/Vol.: 12 - Sayı/No: 4, s.123-140
- YILDIZ, Habib, YARDIMCIOĞLU, Fatih (2005), “Türkiye’ye Yönelik Avrupa Birliği Mali Yardımları ve Aday Ülkelerle Karşılaştırılması”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2

İnternet Kaynakçası

<http://bilgievi.kocaeli.bel.tr/tr/Default.aspx> (14.05.2015)

http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/cash/pericles/index_en.htm (26.02.2015)

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/satnav/galileo/index_en.htm (26.02.2015)

<http://ec.europa.eu/environment/life/> (26.02.2015)

http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/justice/index_en.htm
(26.02.2015)

<http://izaydas.com.tr> (14.05.2015)

<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=101&l=1> (26.02.2015)

<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=45641&l=1> (04.02.2015)

<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=5> (26.02.2015)

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/genaff/137537.pdf
(28.04.2015)

<http://www.copernicus.eu/> (26.02.2015)

<http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130610IPR11414/html/Elections-2014-share-out-of-MEPs-seats-among-28-EU-countries> (28.04.2015)

<http://www.gulenyuzler.biz/> (14.05.2015)

<http://www.kocaeli.bel.tr/icerik/ab-ve-dis-iliskiler-sube-mudurlugu-tarihcesi/2674/26787> (01.03.2015)

<http://www.kocaeli.bel.tr/icerik/kocaelisharp8217nin-sosyo-ekonomik-yapisi/320/9813>(26.02.2015)

<http://www.komek.org/>(14.05.2015)

<http://www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1> (26.02.2015)

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1302971&Site=COE> (19.02.2015)

http://www.cfcu.gov.tr/hibe_list.php?lng=tr(09.05.2015)

<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=49614&l=1> (20/05/2015)

<http://www.h2020.org.tr/tr/icerik/ab-erceve-programlari> (20/05/2015)

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları ve Resmi Evrakları

09.09.2011 tarih, 479 Sayılı KBB Meclis Kararı

11.07.2013 tarih, 449 sayılı KBB Meclis Kararı

12.09.2008 tarih, 509 Sayılı KBB Meclis Kararı

13.08.2010 tarih, 473 Sayılı KBB. Kararı

13.10.2011 tarih, 554 sayılı KBB Meclis Kararı

14.03.2013 tarih, 74694996-020-2013-42203-1 sayılı evrak

14.05.2010 tarih, 238 sayılı KBB Meclis kararı

16.06.2011 tarih, 353 sayılı KBB Meclis Kararı

28.11.2008 tarih, 216 sayılı KBB Meclis Kararı

5.10.2008 tarih, 141 sayılı KBB Meclis Kararı

AB ve Dış İlişkiler Müdürlüğü 2005-2015 Proje Başvuru Verileri Dosyası

KBB 2006 Yılı Proje Başvuruları Dosyası

KBB 2007 Yılı Proje Başvuruları Dosyası

KBB 2009 Yılı Proje Başvuruları Dosyası

KBB 2013 Yılı Proje Başvuruları Dosyası

KBB Artık Benimde Bir İşim Var Projesi Final Raporu

KBB Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Kocaeli Geneli Katı Atık Karakterizasyonu-16 Atık Bileşeni Raporu,2015,s.1

KOMEK Sekapark Kaynakçılık Merkezi Kurs Kayıt ve İstihdam Raporu,2015

ÖZGEÇMİŞ

Muzaffer Sabur, 14 Şubat 1979 tarihinde İzmit, Kocaeli'de doğdu. İlkokul ve Ortaokulu İzmit Kocaeli'de okudu. Ortaokul sonrası SEKA İzmit Kağıt Fabrikasında çalışmaya başladı. SEKA yıllarında Açık Öğretim Lisesinde okuyarak mezun oldu. Akabinde 1999-2004 yılları arasında Lisans eğitimini Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamladı. Kısa dönem askerliğinin ardından 2005 yılları arasında Kocaeli Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Müdürlüğü'nde çalışmaya başladı ve 2005-2015 yılları arasında birçok AB Projesinin yazılması ve yürütülmesi süreçlerinde yer aldı. Bu projeler vasıtasıyla yurtdışı ve yurt içinde bir çok uluslararası proje toplantısı, çalışma ziyareti, seminer ve çalıştayda görev aldı. Muzaffer Sabur evli ve bir çocuk babasıdır.